

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Faktory ovlivňující názor adolescentů na problematiku
domácího násilí**

diplomová práce

Autor práce: Jana Burianová
Studijní program: Rehabilitace
Studijní obor: Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory

Vedoucí práce: Mgr. Petra Zimmelová, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 21. 5. 2012

Abstrakt

Diplomová práce na téma „Faktory ovlivňující názor adolescentů na problematiku domácího násilí“ se v teoretické části věnuje všem důležitým aspektům domácího násilí a stalkingu. Výzkumná část je zaměřena na adolescenty ve věku 17 až 19 let, kteří žijí v kraji Vysočina, výzkumný soubor je tvořen 858 respondenty.

Cílem práce bylo statistickými metodami na statisticky významném vzorku adolescentů zjistit klíčové faktory ovlivňující názor adolescentů na problematiku domácího násilí. Ve spojitosti s cílem práce byly stanoveny následující hypotézy, které byly testovány na 5% hladině významnosti s šesti zkoumanými otázkami.

Hypotéza 1: „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je osobní zkušenost*“ byla potvrzena ve čtyřech oblastech. Respondenti mající osobní zkušenost s domácím násilím se liší oproti respondentům bez této zkušenosti v následujícím: více si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí v jejich věku, více odmítají tolerovat domácí násilí, lépe rozeznají vymezení domácího násilí a častěji si uvědomují možnost transgeneračního přenosu násilí. V souvislosti s touto hypotézou je důležité zjištění, že 57 respondentů (7%) má osobní zkušenost s domácím násilím, jedná o 49 dívek a 8 chlapců.

Hypotéza 2: „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je vzdělání*“ nebyla potvrzena v důsledku malé variability odpovědí a nedostatečných dat pro vyhodnocení hypotézy.

Hypotéza 3: „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je pohlaví (ženy)*“ byla potvrzena ve dvou oblastech. Dívky se liší od chlapců v následujícím: více si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí v jejich věku a více odmítají tolerovat domácí násilí.

Diplomová práce může sloužit jako zdroj aktuálních informací, které souvisejí s problematikou domácího násilí, přináší aktuální data o výskytu domácího násilí v adolescentním věku a prezentuje informace a názory adolescentů o domácím násilí či partnerských vztazích. Práce může být k užitku odborné i laické veřejnosti, která se zajímá o domácí násilí a může být základem či srovnáním pro další studie či výzkumy.

Abstract

The diploma thesis on the theme “Factors influencing adolescents’ opinion on issues of the domestic violence” deals in the theoretical part with all important aspects of the domestic violence and stalking. The research part has been focused on adolescents aged 17 to 19 years living in Vysočina region, the research sample has consisted of 858 respondents.

The aim of the thesis was to find out, by statistical methods on a statistically significant sample of adolescents, key factors influencing the adolescents’ opinion on the issue of the domestic violence. In relation to the aim of the thesis there were determined following hypotheses, which were tested on 5% significance level with six survey questions.

Hypothesis 1: *„Statistically significant factor for the domestic violence among adolescents is their personal experience“* was confirmed in four areas. Respondents having the personal experience with the domestic violence differ from the respondents without such experience in the following: they are more aware of a possibility of a partner’s violence at their age, they more refuse to tolerate the domestic violence, they better recognize a definition of the domestic violence and they are often aware of a possibility of a trans-generation transmission of the violence. In connection with this hypothesis it is important the finding, that 57 respondents (7%) have their personal experience with the domestic violence; 49 girls and 8 boys.

Hypothesis 2: *„Statistically significant factor for the domestic violence among adolescents is the education“* was not confirmed due to a low variability of responses and insufficient data to evaluate the hypothesis.

Hypothesis 3: *„Statistically significant factor for the domestic violence among adolescents is the gender (women)“* was confirmed in two areas. Girls differ from boys in the following: they are more aware of a possibility of the partner’s violence at their age and they more refuse to tolerate the domestic violence.

The diploma thesis can serve as a source of current information related to the issue of the domestic violence, it provides an up-to-date data on the prevalence

of the domestic violence in the adolescence and it presents information and opinions of adolescents on the domestic violence or partner relationship. The thesis can be used by professionals as well as lay public interested in the domestic violence and it can be a basis or a comparison for other studies and researches.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 21. 5. 2012

.....

(jméno a příjmení)

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce Mgr. Petře Zimmelové, PhD. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala Ing. Adamovi Čablovi, Mgr. Lukášovi Burianovi a Ing. Michaele Prokopové a svým nejbližším za pomoc a podporu. Poděkování patří také mým rodičům za umožnění studia a všem respondentům, kteří se podíleli na výzkumném šetření.

Obsah

1. SOUČASNÝ STAV	12
1.1 Domácí násilí	12
1.1.1 Vymezení základních pojmů	13
1.1.2 Příčiny, znaky a formy domácího násilí	15
1.1.3 Oběti a pachatelé domácího násilí	19
1.2 Stalking	22
1.2.1 Vymezení pojmu stalking	22
1.2.2 Projevy stalkingu	23
1.2.3 Pachatelé stalkingu	24
1.2.4 Oběti stalkingu.....	25
1.2.5 Řešení stalkingu.....	26
1.3 Násilí ve vztazích adolescentů	27
1.3.1 Genderové aspekty	27
1.3.2 Specifika násilí ve vztazích adolescentů	28
1.3.3 Důsledky násilí ve vztazích adolescentů	29
1.4 Rodina zasažena domácím či partnerským násilím	30
1.4.1 Důsledky domácího násilí	30
1.4.2 Syndrom týraného partnera	33
1.4.3 Posttraumatická stresová porucha	35
1.4.4 Stockholmský syndrom.....	38
1.4.5 Transgenerační přenos násilí	38
1.5 Legislativní opatření v oblasti problematiky domácího násilí	40
1.5.1 Trestání násilného jednání ve vztazích mladistvých	44
1.6 Formy pomoci	45
1.6.1 Specifika práce s oběťmi domácího násilí.....	45
1.6.2 Bezpečnostní plán.....	48
1.6.3 Intervenční centra, organizace pomáhající obětem domácího násilí.....	49
1.7. Prevence domácího a partnerského násilí	51

1.7.1	Obecně o prevenci domácího násilí.....	52
1.7.2	Prevence z pohledu rodiny	53
1.7.3	Prevence ze strany školských zařízení	54
1.7.4	Prevence ze strany státu.....	56
2.	CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	58
2.1	Cíl práce	58
2.2	Hypotézy práce	58
3.	METODIKA	59
3.1	Použitá metoda sběru dat	59
3.2	Charakteristika výzkumného souboru	60
4.	VÝSLEDKY	62
4.1	Vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku	62
4.2	Vyhodnocení statistického testování hypotéz	83
4.2.1	Teorie statistického testování hypotéz.....	83
4.2.2	Potvrzování hypotézy 1	85
4.2.3	Potvrzování hypotézy 2	90
4.2.4	Potvrzování hypotézy 3	90
5.	DISKUZE	94
6.	ZÁVĚR	109
7.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	111
8.	KLÍČOVÁ SLOVA	122
9.	PŘÍLOHY	123

Seznam použitých zkratk

CDC – Centers for Disease Control and Prevention

DN – domácí násilí

KOORDONA - Koalice organizací proti domácímu násilí

NCPEA – The National Committee for the Prevention of Elder Abuse

NCVC – The National Center for Victims of Crime

PČR – Policie České republiky

PTSP – Posttraumatická stresová porucha

STOPVAW – The Stop Violence Against Women Website

Syndrom CAN – syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

ÚZIS – Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

WHO – World Health Organization

Úvod

Svou diplomovou prací na téma „*Faktory ovlivňující názor adolescentů na problematiku domácího násilí*“ bych ráda vyjádřila svůj postoj k této problematice. Nesouhlasím s tímto jevem, odmítám jej a jsem přesvědčena o tom, že by této problematice měla být věnována náležitá pozornost. Domácí násilí chápu jako jedno z nejhorších chování člověka k člověku, poněvadž se děje mezi blízkými osobami. Místo, kde by měli lidé prožívat pocity bezpečí a pohody, se mění ve zdroj strachu, úzkosti a beznaděje.

Měla jsem možnost být v rámci studentské praxe přímo v kontaktu s oběťmi domácího násilí a uvědomila jsem si, o jak vážný a celospolečenský fenomén se jedná. Je rozdíl, když člověk čte o kazuistice v knize, anebo když vidí člověka, který je vlivem agrese druhého člověka ponižován a ohrožen na zdraví i vlastním bytí.

Nejenže se snažím touto prací navázat na bakalářskou práci a nabídnout ucelený a rozšířený pohled na domácí násilí zahrnující důležité znaky, projevy, charakteristiky, formy pomoci či preventivní opatření, ale ráda bych zde vyzdvihla specifika této oblasti. Jedním z nich jsou změny v psychickém prožívání u obětí domácího násilí, které není jednoduché pochopit, ale je důležité je vnímat a respektovat. Proto si myslím, že má význam usilovat o zvyšování informovanosti a citlivosti veřejnosti vůči tomuto násilí. I přesto, že je v dnešní době téma domácího násilí více viditelným a diskutovaným tématem, domnívám se, že jej lidé stále vnímají jako problém vzácný a jim vzdálený. Nicméně měli bychom si uvědomit, že domácí násilí se může vyskytovat kdekoli kolem nás.

Již v bakalářské práci jsem se věnovala období adolescence a snažila jsem se v ní rozpoznat, jaké informace o domácím násilí mladí lidé mají. Nyní se snažím zjistit, co si mladí lidé o dané problematice myslí a co jejich názor ovlivňuje.

Této věkové kategorii se věnuji proto, že považuji její názory za důležité a přínosné. Vždyť právě mladí mohou představovat další generaci obětí či tyranů. Jak vnímají domácí či partnerské násilí ve své životní fázi plné psychosociálních proměn, nových rolí a společenských pozic? Jaké rodinné hodnoty, normy a zkušenosti si přináší

do svých nových vztahů? Jak vnímají své první partnerské vztahy? V této práci bych tedy ráda zdůraznila vliv přenosů vzorců chování z primární rodiny a v té souvislosti transgenerační přenos násilí a dále bych ráda upozornila na zkušenosti z prvních partnerských vztahů dospívajících, kterým mnozí lidé nepřikládají téměř žádnou váhu a hledí na ně spíše s úsměvem.

Mladí lidé znamenají další generaci rodičů, je proto žádoucí podněcovat je, aby se zajímali a informovali o této problematice bez přetrvávajících mýtů a předsudků a aby s tímto jevem nesouhlasili a nahlas jej odmítali. V této souvislosti je vedle působení rodiny nepostradatelným vlivem prevence v rámci vzdělávání, prostřednictvím médií nebo aktivitou různých organizací.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Domácí násilí

Domácí násilí je specifický druh násilí, které znamená útok na lidskou důstojnost i zdraví oběti a může vyústit až v útoky proti lidskému životu. Vyskytuje se kdekoli, bez ohledu na věk, pohlaví, úroveň vzdělanosti, sociální postavení, rasu, náboženské vyznání či etnikum (KOORDONA, 2007). Osobou ohroženou domácím násilím může být kdokoli, Český statický úřad (2011) udává, že více než 90% obětí tohoto násilí jsou ženy.

Domácí násilí bylo v historii chápáno jako soukromý problém, do kterého by okolí a celá společnost neměla zasahovat. Úsilí odhalit problémy v rodinách se vyvinulo díky feministickým hnutím v USA. Ta od sedmdesátých let minulého století začala otevřeně poukazovat na problematiku násilného jednání v rodinách a začala hlouběji zkoumat tento jev (Voňková, Spoustová, 2008).

Pekingská deklarace přijatá na 4. Světové konferenci o ženách v roce 1995 vymezuje původ násilí páchaného na ženách jako projev historicky nerovných mocenských poměrů mezi muži a ženami, které směřovaly k hegemonii mužů nad ženami a popírání práv žen a které odporují rozvoji žen. *„Násilí na ženách po celý jejich život se v zásadě odvozuje z kulturního modelu, zejména škodlivého vlivu tradiční a zvykové praxe a všech extremistických činů souvisejících s rasou, pohlavím, jazykem nebo náboženstvím, které udržují nízké postavení žen v rodině, na pracovištích, v komunitě a ve společnosti.“* (Appeltoová et al., 2009, s. 40-41).

V naší zemi bylo domácí násilí před rokem 1989 ignorováno, jakoby neexistovalo. Nebyly žádné informace o problematice domácího násilí (možnosti řešení, práce s oběťmi apod.). Po roce 1989 se tato situace začala měnit především díky vznikajícím organizacím jako např. ROSA, proFem, Bílý kruh bezpečí atd. (Appeltoová et al., 2009).

V dnešní době existuje celá řada organizací, azylových domů, intervenčních center a zákonných opatření, které mají sloužit k řešení domácího násilí.

1.1.1 Vymezení základních pojmů

Násilí v rodině (family violence)

Tento pojem lze chápat jako bezprávně získanou nadvládu jednoho člena rodiny nad jiným členem (eventuelně členy) (Špaténková et al., 2004). Specifickými podskupinami násilí v rodině jsou dle Ševčíka (2011) domácí násilí a Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN).

Domácí násilí

Světová zdravotnická organizace vymezuje násilí jako úmyslné použití fyzické síly či moci proti vlastní osobě, jiné osobě, skupině či komunitě, a to síly, která má či bude mít za následek poranění, smrt, psychickou újmu, narušení vývoje osobnosti anebo deprivaci (WHO, 2010b).

Domácí násilí je opakované, dlouhodobé a stupňující se násilí, které se děje mezi blízkými osobami (Český statistický úřad, 2011), které mají společnou domácnost, a to bez ohledu na to, zda jsou či nejsou v příbuzenském poměru (Ševčík et al., 2011). Domácí násilí zahrnuje fyzické, psychické, ekonomické, sociální a sexuální projevy násilí. Vědomým cílem tohoto ponižujícího a násilného chování je touha ublížit oběti a mít nad ní moc a kontrolu (STOPVAW, 2011).

Někteří odborníci rozlišují domácí násilí na mezigenerační (mezi rodiči a potomky), transgenerační (mezi vnoučaty a prarodiči) (Ševčík et al., 2011) a partnerské, které zahrnuje násilné projevy v intimních vztazích. Partnerské násilí se děje mezi partnery, které spojuje společné soukromí, avšak toto násilí může existovat nejen při společném spoluzití, ale i v začátcích partnerského vztahu, nebo po jeho ukončení, kdy spolu jedinci nežijí. Domácí násilí je přítomno mezi heterosexuálními i homosexuálními partnery (Marvanová-Vargová et al., 2008).

V rámci domácího násilí se mnohdy uvádí pojem násilí na ženách (violence against women) jako jeho synonymum. Avšak násilí na ženách nezahrnuje pouze

partnerské násilí a předně obětí domácího násilí může být kdokoliv, nejen žena (Ševčík et al., 2011).

Viktimiologie

Jedná se o vědeckou disciplínu věnující pozornost obětem trestných činů (z hlediska právních, psychologických, sociologických, kriminologických a dalších aspektů). Tato disciplína zkoumá změny chování a prožívání jedinců, kteří se stali oběťmi násilí, věnuje se roli oběti v motivaci násilné osoby. Zabývá se rovněž poznatky, jak se vyvarovat roli oběti a prevencí, jež by měla snižovat nebezpečí ohrožení. Součástí této problematiky se zavádí pojem tzv. bezpečného chování (Čírtková, 2009).

Viktimizace

Viktimizací se míní proces, v němž se z potenciální oběti stává skutečná oběť trestného činu (Voňková, Spoustová, 2008). Čírtková (2007) zdůrazňuje, že se jedná o proces, který má svoji dynamiku. Samotný trestný čin tedy znamená pro oběť určitý počátek děje, na který navazují další nepříjemné události. Rozlišuje se primární, sekundární a terciární viktimizace.

Primární viktimizace zahrnuje události, které jsou zaviněny pachatelem a jsou důsledkem samotného trestného činu.

Sekundární viktimizace nemusí být vždy součástí viktimizace. Jedná se o újmu, která již nesouvisí s činností pachatele, ale je oběti způsobena nevhodnými reakcemi okolí, či různých institucí (Voňková, Spoustová, 2008). Etiologie sekundární viktimizace se rozděluje na strukturální (vycházející z formálních předpisů), individuální (postoje, chování jedinců, kteří přichází do kontaktu s obětí), sociálně psychologické (nepravdivé mýty a stereotypy) a senzacechtivost médií. Pro sekundární viktimizaci je typická lhostejnost o potřeby oběti či hájení její důstojnosti (Čírtková et al., 2007).

V souladu s primární a sekundární viktimizací se rozeznávají tzv. primární rány (tělesná, peněžní a emocionální újma) a sekundární rány (pocity nespravedlnosti, nedůstojnosti a izolace) (Čírtková, 2004).

Terciární viktimizace znamená stav, kdy se oběť není schopna vyrovnat se s traumatickou událostí a dochází k psychickým změnám.

Oběť domácího násilí prožívá násilný čin jinak a zpravidla hůře než oběť trestného činu spáchaného neznámým pachatelem (Voňková, Spoustová, 2008).

Reviktimizace

Reviktimizací se rozumí stav, kdy se jedinec stává opakovaně obětí trestného činu. Jedná se o tzv. mnohočetné oběti (Čírtková, 2004).

1.1.2 Příčiny, znaky a formy domácího násilí

Příčiny domácího násilí

Příčinám domácího násilí se věnují výzkumníci přibližně od 60. let dvacátého století. Jedna z prvních teorií pochází z USA a za etiologii domácího násilí považuje psychické poruchy pachatelů potažmo i obětí. Následovaly další teorie, které poukazovaly např. na transgenerační přenos z primární rodiny, vliv stresu apod. (STOPVAW, 2011).

Dnes jsou nejznámější tři přístupy. Psychologický přístup prosazuje vliv poruch osobnosti, feministický zdůrazňuje sílu genderových odlišností a sociologický přístup se zaměřuje na sociální jevy a rodinu v dnešní společnosti (Čírtková, 2008).

Tyto teoretické přístupy se soustřeďují pouze na určité aspekty problematiky domácího násilí a zároveň podceňují jiné teorie. Proto jsou dnes upřednostňovány multifaktorové přístupy, které propojují zmíněné přístupy do integrujícího modelu (Ševčík et al., 2011). Nejčastěji je užíván kauzální model D. G. Duttona, který pracuje se čtyřmi rovinami příčin domácího násilí:

Z hlediska *makrosystému* má vliv přetrvávající systém hodnot, jenž je založen na nadvládě a dominanci mužů, přičemž tyto představy vycházejí z dávných přesvědčení a jsou posilovány řadou mýtů.

Ekosystém zahrnuje sociální prostředí, se kterým přichází jedinec do kontaktu. Na vzniku domácího násilí se mohou podílet konkrétní faktory (nezaměstnanost, nedostatečné finanční zabezpečení apod.).

Mikrosystémem je myšlena samotná rodina a okolnosti v ní, které mohou podněcovat rozvoj násilí (např. privátnost maří užití mechanismů sociální kontroly).

Ontogenetická rovina zdůrazňuje individuální charakteristiky účastníků domácího násilí a jejich vzájemné interakce (Vláda České republiky, 2011).

Znaky domácího násilí

Domácí násilí lze identifikovat podle charakteristických znaků jako dlouhodobost, opakující se útoky, neveřejnost, jasné rozdělení rolí na oběť a agresora (asymetrie ve vztahu) (Domácí násilí, 2007), eskalace násilí (od psychického týrání k tělesným útokům, které se s každým dalším opakováním stávají agresivnější a mohou vyústit až v ohrožení zdraví či života oběti). K násilí dochází v intimních či příbuzenských vztazích, mezi obětí a pachatelem existuje určitá společná propojenost (mají spolu děti, společné přátele, majetek, společné bydlení). Tento typ násilí je hůře postižitelný i kontrolovatelný a může probíhat i po odchodu oběti od pachatele (stalking) (Bednářová, 2008).

Americká psycholožka Lenore Walkerová definovala tzv. „*cyklickou teorii násilí*“, jedná o opakující fáze v násilném vztahu, je znám též pojem „kruh domácího násilí“ (Buriánek et al., 2006), viz Příloha 1. Samy oběti domácího násilí mnohdy nejsou schopny určit okamžik, který znamená počátek násilných projevů. Průběh a projevy násilí nejsou ve všech rodinách totožné, ale existují shodné rysy v podobě této spirály násilí, která zahrnuje tři fáze (Magdalenium, 2011).

Fáze vytváření napětí znamená napjatou a negativní atmosféru v rodině plnou hádek, kdy se násilník cítí být vyprovokován, je rozčilen a podrážděn. Oběť se chce

vyhnout rozporům, je laskavá, pečující a mnohdy se viní z daných problémů (Buskotte, 2008).

Ve **Fázi násilí** nechává násilník volný průběh své agrese a dochází k psychickému týrání a násilným atakům. Oběť má vedle strachu rovněž pocity bezmoci a zoufalství.

Poslední **Fáze usmírování (líbáanky)** nastupuje po násilných projevech, násilník může mít pocity viny, omlouvá se, lituje svého chování a slibuje nápravu. Mnohdy se jeho chování zcela změní a oběť mu může uvěřit a odpustit.

Po určitém čase vše začíná nanovo a jednotlivé fáze se opakují. S každým dalším násilným projevem dochází k zvyšování agrese a Fáze týrání je intenzivnější a má delší trvání (Magdalenium, 2011).

Formy domácího násilí

Domácí násilí zahrnuje psychické, emocionální, tělesné, sociální, ekonomické a sexuální násilí.

Psychické násilí provází ostatní formy domácího násilí, avšak může být přítomno samo o sobě. Oběti je ubližováno prostřednictvím hrubých nadávek, kritizování, ponižování a urážení před ostatními (např. zpochybňuje její rodičovské schopnosti, psychické zdraví aj.). Tím agresor přesouvá zodpovědnost za problémy v rodině na samotnou oběť (Fenestra, 2009). Dalšími projevy může být zastrašování, vyhrožování, nadměrná kontrola (například i prostřednictvím dětí), izolace od okolí a rodiny (a tím od zdroje pomoci a podpory) (STOPVAW, 2011), či obviňování z přítomnosti násilí v rodině a vynucování banálních činností, které vedou k vyčerpání oběti (kupříkladu úklid v přesný čas a určitým způsobem jak oběti poručí atd.) (Fenestra, 2009).

Někteří znalci uvádějí i tzv. **emocionální násilí**, které je zaměřeno na osoby, zvířata nebo předměty, ke kterým má oběť citový vztah. Konkrétně se může jednat o ublížení či zabití domácích zvířat, ničení osobních a vážených věcí oběti atd. (KOORDONA, 2007).

Fyzické násilí je provázeno násilnými atakami, které mohou ohrozit zdraví nebo i život oběti. Mezi projevy tělesného násilí patří úderů pěstmi či bití předměty, kopání do různých částí těla, kousání, svazování, vytrhávání vlasů, popálení, škracení, bodání, třesení, dušení, spoutání, nandání roubíku, ohrožování různými předměty či míření zbraní (Conwayová, 2007), píchání ostrými předměty, řezání, neumožnění spánku či stravování. Násilí zanechává viditelné stopy na těle například popáleniny, hematomy, zlomeniny, jizvy atd. (KOORDONA, 2007).

Sociální násilí znamená omezování osobní svobody, sociálního postavení a sociálních kontaktů oběti. Násilná osoba například zablokuje telefon, nedovolí oběti sledovat média, vycházet z bytu anebo se vídat s rodinou a přáteli, usiluje o to, aby odešla ze zaměstnání, kontroluje jí osobní poštu či zprávy a podobně. (Domácí násilí, 2007).

Ekonomické násilí se vyznačuje omezováním přístupu k peněžitém zdrojům (oběť se musí doprošovat o peníze, je kontrolováno její finanční hospodaření), pachatel odmítá financovat základní potřeby oběti, dožaduje se peněz či majetku oběti, neumožňuje jí přístup na společný účet, aj. (KOORDONA, 2007).

Sexuální násilí zahrnuje jakoukoliv sexuální aktivitu, která se děje bez souhlasu oběti. Jedná se o znásilnění, donucení k pohlavnímu styku, análnímu styku, pohlavnímu styku za účasti dalších osob, užívání sexuálních pomůcek, nátlak k různým sexuálním praktikám či shlížení pornografie apod. (Conwayová, 2007).

1.1.3 Oběti a pachatelé domácího násilí

Oběti domácího násilí

Ženy

Domácí násilí je jednou z nejčastějších forem násilí páchaného na ženách. Celosvětové statistiky uvádějí, že partnerské násilí zažívá v průměru každá pátá žena (STOPVAW, 2011). Díky evropským výzkumům (před rokem 2008) se odhaduje, že s partnerským násilím má zkušenost přibližně 20 miliónů žen z celkového počtu 230 miliónů žen v Evropské unii (Fenestra, 2009).

Děti a dospívající

Obecně násilí na dětech někteří odborníci rozdělují na pandemickou viktimizaci (např. projevy násilí mezi sourozenci, užívání fyzických trestů ve výchově apod.), akutní viktimizaci (zneužívání, zanedbávání dětí), extraordinární viktimizaci (vraždy, zneužívání mající za následek smrt dítěte atd.) (Gillnerová et al., 2006).

Další dělení zahrnuje přímou viktimizaci, tedy násilné chování vůči dítěti, a nepřímou viktimizaci, kdy je dítě přítomno domácímu násilí. Mnohdy násilná osoba ubližuje oběti právě skrz dítě. Tento stav se nazývá Medein komplex (Čírtková, 2008).

V souvislosti s násilím na dětech je důležité zdůraznit Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (Child Abuse and Neglect), který bývá vymezen jako poškození tělesného, psychického či sociálního stavu a vývoje dítěte, jehož příčinou je nenáhodné a neakceptovatelné chování rodičů nebo jiných dospělých (Bechyňová et al., 2007).

Stejně jako děti, i mladiství mohou být oběťmi domácího násilí ze strany rodinných příslušníků, ale mohou se setkat s násilím ve svých prvních partnerských vtazích. Této problematice bude věnována pozornost později.

Muži

I přesto, že existují fakta o mužských obětech, veřejnost tento jev stále příliš neakceptuje. Toto stanovisko je zapříčiněno existencí mýtů a předsudků, které mají spojitost s genderovými stereotypy a které vedou k názoru, že obraz muže jako oběti je rozporný a proto i společensky často nepřijatelný (Buriánek et al, 2006).

Kolik je případů domácího násilí, kdy obětí je muž, není zcela jasné. Jedním z důvodů je nenahlášení domácího násilí. Muži tak neučiní většinou z několika důvodů: necítí se jako oběti domácího násilí (nedochází k vnímání viktimizace), chování partnerky nehodnotí jako násilný čin, stydí se, obávají se, že jim daná situace nebude uvěřena, mají obavy ze stigmatizace ze strany společnosti (tzv. fenomén dvojitých zavřených dveří – první dveře znamenají zábrany společné kterýmkoliv obětem domácího násilí a druhé dveře značí obavy těchto mužů ze zveřejnění jejich situace) (Čírtková, 2010).

Senioři

Domácí násilí u seniorů může znamenat přetrvávání násilných projevů do vyššího věku, ale může se jednat i o pozdní nástup domácího násilí, který je mnohdy ovlivněn invaliditou, odchodem do důchodu, přeměnou rolí v rodině, izolací, nedostatečnou znalostí peněžních záležitostí, dlouhodobým onemocněním, závislostí na péči ostatních apod. (NCPEA, 2008). Mezi nejčastější projevy patří psychické a ekonomické násilí.

V rámci tohoto typu násilí je největším problémem jeho skrytost. Důvodem je jednak izolace, ale sami senioři se často o problému svěřit nechtějí, ze studu za svoji rodinu, ale i z pocitu rodičovského selhání (Život 90, 2009).

Syndrom EAN (Elder Abuse and Neglect) je vymezován jako nevhodné zacházení s osobami staršími 60 let nebo celkově oslabenými v důsledku vyššího věku nebo zdravotních problémů, kdy se tyto osoby stávají obětmi tělesného, psychického, materiálního, sociálního či sexuálního týrání, zanedbávání a opuštění (Zimmelová, 2007).

Osoby se specifickými potřebami

Oběťmi domácího násilí se mohou stát i osoby se specifickými potřebami. Women's Aid (2009) uvádí, že ženy se zdravotním postižením se setkaly se zneužíváním dvakrát častěji než ženy bez postižení (mezi pachatele jsou zahrnuti i pečovatelé a osobní asistenti). Z dalších výzkumů vyplývá ohroženost dětí se speciálními potřebami. Například děti s poruchami řeči jsou více vystaveny riziku zanedbávání a děti s poruchami chování či mentálním postižením jsou více ohroženy fyzickým a sexuálním násilím (Potměšilová, 2009).

Hlavním problémem tohoto jevu je častá závislost na pomoci a péči násilné osoby. Pachatel může být ošetřovatelem oběti a jedinec tak často není schopen vyhledat pomoc anebo se nedokáže násilníkovi ubránit. Dalším důvodem může být neschopnost oběti překonat určité bariéry při hledání pomoci či nezpůsobilost porozumět a rozeznat násilné jednání (například u mentálního postižení) (Venglářová, 2005). U dětí se specifickými potřebami může být rizikem sexuálního zneužívání také nízké sebevědomí, omezená schopnost samostatného jednání či přetrvávající mýty o jedincích s postižením (Volfová, Velemínský, 2008).

Jedinci patřící do skupiny LGBT

Domácí násilí je přítomno i u skupiny lidí označované zkratkou LGBT. Jedná se o lesby, gaye, bisexuály a transgenderové jedince (např. transsexuálové) (Ševčík et al., 2011). Násilí u této minority má svá specifika – nejedná se pouze o partnerské násilí, ale leckdy dochází k domácímu násilí ze strany rodičů, sourozenců apod. Rodina mnohdy nesouhlasí se sexuální orientací dané osoby a různými prostředky se ji snaží „přeorientovat“. Jde především o tělesné, psychické a emocionální násilí (STOPVAW, 2011). Příkladem může být nucení do manželství s opačným pohlavím, naléhání na podrobení se různým vyšetřením, vydírání, obviňování atd. V rámci partnerského násilí může docházet k jakýmkoliv formám domácího násilí (např. vydírání z prozrazení sexuální orientace či HIV positivity, izolace) i stalkingu (Ševčík et al., 2011).

Pachatelé domácího násilí

Existuje celá řada studií věnujících se pachatelům domácího násilí (kriminologické, psychologické a údaje od samotných obětí) (Matoušek et al., 2005). Obecná klasifikace člení pachatele na osobu dvojí tváře, která se chová násilně pouze v soukromí, na antisociální osobu, která může být agresivní nejen vůči oběti, ale i ostatním, na násilnou osobu se závislostí na drogách a na jedince s diagnostikovanou poruchou osobnosti (Čírtková, 2008).

Pachatel domácího násilí působí mnohdy sebevědomě a je schopen zcela popřít jakékoliv obtíže v rodině, nebo se dokonce může on sám vydávat za oběť domácího násilí (KOORDONA, 2007). Je proto podstatné rozeznat chování skutečné a falešné oběti. Rozdíly mezi nimi znázorňuje tabulka, viz Příloha 2.

1.2 Stalking

Stalking souvisí s problematikou domácího násilí především u pronásledování ex-partnerem, které lze považovat za zvláštní formu partnerského násilí. Pod pojmem stalking si mnoho lidí představí především pronásledování známých osobností, proto budou v této práci jednotlivé typy a projevy stalkingu rozlišeny. Pozornost bude věnována také obětem stalkingu a možnostem pomoci, protože jejich potřeby podpory a intervence se určitým způsobem liší od obětí domácího násilí.

1.2.1 Vymezení pojmu stalking

Stalking v anglickém jazyce „to stalk“ znamenal v řeči lovců „stopováním uhnat lovenou zvěř k smrti“ (Gillnerová et al., 2006). Jedná se o specifickou formu násilí. Čírtková (2008, s. 56) definuje pronásledování jako „*systemické (opakující se, dlouhodobé) a excesivní (z normy vybočující) obtěžování a pronásledování určité osoby nevyžádanými projevy zájmu či pozornosti*“.

Pronásledování se může dít mezi osobami, které se osobně znají (např. intimní, pracovní či sousedské vztahy), ale zároveň u jedinců, kteří se osobně neznají a nikdy se

nesetkali. Studie, věnující se dané problematice, ukazují, že se pronásledování může týkat kohokoliv (Bílý kruh bezpečí, 2009b).

Stalking byl označen za trestný čin poprvé v roce 1990 v Kalifornii (Kuchta, Válková, 2005). Národní centrum pro oběti trestných činů (NCVC, 2005) poukazuje na výzkumy provedené v USA, kdy se například zjistilo, že 87% stalkerů tvoří muži, či že 77% žen a 64% mužů zná pronásledovatele, průměrná doba pronásledování je 1,3 let atd.

Od 1. 1. 2010 je nebezpečné pronásledování v České republice trestným činem. Stalking je definován v § 354 Trestního zákoníku jako nebezpečné dlouhodobé pronásledování, které je spojeno s vyhrožováním, vyhledáváním osobní blízkosti či sledováním, dále vytrvalým kontaktováním, omezováním oběti a zneužíváním jejích osobních údajů. Jedná se o takové jednání, které může u oběti způsobovat strach o život či zdraví. Dále zákon vymezuje potrestání stalkingu a to odnětím svobody až na 1 rok, či zákazem činnosti, eventuálně odnětím svobody na šest měsíců až tři roky (při pronásledování dítěte nebo těhotné ženy, při pronásledování s použitím zbraně, nebo nejméně se dvěma osobami) (Trestní zákoník, 2009).

1.2.2 Projevy stalkingu

Toto chování se může projevovat opakovanými pokusy o kontakt s obětí skrze komunikační prostředky, opakovaným zasíláním určitých předmětů, přímým nebo nepřímým vyhrožováním, vyhledáváním fyzické blízkosti oběti, slíděním, snahou o získání informací o oběti (kontaktování sousedů aj.), ale i šířením pomluv, osočováním, ničením majetku, krádežemi a dalšími nevyžádanými projevy, které způsobují strach oběti, narušování jejího soukromí a osobní svobody (ROSA, 2011; Gillernová et al., 2006)

Vážným projevem stalkingu může být fyzické násilí. Jedná se například o kopance, údery, pokousání, ale také o najíždění na oběť motorovým vozidlem apod. Není vzácností, že někteří stalkeři informují oběť o svých záměrech předem (Bílý kruh bezpečí, 2009b).

Stalking by proxy znamená takové chování pachatele, které vede k zmanipulování okolí pachatele, eventuelně i okolí oběti (např. přesvědčí ostatní, že on sám je pronásledovaný).

Cyberstalking znamená pronásledování prostřednictvím internetu (např. posílání nevhodných emailů, veřejné pomluvy na sociálních sítích nebo vyhrožování).

Pronásledování lze rozlišit na *distální stalking*, při kterém je oběť pronásledována na dálku (prostřednictvím internetu, telefonu, zasíláním předmětů apod.) a *proximální stalking*, který představuje blízkost oběti či přímý kontakt s ní (např. zanechávání předmětů ve vozidle či bytu oběti či postávání před bydlíštěm oběti) (Čírtková, 2008).

1.2.3 Pachatelé stalkingu

Existuje mnoho názorů a rozdělení, jež se zabývají typologií pachatelů stalkingu. Níže je uvedená typologie dle Boona a Sheridan (Čírtková, 2008):

Pronásledování *ex-partnerem* se děje po ukončeném partnerském vztahu (po určité odluce či rozvodu). Ex-partneři tvoří až 50% všech případů stalkingu, ve většině případů se jedná o muže, oproti neznámým pachatelům bývají více násilní. Motivace k pronásledování vychází z prožitého vztahu s obětí, pachatel prožívá pocity hořkosti a nenávisti vůči oběti. Existují dvě varianty pronásledování bývalým partnerem. *Defenzivnímu stalking* nepředchází fyzické domácí násilí, bývalý partner usiluje o usmiřování a navrácení vztahu. *Ofenzivní stalking* znamená pokračování tělesného domácího násilí, kdy chce pachatel mít naprostou kontrolu a moc nad obětí. Rozhodně však není pravidlem, že po domácím násilí dochází ke stalkingu.

Mezi společné jevy domácího násilí a stalkingu lze zařadit snahu o kontrolu nad obětí, důkazy „lásky“, vydírání, snaha o usmiřování, projevy násilí, zastrašování a vyhrožování, snaha o izolaci oběti, projevy žárlivosti a úzkostné vazby na oběť.

Tato typologie dále rozděluje pronásledování: umíněným obdivovatelem, fixovaným stalkerem s psychickými poruchami a sadistickým pronásledovatelem.

Další typologie stalkerů je členěna dle rizikovosti pro oběť, míra rizika je uvedena v následující tabulce 1. Jedná se o odmítnutého pronásledovatele (důvodem je kompenzace ukončeného či odmítnutého vztahu), hledače intimity (touží po společné budoucnosti s obětí), nekompetentního nápadníka (hledá krátkodobý poměr), zlostného pronásledovatele (je přesvědčen, že mu oběť ublížila a mstí se) a predátorského pronásledovatele (typický pro své systematické chování) (Kuchta, Válková, 2005).

Tabulka 1: Rizikovost pronásledování podle typu pachatele

Domény rizika	Odmítnutý stalker	Hledač intimity	Nekompetentní stalker	Zlostný stalker	Predátorský stalker
	Riziko				
1. Napadení	vysoké	nízké	nízké	nízké	vysoké
2. Vyhrožování	vysoké	moderované ¹	vysoké	vysoké	nízké
3. Perzistence	moderované	vysoké	nízké	moderované	nízké
4. Psychické a sociální násilí	vysoké	moderované	nízké	vysoké	vysoké
5. Opakování vůči nové oběti	vysoké	nízké	vysoké	moderované	vysoké

Zdroj: Čírtková: Pomoc obětem a svědkům trestných činů

1.2.4 Oběti stalkingu

Oběti stalkingu se může stát bez svého zavinění kdokoliv bez ohledu na věk, pohlaví, sexuální orientaci atd. (Bílý kruh bezpečí, 2009b).

Pro oběť není jednoduché rozlišit prvotní chování pronásledovatele od nevinných projevů sympatií. Někteří odborníci rozlišují určité fáze v chování oběti. Ve chvíli, kdy jí jednání stalkera přijde přehnané a nenormální, objevuje se úlek spojený

¹Moderované riziko znamená riziko, které je zprostředkované dalšími situačními jevy.

se strachem a rozvíjejícím se stresem. V další fázi se oběť uklidní a snaží se z události vzpamatovat. Ovšem poté se dostaví pocit soustavného ohrožení, obavy a napjaté očekávání z dalšího jednání pronásledovatele (Čírtková, 2008).

Pronásledování má za následek mimo jiné psychosomatické problémy (lekavost, nárůst podezřívavosti, deprese, pocit vyčerpanosti, nespavost a mnohé další), finanční újmu (v důsledku ztráty zaměstnání, přestěhování se, pořízení bezpečnostních zařízení aj.), pracovní potíže a sociální důsledky (izolace, ztráta dřívějších zájmů atd.) (NCVC, 2005; Bílý kruh bezpečí, 2009b).

Vedle oběti jsou stalkingem zasaženi většinou i ostatní a v takovém případě mluvíme o sekundárních obětech stalkingu. Mohou se jimi stát rodinní příslušníci oběti, její přátelé, sousedé, či kolegové ze zaměstnání (Bílý kruh bezpečí, 2009b).

1.2.5 Řešení stalkingu

Odborníci, kteří pomáhají oběti pronásledování, kladou důraz na individuální přístup. V první řadě usilují o zajištění bezpečí oběti, společně vytváří bezpečnostní plán a všemi možnými prostředky se snaží zastavit pronásledovatele. Zákonná opatření zajišťují ochranu z hlediska občanskoprávního (ochrana osobnosti) a trestněprávního.

Existuje několik podstatných zásad pro chování oběti: měla by odmítat veškeré kontakty s pachatelem, ignorovat pokusy o kontakt, vyhýbat se setkání s ním, shromažďovat důkazy stalkingu (př. fotodokumentací, archivací emailů atd.), o svém problému povědět okolí, eventuelně vyhledat profesionální pomoc a podat trestní oznámení (Bílý kruh bezpečí, 2009b).

1.3 Násilí ve vztazích adolescentů

Jakákoliv forma násilí může být přítomna i ve vztazích dospívajících, kde opět dochází ke snaze mít kontrolu a moc nad partnerem. Okolnosti násilných projevů jsou v podstatě shodné s již zmíněnými charakteristikami domácího násilí (cyklus, znaky násilí apod.). I toto násilí může být přítomno u jakéhokoliv člověka, avšak nejčastěji jsou oběťmi dívky (ROSA, 2011). Je uváděno, že v České republice každá desátá studentka ve věku 17-22 má zkušenosti s násilím ve vztahu (Stop násilí, 2007).

Násilí ve vztazích dospívajících je v anglickém jazyce známo jako pojem Dating violence. Národní centrum pro oběti trestných činů (NCVC, 2007) jej vymezuje jako hrubé a agresivní jednání v partnerském vztahu zahrnující psychické, fyzické, sexuální zneužívání či jejich kombinaci.

Součástí násilí ve vztazích mladých lidí může být dle Hronové (2009) i stalking, který zahrnuje vyhrožování, zastrašování, pomlouvání, opakované telefonování, pronásledování atd. V dnešní době mladí jedinci používají mnoho technologií, které ovšem mohou sloužit i k šíření pomluv prostřednictvím sociálních sítí, zveřejňování soukromých fotek a videí, vyhrožování prostřednictvím sms zpráv atd.

1.3.1 Genderové aspekty

Jsou to právě genderové stereotypy ve společnosti, které mají vliv na naše jednání a vnímání mnoha situací. Mnohdy podporují některé mýty, které pak vedou k viktimizaci, bagatelizaci násilí v rodinách, omlouvání chování násilné osoby atd. (Hronová, 2009).

Genderové stereotypy znamenají dle Českého statistického úřadu (2011) zjednodušující a předpojaté domněnky týkající se vlastností, názorů a rolí žen a mužů ve společnosti, v práci a rodině. Dívky jsou od mala pobízeny k tomu, aby byly ochotné, milé a čestné. Učí se, že jsou tu pro druhé a mají jim plnit jejich přání a zároveň potlačovat své pocity (ROSA, 2011). Chlapci jsou vybízeni k různým hrám (často s agresivní povahou), soutěživosti, zvládání překážek či poměrování se s ostatními.

Okolí je vede k tomu, aby byli silní a „mužní“. Mnoho chlapců a mužů se tak však necítí, což může mít negativní vliv na utváření jejich vlastního sebeobrazu (Buriánek et al., 2006). Někteří si pak svoji „mužnost“ mohou kompenzovat a dokazovat právě ovládním své partnerky (Hronová, 2006).

Dalším důležitým faktorem je dle Matouška (2003) způsob socializace, kdy jsou dívky více kontrolovány (rodiči, pedagogy aj.) a mají pevnější vazby na rodinu než chlapci, takže si mohou lépe vštípit zábrany k protispoločenskému chování.

1.3.2 Specifika násilí ve vztazích adolescentů

Mladí lidé, kteří spolu začínají chodit, jsou ohroženi násilím ve vztahu stejně jako dospělí. Na rozdíl od dospělých, kteří již mají zkušenosti se vztahy, jsou však mnohem zranitelnější (ROSA, 2011).

Specifika partnerského násilí u dospívajících souvisí především s jejich neupevněným sebevědomím, nízkou zkušeností s partnerskými vztahy, možnou romantickou představou o fungování vztahů (například žárlivost a panovačnost partnerů je projevem skutečné lásky), chápáním násilí jako normy (vidí jej např. ve své rodině, či u svých vrstevníků), snahou o dospělé chování bez závislosti na rodičích atd. (Hronová, 2006).

Tito jedinci jsou mnohdy pod tlakem vrstevníků (obavy ze ztráty společenského postavení mezi spolužáky), mají pocit, že se nemají komu svěřit, mají strach z výsměchu, nedůvěry, pokárání rodičů, obávají se, že jim daný problém budou klást ostatní za vinu nebo viní sami sebe atd. (Stop násilí, 2007).

Násilní partneři si mohou myslet, že je normální mít navrch ve svém vztahu, že svou partnerku v podstatě vlastní a svým násilným chováním si chtějí získat respekt nejen u partnerky, ale také mezi ostatními, např. spolužáky (Teen Dating, 2008).

ROSA (2011) upozorňuje mladé dívky na rizikové faktory a projevy násilí, které mohou zpozorovat u svých chlapců: násilné chování v předchozích vztazích, tendence ke svádění svých potíží na druhé, pohrdavý přístup k ženám, nevhodné jednání ke své matce, ale také náladovost, výbuchy vzteku, nadměrné užívání alkoholu či drog,

agresivní chování k vrstevníkům, absence rodičovského dohledu, násilí v rodině, obviňování, sklony o všem rozhodovat (například co si dívka obleče) a rozkazovat, snaha omezit setkávání dívky s ostatními, nadměrná žárlivost, a další projevy (vyhrožování, vydírání, ponižování, bití, nucení k sexu atd.), které u dívky vzbuzují pocity strachu či obviňování (CDC, 2010).

1.3.3 Důsledky násilí ve vztazích adolescentů

Násilí ve vztazích dospívajících má negativní dopad na jejich emocionální vývoj bližší informace jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 2: Dopad násilného vztahu u adolescentů

Fáze adolescence	Dopad násilného vztahu
Akceptace vlastního těla	Násilník vidí stále chyby na těle oběti (říká jí, že je odporná nebo tlustá). Oběť může být bita, zohyžděna nebo znásilněna.
Rozvinutí osobního hodnotového systému	Oběti je říkáno, co si má myslet, číst či studovat. Oběť se může tak silně identifikovat s násilníkem, že není schopna rozvíjet své vlastní hodnoty. Může cítit, že je nebezpečné nesouhlasit.
Dosáhnutí nezávislosti na rodičích	Oběti může být zamezováno, aby se věnovala zájmům mimo vztah.
Rozvoj identity dospělého	Identita teenagera je propletena s násilníkem a je ničena taktikami násilníka. Ke zvládnutí strachu a týrání je využívána veškerá energie, je brzděn sociální rozvoj.

Zdroj: Hronová: Násilí ve vztazích teenagerů (2009 str. 18)

Zkušenost s násilím ve vztahu může ovlivnit vývoj dospívajícího, mohou se objevit problémy ve škole, sklony k hledání řešení v drogách a alkoholu, suicidální tendence, přijetí role oběti i v budoucích vztazích (CDC, 2010).

Proto je pro dospívající důležitá podpora ze strany rodiny či blízkých přátel. Pokud se dospívající svěří s problémem, je důležité vyslechnout jej a vyvarovat se obviňování, kárání, příkazování či převzetí řešení problému za něj. Dospívající

mnohdy nechtějí slyšet rady ostatních, musí si vztah ukončit sami, je proto prvořadě jim dát najevo podporu, zájem a respektování jejich rozhodnutí (Hronová, 2006).

1.4 Rodina zasažena domácím či partnerským násilím

Domácí násilí ovlivňuje fungování celé rodiny. V případě, že je otec pachatelem domácího násilí a matka obětí, dochází k záměně veškerých rolí. Otec znamená ohrožení a strach, matka ztrácí své postavení v rodině a na potomky jsou kladeny nároky, které se neslučují s jejich věkem, je s nimi manipulováno atd.

Pokud je matka obětí domácího násilí, její rodičovské role jsou vlivem násilí deformovány. Mnohdy nedostatečně reaguje na potřeby dětí, kupříkladu vlivem frustrace dochází k nedostatečnému naplnění emocionálních potřeb dítěte (matka se na dítě nadměrně upne a stále se věnuje pouze jemu nebo naopak není schopna citové odpovědi). Oběť má díky pachateli velmi nízké sebehodnocení, cítí se vyčerpaná a prožívá mnoho psychických změn (včetně úzkosti a deprese), které vedou mimo jiné ke snížení schopnosti ženy starat se o domácnost a být pro děti oporou (Marvánová-Vargová et al., 2008).

Dítě může samotné násilí přijmout jako normu a přizpůsobit se mu, eventuálně vymyslet vlastní důvody k pochopení násilí v rodině (typické je sebeobviňování).

Násilný otec neplní svou rodičovskou roli, děti k němu cítí rozpolčené pocity (mají ho rády, ale zároveň se ho bojí apod.) (Bednářová et al., 2009).

1.4.1 Důsledky domácího násilí

Obecně je viktimizace pro člověka neočekávanou a velmi stresující osobní zkušeností. Oběti pocítují ponížení, potupu, stigmatizaci, přestávají důvěřovat sobě i okolí. Věnují pozornost svému chování, strachují se z narušení svého psychického prožívání. Cítí bezmoc, mohou mít i pocity viny. Sebeobviňování u obětí trestných činů je dvojího typu, dávají vinu svým vlastnostem anebo svému chování. Tímto sebeobviňováním mimo jiné sami sebe přesvědčují, že se čin nebude opakovat (Gillernová et al., 2006).

Oběti domácího násilí mají časté zdravotní komplikace, po fyzickém násilí dochází k pohmožděninám, zlomeninám, popáleninám a dalšímu ublížení na zdraví (Buskotte, 2008). Patočka (2009) upozorňuje na určité výzkumy věnující se následkům syndromu CAN v dospělosti. Někteří vědci se domnívají, že jedinci, kteří byli tělesně nebo sexuálně zneužíváni a tím pádem byli pod silným stresem, měli v dospělosti dvojnásobně vyšší hladinu proteinů, která způsobovala zánětlivé reakce a byli tak více ohroženi srdečními chorobami či diabetem.

Násilí má vedle tělesných poranění důležitý vliv na psychiku oběti. Může se objevit snížené sebevědomí, deprese, strach z ublížení dětem, pocity viny (Marvánová-Vargová et al., 2008), emocionální frustrace, zkreslené prožívání, zhoršená koncentrace, pocity úzkosti, zvýšená dráždivost, neschopnost vlastního rozhodnutí atd. (Bednářová et al., 2009). Oběti jsou pod neustálým tlakem, který může doprovázet mnoho psychosomatických komplikací (kardiovaskulární a gastrointestinální potíže, bolesti hlavy a zad, náchylnost k nemocem a různým infekcím, poruchy spánku, pocity únavy aj.) (Buskotte, 2008).

Dalším důsledkem může být izolace od blízkých a celé společnosti, neschopnost komunikace s ostatními, snížení finančních příjmů (např. ztrátou zaměstnání v důsledku izolace nebo zranění oběti, apod.), až rozvoj traumatu (Marvánová-Vargová, Vavroňová, 2008; Buskotte, 2008).

Marvanová, Pokorná (2008) uvádí, že pokud u pachatele není přítomná disociální porucha osobnosti, rozpad partnerského vztahu a způsobených rodinných útrap snižuje jeho sebeúctu a zvyšuje jeho pochybnost v oblasti svých interpersonálních dovedností.

Důsledky domácího násilí na děti a dospívající

Rodina je pro vývoj dítěte naprosto nepostradatelná, je tedy jasné, že domácí násilí má obrovský vliv na dítě, které je přímou či nepřímou obětí tohoto násilí.

Děti jako oběti domácího násilí jsou pod trvalým napětím, chybí jim pocity jistoty a bezpečí, setkávají se s odmítáním. Reakce dětí na násilí nejsou vždy shodné. Vnímání násilí závisí na věku a pohlaví jedince, na typu, krutosti a četnosti násilí, reagování okolí, na typu výchovy (užívání tělesných trestů apod.), zkušenosti a schopnosti vybudovat si pozitivní citovou vazbu na otce (Marvánová-Vargová, Vavroňová, 2008).

Děti jsou nuceny vyrovnávat se se stresem vystupujícím z neutěšené situace v jejich rodině a se stresem, který vzniká v důsledku nedostatečného plnění rodičovských rolí a modelů jednání (Marvánová-Vargová et al., 2008). U dětí, které se setkaly s domácím násilím mohou být přítomny emocionální změny (obavy, uzavřenost, snížené sebehodnocení, deprese, sebeobviňování, pocity úzkosti, samoty, bezmocnosti, hněv), odlišné projevy v chování (předvádění se, agresivní chování, regrese vývoje, záškoláctví, rozvoj určité sociální patologie, narušení vztahů s ostatními, sebepoškozování až suicidální pokusy) (Hronová et al., 2008), tělesné změny (poruchy příjmu potravy, narušení spánku, psychosomatizace, zhoršené pohybové dovednosti), sociální následky (citová strnulost, slabé sociální dovednosti, odmítání ostatních dětí) a kognitivní změny (zhoršený prospěch ve škole, problémy se soustředěním, učením, opoždění v řeči atd.) (Marvánová-Vargová et al., 2008). Důležitým rizikem je transgenerační přenos násilí, kterému bude věnována pozornost v samostatné kapitole.

Násilí na dětech může vést k rozvoji mnoha rizikových faktorů v jejich pozdějším věku. Jedná se například o závislost na drogách, rizikové sexuální chování, rozvoj duševních poruch, suicidální jednání, agresivní a násilné jednání vůči ostatním apod. (WHO, 2011).

1.4.2 Syndrom týraného partnera

Pojem Syndrom týrané ženy (anglicky Battered Woman Syndrom – BWS) se zrodil v USA. Poprvé jej definovala v 70. letech minulého století psychologka Leonor Walker, podle které Syndrom týrané ženy zahrnuje dva podstatné jevy: naučenou bezmocnost a cyklus domácího násilí. Dalšími důležitými znaky jsou snížená sebevědomost a uvěření nepravdivým mýtům o domácím násilí, které vedou k sebeobviňování. Později L. Walker pokládala Syndrom týrané ženy jako skupinu příznaků, které se vztahují k Posttraumatické stresové poruše (Čírtková, 2008).

Používá se také pojem ***Syndrom týraného partnera*** „battered spoust syndrom“ zdůrazňující, že týranou osobou může být kdokoliv. Dnes má Syndrom týraného partnera statut viktimizačního syndromu. O tento syndrom se jedná tehdy, opakuje-li se cyklus domácího násilí minimálně dvakrát. Ovšem syndrom nemusí být vždy důsledkem násilného vztahu (Čírtková, 2008).

Jedná o soubor příznaků, které u oběti vznikají v důsledku určitého typu násilí, včetně manipulace a izolace. U oběti dochází ke změně psychických pochodů a způsobů reagování (Vágnerová, 2004). Některé symptomy mohou být v konkrétním případě zdůrazněny a jiné se objevují v menší míře. Nejedná se tedy o přesně definovaný seznam příznaků, protože neexistuje jednotný profil oběti (Čírtková et al., 2007). Je podstatné brát ohled na individuální vnímání jednotlivých projevů, tzn., jaké vzorce jednání agresora považuje oběť za život ohrožující.

Na vzniku tohoto syndromu se podílí samotný typ domácího násilí, profil osobnosti (před pácháním násilí) a reakce okolí (např. bagatelizace násilných projevů). Zrod syndromu bývá především u dlouhodobého domácího násilí (Čírtková, 2008).

Za nejčastější příznaky lze považovat emoční změny (např. pocity vlastní viny za násilné projevy, obavy, stud, smutek, úzkost, pocity ohrožení, deprese), přetrvávající citová vazba k násilnému partnerovi (sklony k omlouvám násilného chování) (Vágnerová, 2004), dále změny v přirozeném jednání (nadměrná ochota, neprůbojnost, absence vlastních negativních emocí, projevy lhostejnosti, apatie, nevnímání vážnosti situace atd.). Kromě toho se u oběti vyskytuje proměněné hodnocení sebe a ostatních,

kteřé souvisí s iracionálním vnímáním okolností a sníženou akceschopností - naučenou bezmocností. Hlavními důvody jsou dlouhodobě trvající manipulace pachatelem, strach, ústup agresorovi, sebeobviňování, pochybování o možném východisku, objevují se pocity dezorientace, iracionální představy o světě, ve kterém je násilí akceptováno a oběť je přesvědčena o všemocnosti násilného partnera (Vágnerová, 2004; Čířtková et al., 2007). Mohou být přítomny somatické potíže (hypertenze, bolesti hlavy a zad, poruchy příjmu potravy atd.) (Marvánová-Vargová, 2008), příznaky vyskytující se u Posttraumatické stresové poruchy (znovuprožívání traumatu, problémy se spánkem, konstrikce, izolace, apod.), (Čířtková et al., 2007) dále disociativní poruchy (např. funkční porucha paměti) až disociativní poruchy identity (Čířtková, 2008).

Je důležité si uvědomit, že během násilného vztahu dochází u oběti k určitým změnám vnímání násilí. Existují tzv. ***Stádia rozvoje syndromu týraného partnera***. Nejprve ve fázi „*Popření*“ dochází k omlouvání a nepřiznání (sobě i ostatním) násilného chování, kdy si oběť neuvědomuje, že se jedná o domácí násilí. Ve fázi „*Viny*“ si je oběť schopná připustit přítomnost násilí, ale veškeré příčiny nevhodného chování svádí sama na sebe. V důsledku pachatelových nátlaků oběť prožívá pocity viny a potupy. Násilí vidí jako zasloužené z důvodu vlastních chyb a nedostatků. Stádium „*Osvícení*“ znamená obrat ve vnímání násilí. Oběť se přestává vinit a domácí násilí chápe jako nezasloužené. Ví, že se jedná o nezdravé a nebezpečné prostředí, ovšem stále se domnívá, že je důležité partnerský vztah udržet. Pokud se oběť dostane do této fáze, je jen otázkou času, kdy týrajícího partnera opustí. V poslední fázi „*Odpovědnosti*“ je oběť schopná vztah ukončit (v případě, že agresor nemění své chování atd.) a začít nový život (Marriage laws, 2011).

1.4.3 Posttraumatická stresová porucha

Posttraumatická stresová porucha (dále PTSP) je definována v Mezinárodní klasifikaci nemocí (v kategorii F43 Reakce na těžký stres a poruchy přizpůsobení, označená kódem F43.1) jako opožděná nebo prodloužená odpověď na závažný stres nebo mimořádně traumatizující prožitek, který vede k rozrušení téměř u každého člověka. PTSP může nastat ihned po traumatu, ale většinou bývá přítomno období latence a porucha se objevuje za několik týdnů či měsíců (ÚZIS, 2010). V případě, že se projevy objeví za déle jak šest měsíců, mluvíme o PTSP s odloženým začátkem (Bednářová et al., 2009).

Za rizikové faktory vzniku PTSP lze považovat například setkání se s obzvlášť závažným či hrubým traumatem (trauma způsobené člověkem je zpravidla těžší než prožití přírodní katastrofy), pocity bezmocnosti při traumatu, dále delší trvání viktimizace, vztah k násilné osobě (blízký ubližuje více), pocity viny, sekundární viktimizace atd. (Bednářová et al., 2009; Čírtková et al., 2007).

Rozvoj PTSP je možný u jedinců, kteří byli přítomni vážně ohrožujícím událostem (krátkého, nebo dlouhodobého trvání), mezi které lze zařadit přírodní katastrofy, události zaviněné člověkem a násilí člověka k člověku (Bednářová et al., 2009). Jiné dělení kromě toho poukazuje na úmyslné a neúmyslné zavinění člověka (Marvánová-Vargová et al., 2008).

Projevy PTSP

Hlavní projevy PTSP jsou v Mezinárodní klasifikaci nemocí popsány jako změny kognitivních funkcí projevující se znovuprožitím tragické události a to v rušivých vzpomínkách („flashbacks”), snech, myšlenkách a různých obrazech (ÚZIS, 2010).

Dalším typickým projevem je stranění se podnětům souvisejícím s danou událostí a vytěsnění děsivých zážitků. Jedinec se vyhýbá určitým místům, odmítá činnosti, jež vyvolávají vzpomínky, součástí může být ztráta dřívějších zájmů, absence motivace, vyhýbání se lidem, či apatie vůči okolí (Vodáčková et al., 2002; Čírtková 2009).

Čírtková (2007) uvádí příklad neschopnost vzpomenout si na důležité momenty prožitého traumatu.

Přítomny jsou dále projevy zvýšené dráždivosti (hypervigilita, poruchy spánku, nadměrná lekavost a přecitlivělost). Další emoční symptomy mohou být: pocity úzkosti, podrážděnost, emoční netečnost, deprese, pocity viny až sebevražedné myšlenky (European trauma network, 2010).

K hlavním somatickým projevům patří pocity únavy a bolesti končetin, zad a hlavy, potíže v oblasti gastrointestinálního traktu, problémy s dechem, opakované infekce atd. (Vodáčková et al., 2002)

Kritéria pro stanovení diagnózy PTSP stanovila Americká psychiatrická asociace v jejich Diagnostickém a statistickém manuálu duševních chorob. O PTSP se jedná, pokud byl jedinec vystaven jedné či více traumatickým událostem, při kterých hrozila smrt, vážné zranění či ohrožení tělesné integrity daného člověka nebo jiných osob a pokud tento jedinec pociťoval intenzivní strach, pocity bezmoci či paniky. Dalšími kritérii jsou znovuprožívání traumatického zážitku, vyhýbání se situacím souvisejícím s daným zážitkem, přetrvávající příznaky zvýšené dráždivosti a další již zmíněné symptomy, které přetrvávají déle než jeden měsíc a vedou ke klinicky závažnému zhoršení kvality života jedince, nebo ho omezují v běžných oblastech života (European trauma network, 2010). Pokud příznaky trvají méně jak tři měsíce, jedná se o akutní PTSP, v opačném případě hovoříme o chronickém stavu (Bednářová et al., 2009). U většiny jedinců dochází ke zlepšení stavu, v malé míře může dojít k chronickému trvání po dobu několika let a může vyústit v trvalou změnu osobnosti (ÚZIS, 2010).

Vágnerová (2004) popisuje tzv. obranné reakce, kterými jedinec řeší svůj postoj k prožitým okolnostem. Rozlišuje adaptivní obranné reakce, které se orientují na změnu toho, co se změnit lze a na akceptaci toho, co se změnit nelze (tj. traumatizující prožitek). Jedná se například o uvolňování přirozených obran, které se týkají traumatu (vytěsnění, popření apod.). Poté, co je jedinec schopen si na negativní prožitek rozpomenout, přemýšlet a hovořit o něm, je připraven začít trauma zpracovávat. Naopak maladaptivní obranné reakce znamenají takové jednání, které nevede k vyřešení

problému, ale spíše k jeho prohloubení. Jedná se například o potlačení negativních prožitků alkoholem nebo jinými drogami, nevhodným chováním, které směřuje k přetrhání rodinných a přátelských vazeb, jež by mohly mít důležitou terapeutickou hodnotu.

V rámci domácího násilí dochází k opakovaným projevům, které se stupňují a nabírají větší míru hrubosti, tím pádem dochází prohlubování traumatu. Vlivem stupňujících tendencí má oběť stále méně času na vyrovnání se s traumatem a objevují se u ní již zmíněné symptomy (Marvánová-Vargová et al., 2008).

Léčba

Léčba PTSP zahrnuje psychoterapii a farmakologickou léčbu, která snižuje akutní symptomy (např. nespavost). Psychoterapie je orientována na zpracování prožitého traumatu. Jejím smyslem je dospět k vyrovnání se s traumatizujícím prožitkem, který měl negativní vliv na fyzický a psychický stav jedince. V rámci terapie PTSP jsou využívány různé psychoterapeutické přístupy – např. podpurná psychoterapie, kognitivně behaviorální metody, psychodynamické terapie, metoda EMDR (desenzibilizace díky pohybům očí a přepracování), techniky imaginace atd. Důraz je kladen též na rodinnou terapii (Bednářová et al., 2009; Vágnerová, 2004).

PTSP u dětí a dospívajících

U dětí a dospívajících je rozvoj a průběh PTSP ovlivněn jejich vývojovým stádiem a zvláštními reakcemi, které jsou rozdílné od dospělých osob. Může docházet k znovuprožívání traumatu (např. vybavováním si obrazů, zvuků či chutí). U některých jedinců dochází při hrách k opakování hrůzné události, či se objevuje znovuprožívání traumatu v jejich jednání (např. dospívající vyhledává nebezpečí). Dalším projevem PTSP bývá vyhybání se situacím, jež připomínají traumatickou událost, u malých dětí se může objevit vážná regrese se ztrátou již naučených schopností. Ostatní projevy a také způsoby terapie jsou podobné jako u dospělých (Hort et al., 2000).

1.4.4 Stockholmský syndrom

Stockholmský syndrom byl charakterizován v 70. letech ve Stockholmu, kde byli v místní bance zajati a drženi rukojmí po dobu šesti dnů. U těchto rukojmích se objevil specifický vztah k útočníkům (Čírtková et al., 2007). Nejedná se o běžně se vyskytující jev, tento syndrom nemá jednoznačnou definici (Čírtková, 2009).

U tohoto syndromu jsou důležité dva psychologické aspekty: naprostá závislost na pachatelovi a pocity strachu (Čírtková, 2009). Oběť nemá žádnou možnost volby, ztrácí kontrolu nad svým životem, protože vše je závislé na pachatelovi. Dochází k vytvoření citového vztahu mezi pachatelem a obětí, která se ztotožňuje s pachatelovým chováním, touží se pachatelovi zavděčit a podvědomě tak usiluje o jeho shovívavost (Voňková, Spoustová, 2008). Vnitřní smíření s pachatelem lze chápat jako intuitivní strategii k sebezáchově, oběť chce přežít. Jedná se o emocionální vazbu, která je motivována strachem, nikoliv láskou (Čírtková, 2009).

O Stockholmský syndrom se jedná, pokud jsou splněny 4 podmínky: život oběti je ohrožen, oběť vnímá náznaky náklonnosti pachatele a pociťuje k němu přechodné sympatie, oběť je izolována od společnosti, je přesvědčena o nemožnosti úniku od pachatele (Carver, 2007).

Tento syndrom může být též důsledkem dlouhotrvajícího domácího násilí. Vágnerová (2004) uvádí příklad, kdy je oběť domácího násilí na týrajícího partnera velmi citově upnuta a i přes veškeré projevy násilí je přesvědčena, že by nemohla být jinde v bezpečí.

1.4.5 Transgenerační přenos násilí

Rodina má zásadní význam pro vývoj mladého člověka, měla by splňovat základní potřeby a podílet se na formování mezilidských vztahů, vést jedince k samostatnosti, zodpovědnosti, k přijetí morálních hodnot. Je podstatná pro úspěšnou socializaci dítěte (Burianová, 2010). Socializaci osobnosti vymezuje Helus (2007) jako proces utváření a vývoje jedince činností sociálních vlivů a jeho vlastních aktivit, kterými na toto

sociální působení odpovídá: vyrovnává se s nimi, podřizuje se jim, či je tvořivě zvládá. K socializaci jedince dochází díky začleňování do mezilidských vztahů, podílením se na společenských činnostech, integrací do společensko-kulturních relací.

Vyrůstá-li dítě v rodině, kde je přítomno násilí, vštípí si násilné projevy jako normu lidského chování, protože nemá srovnání s jiným chováním (například agresí přijímá jako hlavní model komunikace) (Bednářová et al., 2009). Vlivem neznalosti jiného způsobu chování a častou bagatelizací a omlouváním násilného chování dítě začne násilí vnímat jinak a může jej považovat za běžnou součást rodinného života. Děti si během socializace osvojují mnoho postojů a způsobů jednání nápodobou. V násilné rodině dítě nápodobou přijme násilí jako běžné jednání člověka k člověku a dochází k transgeneračnímu přenosu násilí (Marvánová-Vargová, Vavroňová, 2008).

Viktimizace dítěte zvyšuje možnost, že jedinec v dospělosti bude sám pachatelem trestného činu, nebo naopak bude i nadále ve vztazích jako oběť. Viktimizace v dětském věku zesiluje riziko viktimizace v dospělém věku (Gillnerová et al., 2006). Světová zdravotnická organizace (2010a) poukazuje na celou řadu rizikových faktorů, které jsou spojeny se vznikem partnerského násilí. Jedním z nich je právě již prožitá zkušenost s násilím či zneužíváním.

Pokud je v rodině týraná matka, děti se k ní mohou chovat rovnocenně, násilně či ochranně. V kontaktu s ostatními mohou užívat agresí k dosažení svých cílů. Tyto děti nejsou příliš schopny soucítit s ostatními a mají problémy v navazování vztahů (Marvánová-Vargová, Vavroňová, 2008). Dívky se často ztotožní s rolí oběti, kterou byla jejich máma, a naučí se násilné chování trpět a akceptovat. Mnohdy si i ony samy vybírají agresivního partnera s podobným chováním, se kterým se setkaly v primární rodině (Bednářová et al., 2009).

Pachatelé nedávají dětem vhodný model mužské role. Dítě přijímá násilí jako prvek mužské identity. Týrané děti se mnohdy domnívají, že kdyby měly stejné vlastnosti jako agresor, dokázaly by se ochránit (Forvardová, 2008)

Transgenerační přenos násilí není však samozřejmým pravidlem, mnoho v dětství týraných jedinců klade důraz na nenásilnou výchovu svých dětí. Jejich chování

může vyústit v druhý extrém, kdy nejsou schopni stanovit hranice ve výchově a mírná výchova může mít své negativní důsledky (Forvardová, 2008).

1.5 Legislativní opatření v oblasti problematiky domácího násilí

Právní řád České republiky chrání osoby ohrožené domácím násilím především: Ústavou č. 1/1993 Sb., Listinou základních práv a svobod č. 2/1993 Sb., Zákonem trestním č. 40/2009 Sb., v platném znění, Zákonem na ochranu před domácím násilím č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, Zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích, Zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, Zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, Zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, Zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, Zákonem č. 134/2006 Sb., který novelizuje zákon o sociálně-právní ochraně dětí, Zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, Zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, Zákonem č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, Zákonem č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, Zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon na ochranu před domácím násilím č.135/2006 Sb.

Důležitým momentem v rámci problematiky domácího násilí bylo schválení zákona č.135/2006 Sb., kterým se změnilo některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. První část je zaměřená na rozšíření Zákona o Policii České republiky o institut vykazání, v druhé části se mění Občanský soudní řád, v dalším Trestní zákon a v poslední Zákon o sociálním zabezpečení (ROSA, 2009).

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., v platném znění

Od 1. 1. 2010 je v platnosti trestní zákoník č. 40/2009 Sb. V rámci domácího násilí může docházet k těmto trestným činům:

§ 198 Týrání svěřené osoby - kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let, avšak na dvě léta až osm let pokud se dopustí tohoto činu surovým či trýznivým způsobem, zapříčiní-li tento čin vážnou újmu na zdraví, bude-li spáchán na více osobách, anebo po delší dobu a na pět až dvanáct let pokud tento čin způsobí těžkou újmu na zdraví u více osob či smrt. K zahájení trestního stíhání podle § 199 není třeba souhlasu poškozené/ho (oběti).

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí - kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta, na dvě léta až osm let pokud tento čin provede surově či trýznivě, přivodí-li těžkou újmu na zdraví, provede-li jej na více osobách, či bude trvání tohoto činu po delší dobu. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li tímto činem těžkou újmu na zdraví u více osob, či smrt.

S problematikou domácího násilí dále souvisí: § 122 Ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví, § 140 Vražda, § 141 Zabití, § 145 Těžké ublížení na zdraví, § 146 Ublížení na zdraví, § 149 Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení, § 170 Zbavení osobní svobody, § 171 Omezování osobní svobody, § 175 Vydírání, § 177 Útisk, § 178 Porušování domovní svobody, § 185 Znásilnění, § 186 Sexuální nátlak, § 187 Pohlavní zneužití, § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie, § 195 Opuštění dítěte nebo svěřené osoby, § 196 Zanedbání povinné výživy, § 201 Ohrožování výchovy dítěte, § 202 Svádění k pohlavnímu styku, § 352 Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, § 353 Nebezpečné vyhrožování a § 368 Neoznámení trestného činu (Trestní zákoník, 2009).

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Vykázání je upraveno s účinností od 1. 1. 2009 v zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně v §§ 44 až 47.

Podle § 44 odst. 1 zákona o Policii ČR je policista oprávněn vykázat osobu z bytu či společného obydlí i z nejbližšího okolí společného obydlí, jestliže lze důvodně předpokládat (na základně zjištěných faktů, obzvláště s ohledem na předcházející útoky), že se tato osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě, nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti. Dle odstavce 2 téhož paragrafu trvá vykázání 10 dnů ode dne jeho provedení. Dále jsou v odstavci 3 uvedeny úkoly policisty zhotovit potvrzení o vykázání, které například zahrnuje vymezení území, na které se vykázání vztahuje, práva a povinnosti vykázané osoby atd. Dle odstavce 5 může vykázaná osoba podat proti vykázání námitky (písemně či přes policistu příslušnému krajskému ředitelství).

Dle § 45 odst. 1 je vykázaná osoba povinna okamžitě odejít z vymezeného prostoru, nevstupovat do něj, nevyhledávat a nenavazovat kontakt s ohroženou osobou a vydat policistovi veškeré klíče, které má od společného obydlí. Dle odstavce 2 má vykázaná osoba právo ihned si vzít s sebou věci k osobní potřebě, osobní cennosti a doklady, eventuelně si jednou během vykázání vyzvednout tyto a další věci v přítomnosti policisty. Dle odst. 3 policista informuje vykázanou osobu o možnostech jejího dalšího ubytování. (Zákon o Policii ČR, 2008).

Dle § 46 odst. 1 poučí policista ohroženou osobu mimo jiné o možnosti podání návrhu na předběžné opatření, využití v psychologických, sociálních a ostatních služeb, které se věnují problematice domácího násilí a dále důsledkům při popírání pravdivých údajů. Dle odst. 3 má policista povinnost do 24 hodin od jeho vstupu do společného obydlí zaslat kopii úředního záznamu o vykázání příslušnému intervenčnímu centru a příslušnému soudu, eventuelně orgánu sociálně-právní ochrany dětí (je-li přítomna nezletilá osoba). Dle odst. 4 policista do 3 dnů od vykázání provede kontrolu o dodržování povinností vykázané osoby (Zákon o Policii ČR, 2008), průběh celého procesu vykázání je znázorněn v Příloze 3 a počty vykázaných osob v Příloze 4.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Podle § 76b Občanského soudního řádu má předseda senátu pravomoc uložit předběžné opatření účastníkovi, který závažným způsobem ohrožoval život, zdraví, svobodu či lidskou důstojnost navrhovatele. V rámci předběžného opatření je účastník vyzván, aby opustil společné bydlení (i blízké okolí) a nevstupoval do těchto prostor, dále aby se vyhnul setkávání se s navrhovatelem či jeho obtěžování a nežádoucí sledování. Toto předběžné opatření má trvání jednoho měsíce od jeho vykonatelnosti.

Zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

Dle § 74a tohoto zákona je osobám, které jsou ohroženy násilným chováním od blízkých osob nebo osob žijících s nimi ve společné domácnosti, umožněno využití okamžité individuální psychologické a sociální pomoci (ambulantního či azylového charakteru) a dále následné sociální, lékařské, psychologické a právní pomoci. V rámci poskytování pomoci těmto osobám jsou zřizována intervenční centra.

V únoru 2012 schválila vláda návrh zákona o obětech trestných činů, který vypracovalo ministerstvo spravedlnosti. Hlavní motivem byla dle ministerstva nekomplexnost dosavadní právní úpravy týkající se obětí trestných činů a jednání orgánů činných v trestním řízení.

Zákon má upevňovat práva obětí trestných činů, nově vzniká například právo na ochranu před sekundární viktimizací (tzn. snížení kontaktu s pachatelem, možnost doprovodu důvěrníka, který je psychickou oporou apod.), právo na ochranu soukromí či právo na peněžitou pomoc pro tyto oběti ve formě odškodnění či zvýšením poskytovaných paušálních částek.

Změny by se měly týkat i neziskových organizací, které se věnují dané problematice. Měl by být uveden do chodu systém akreditací na poskytování této

odborné pomoci, který by měl garantovat určitou dotační podporu daným organizacím (Vláda České republiky, 2012).

1.5.1 Trestání násilného jednání ve vztazích mladistvých

Mladiství se mohou stát nejen oběťmi násilí, ale i pachateli ve vztazích mezi vrstevníky či ve své rodině (Hronová, 2009).

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže upravuje mimo jiné podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy, které jsou vymezené v trestním zákoníku. Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění. Nestanoví-li zákon jinak, mládeží se rozumí děti a mladiství, kdy dítě je chápáno jako jedinec, jež v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku a mladistvý je jedinec od patnáctého do osmnáctého roku (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, 2003).

Tento zákon nemá sloužit k pouhému potrestání za daný čin, ale zejména k výchovnému působení a prevenci působící na další mladistvé (Hronová, 2009).

Mladistvému lze uložit výchovné, ochranné a trestní opatření. Účelem těchto opatření je vytvoření podmínek pro sociální i duševní rozvoj mladistvého, jeho ochrana před negativními vlivy a předcházení dalším proviněním. Mladistvý by se měl tedy zdržet dalšího protiprávního jednání, měl by si nalézt společenské uplatnění (dle svých schopností a rozumového vývoje) a přispět k odčinění újmy, která vznikla v důsledku provinění (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, 2003).

Dítěti mladšímu patnácti let může být uloženo pouze opatření výchovného charakteru. Tato opatření uloží soud mládeže v občanském soudním řízení (Hronová, 2009).

Výchovnými opatřeními jsou dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou. Výchovná opatření mají usměrňovat život mladistvého a tím podporovat a zabezpečovat jeho výchovu.

Ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova. Tato opatření mají kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před

pácháním provinění mladistvými. Mimo ochrannou výchovu jsou ostatní opatření ukládány dle trestního zákoníku.

Mezi trestní opatření patří obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem a odnětí svobody nepodmíněné. Tato opatření mají přispívat k vytváření vhodných podmínek pro další vývoj mladistvého (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, 2003).

1.6 Formy pomoci

1.6.1 Specifika práce s oběťmi domácího násilí

Pomoc obětem domácího násilí by měla obecně obsahovat psychickou podporu, materiální a právní pomoc (Ševčík et al., 2011).

Jakákoliv forma pomoci člověku by měla vycházet z naplňování jeho potřeb. O to více, jedná-li se o oběť domácího násilí. Vždyť právě ona nemusí mít v mnoha situacích uspokojeny ani základní fyziologické potřeby. Bednářová (2008) zdůrazňuje, že je důležité zaměřit se na komplex potřeb člověka (dle Maslowa). U oběti domácího násilí, která se rozhodla řešit svoji vážnou situaci, je prioritní jí poskytnout vedle bezodkladné krizové intervence prostor pro lékařské ošetření, spánek, odpočinek, zajištění financí (například na stravu či ošacení) atd. Vedle těchto potřeb je důležitý pocit bezpečí. Pokud je předchozí splněno, nastupuje řešení bydlení a dalších náležitostí (např. svěřením dítěte do péče atd.).

Účastní-li se oběť terapeutické práce (např. při pobytu v azylovém domě), může být naplněna potřeba někam patřit a dále je v rámci terapie věnována pozornost potřebě sebeúcty a nakonec seberealizaci (např. formou vzdělávacích činností, volnočasových aktiv atd.) (Bednářová, 2008).

Identifikace domácího násilí

Odborníci, kteří by se mohli setkat s osobami ohroženými domácím násilím, by měli být schopni identifikovat domácí násilí a odlišit jej od jiných problémů v rodině. K tomu by jim mělo napomoci přímé a jednoduché dotazování a další rysy, které jsou pro toto násilí typické. Je důležitá trpělivost a ohleduplný přístup.

Přímé kladení otázek je zaměřeno na formy, projevy, následky a další okolnosti násilného chování: co předchází ataku, zda oběť již hledala pomoc apod. Dotazování by mělo probíhat ve vhodném prostředí, bez přítomnosti rodinných příslušníků oběti.

Dalším ukazatelem jsou tři kritéria: startér agresivního chování (domácí násilí není důsledkem vyprovokování oběti), cyklus domácího násilí a pocity ohrožené osoby (obavy z dalších ataků, pocity studu).

Nápovědou mohou být i psychické změny u oběti: popírání či bagatelizace násilí, sebeobviňování, disociace, naučená bezmocnost atd. (Domácí násilí, 2007).

Zásady komunikace s obětí domácího násilí

Oběť domácího násilí by měla mít dostatek prostoru k vyjádření své tíživé situace, měla by se cítit v bezpečí. Důležitou podmínkou je samozřejmě důvěra v poradce. Ten by měl být schopen citlivého přístupu, projevů zájmu, trpělivosti a aktivního naslouchání (Matoušek et, al., 2005).

Mezi doporučené techniky aktivního naslouchání patří dle Špaténkové (in Ševčík et al., 2011, s. 163) „*povzbuzení, objasnění, zrcadlení, parafrázování, sumarizace, reflexe pozitivních i negativních pocitů a ocenění*“. Z jednání pracovníka by mělo být patrné, že oběti věří, oceňuje její snahu situaci řešit a respektuje její přání či rozhodnutí (Matoušek et, al., 2005). Dále by měl pojmenovat domácí násilí a zdůraznit, že jej nelze akceptovat a že na něm oběť nemá žádnou vinu. Kromě toho by měl oběti navrhnout možná řešení, povzbuzovat ji k orientaci na budoucnost a k navrhnutí cílů směřujících ke změně. Prioritou je zajištění bezpečí oběti i dětí a z toho důvodu vytvoření bezpečnostního plánu.

Poradce by se měl vyvarovat projevů lítosti, výčitek, nesplnitelných příslibů, utěšování, udělování pokynů, užívání odborných termínů a dalších projevů, které u oběti vyvolávají pocity viny, strachu či nelibosti (Bednářová et al., 2009).

Odborníci, kteří jsou v kontaktu s dětmi, by s nimi měli jednat velice citlivě, měli by jim nechat dostatečný prostor k vyjádření se bez přerušování a dalších rušivých elementů. V případě, že mluvit nechtějí, je nenutit, respektovat a neopravovat jejich slovní výrazy, kterými popisují situaci v rodině, užívat pojmy, které pochopí a nevystraší je. Z rozhovoru by mělo dítě vycítit, že mu pracovník věří a oceňuje jeho statečné chování. Jelikož mají tyto děti tendence svádět vinu za násilí v rodině na sebe, je důležité jim říci, že za násilí je odpovědný ten, kdo ho způsobuje, nikoliv děti. Dále je vhodné upozornit je, že žádný člověk nemá právo se k nim ani ostatním chovat hrubě, že se nemají za co stydět a že se mu pracovník vynasnaží pomoci. Není profesionální pokládat dotazy ve formě domněnky, ptát se na to, co už bylo řečeno, a užívat otázky typu proč (Stop násilí, 2007).

Význam motivace oběti k řešení své situace

Bednářová (2008) z Psychosociálního centra Acorus zdůrazňuje specifika práce s obětí domácího násilí v jednotlivých fázích, kterými oběť prochází: v první fázi si oběť neuvědomuje nutnost změny, projevy násilí popírá a zlehčuje. Oběti by se v této fázi neměly podávat rady, ale spíše jí dát prostor k svěřením se. Důležité je naslouchání, podpora při rozhovoru, eventuálně vhodné doptávající otázky.

Pokud je oběť schopná si připustit, že se jedná o násilí, přechází do další fáze uvědomění si problému. V tu chvíli by jí měl pracovník pomoci situaci jasně pojmenovat jako domácí násilí, měl by dát najevo nesouhlas s násilným jednáním a měl by oběť ujistit, že žádný člověk nemá právo se k ní chovat hrubě a že za chování agresora nenesou odpovědnost. Dalším úkolem pracovníka v této fázi je podnítit u oběti pochyby, zda zůstane v násilném prostředí. Vhodné je klást oběti otázky, které jí dovedou k odhodlání řešit danou situaci (např. Co vám ještě musí udělat, abyste se rozhodla opustit ho?) (Bednářová et al., 2009).

Následuje fáze bilancování, kdy oběť připouští změnu, ale současně ji neguje. Pracovník by se měl snažit podporovat oběť, aby se rozhodla problém řešit. Je důležitý citlivý přístup bez nátlaku.

Odejde-li oběť od pachatele, nastává fáze rozhodování. Pracovník jí nabídne veškerá možná řešení a podporuje ji v jejím rozhodnutí.

Následuje fáze samotné akce, která zahrnuje konkrétní kroky (např. pracovník vyhledá oběti ubytování).

Autorka dále zmiňuje tzv. fázi nastolené změny, která znamená pokračování v psychické podpoře oběti.

Rozhodne-li se oběť v jakékoliv fázi, že se vrátí k pachateli, je důležité její počínání respektovat a pohovořit s ní o bezpečnostním plánu (Bednářová, 2008).

1.6.2 Bezpečnostní plán

Hlavním smyslem bezpečnostního plánu je snižovat možná rizika napadení oběti násilnou osobou. Plán by měl být vytvořen především ve chvíli, kdy se oběť rozhodne, že zůstane u pachatele. Při jeho vytváření je důležité věnovat pozornost okolnostem, jež souvisí s násilným jednáním, a kromě toho zformovat efektivní strategie, které by oběť mohla v případě nebezpečí použít. Je podstatné hledět na problém komplexně a nezapomenout na psychologické, právní, sociální a jiné aspekty (Bednářová et al., 2009).

Pokud se oběť rozhodne, že zůstane v násilném vztahu, je jí navrhováno, aby zvážila, jakým způsobem by z bydlíště odešla (plán únikové cesty) a u koho by mohla být v případě nebezpečí (přátelé, rodina, azylový dům apod.) (Stop násilí, 2007). Dále je doporučováno mít stále u sebe nezbytná telefonní čísla a sbalené nejdůležitější věci a nejlépe mít základní věci u někoho v bezpečí (např. doklady, oděv či finanční obnos). Kromě toho je důležité, aby se oběť někomu ze svého okolí svěřila a například se sousedy domluvila na určitých signálech, které by značily nebezpečí. (Dona linka, 2007).

V případě odchodu by oběť měla mít u sebe občanský průkaz, eventuelně pas, průkaz zdravotní pojišťovny, rodné listy (i dětí), řidičský průkaz, finanční obnos, kreditní karty, léky, klíče, další důležité dokumenty (oddací list, nájemní smlouvu, lékařské zprávy aj.), náhradní ošacení, oblíbenou hračku dítěte a věci citové hodnoty (ROSA, 2009).

Dále jsou oběti poskytovány rady pro případ, že se jedná o bezprostřední násilný útok. V první řadě by měla zavolat Policii ČR, dále zajistit důkazy násilí (např. vyfotografováním, uschování roztrhaných šatů apod.), měla by si zjistit jména a čísla zasahujících policistů a nejlépe by s nimi měla hovořit bez přítomnosti násilníka. Došlo-li k napadení, měla by se nechat podrobit lékařskému vyšetření. V případě, že nebyl násilný partner zajištěn, je lepší odejít do bezpečí (Dona linka, 2007).

Co se týče dětí, které jsou přítomny domácímu násilí, měly by být ohroženým rodičem vhodně informovány o tom, co se děje a poučeny o bezpečném místě, které mají vyhledat v případě ohrožení. Pokud má oběť obavy z únosu dětí, měla by je učit rozpoznávat místa, kde se nacházejí, oslovovat lidi v policejních či vojenských uniformách, eventuelně jim ukázat, jak zanechat vzkazy například na papírových utěrkách na toaletách (Dona linka, 2007).

Jestliže oběť opustí násilného partnera, měla by vědět, že má zanechat doma vzkaz o dočasném odchodu do bezpečí, spolupracovat s Oddělením sociálně právní ochrany dětí (v rámci žádostí o svěřeni dětí do péče, informování pachatele o zdravotním stavu dětí aj.), upozornit učitele a jiné o tom, kdo má právo děti vyzvedávat, vyvarovat se lokalitám, ve kterých by mohla násilnou osobu potkat, volat Policii ČR v případech, že by ji nebo děti pachatel obtěžoval atd. (Stop násilí, 2007).

1.6.3 Intervenční centra, organizace pomáhající obětem domácího násilí

Intervenční centra

Krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím zajišťují tzv. intervenční centra (přehled viz Příloha 5), jejichž činnost vymezuje zákon č. 108/2006, Sb. o sociálních

službách (§ 60 a). Pomoc těchto center je nabídnuta tehdy, pokud dojde k vykázání ze společného bydlení dle zákona o Policii ČR, na žádost samotné ohrožené osoby a či jiných osob. Součástí činností intervenčních center je koordinace interdisciplinární spolupráce mezi intervenčními centry a dalšími institucemi, jako jsou orgány sociálně právní ochrany dětí, obce, útvary Policie České republiky a obecní policie, orgány veřejné správy, jiní poskytovatelé sociálních služeb, charitativní či neziskové organizace (Voňková, Spoustová, 2008).

Organizace pomáhající obětem domácího násilí

Dnes je v naší zemi celá řada organizací, které se zabývají problematikou domácího násilí. Jedno z nejznámějších je občanské sdružení Bílý kruh bezpečí (umožňuje telefonickou krizovou pomoc prostřednictvím DONA linky, služby intervenčního centra a odborné sociální poradenství) (Bílý kruh bezpečí, 2009a).

Jednou z mnoha aktivit Bílého kruhu bezpečí je proškolení odborníků v tzv. metodě Sara DN (Spousal Assault Risk Assessment). Jedná se o diagnostickou techniku, která vznikla v Kanadě a dále byla přizpůsobena pro pracovní činnosti policistů ve Švédsku. Do naší země se tato metoda dostala díky občanskému sdružení Bílý kruh bezpečí, v rámci projektu „Hráz“ (Domácí násilí, 2007). Touto metodou lze identifikovat rizikové faktory a odhadnout nebezpečí dalšího domácího násilí. Je proto prvořadně určena policistům pracujícím s osobami ohroženými domácím násilím a odborníkům, kteří jsou v prvním kontaktu s těmito lidmi. SARA DN zahrnuje 15 strukturovaných otázek na rizikové faktory (násilné chování v rámci intimního vztahu, na veřejnosti a otázky zaměřené na zranitelnost ohrožené osoby). Proškolený odborník by měl na základě těchto otázek posoudit aktuální stav, odhadnout možná nebezpečí a následně provést vhodná opatření, která sníží možnou rizikovost (Dona linka, 2007).

Dále u nás existuje tzv. Koalice organizací proti domácímu násilí (KOORDONA), jejíž součástí je: Slezská diakonie (poradna Elpis), Občanská poradna Nymburk, Arcidiecézní charita Praha (Projekt Magdala), o.s. Magdalenium, Most

k životu, o.s. Élektra, Psychosociální centrum Acorus, ROSA a proFem o.p.s. (KOORDONA, 2007).

KOORDONA mimo jiné prezentuje doporučené *minimální standardy* pro poskytovatele služeb v případech domácího násilí, které zahrnují: mlčenlivost (šíření informací o uživateli je možné pouze s jeho souhlasem, výjimkou je důvodné podezření o ohrožení uživatele či druhých), bezpečí a ochranu (bezpečí uživatele je prvořadé, je brán ohled nejen na fyzické hledisko, ale i psycho-sociální bezpečí), dostupnost (geografická a finanční, služba by měla být poskytována bezplatně, pokud tak není, měly by být předem domluveny podmínky úhrady), kvalifikovaný personál, posílení (každý uživatel má být seznámen se svými právy a možnostmi) a odmítání neutrálního postoje v souvislosti s násilím (KOORDONA, 2007).

Pomoc obětem domácího násilí zahrnuje také činnosti Policie České republiky, městské policie, přestupkových oddělení obecních úřadů, orgánů sociálně právní ochrany dětí, azylových domů, krizových center, rodinných a manželských poraden, linek důvěry, lékařů či poradců ve školských zařízeních (Bílý kruh bezpečí, 2009a).

1.7. Prevence domácího a partnerského násilí

Jedním z prvních kroků účinné prevence domácího násilí je nesouhlas společnosti s genderovými nespravedlnostmi, které mnozí považují za normu (WHO, 2010a). Prevence domácího násilí se týká nás všech, společnost by měla mít povědomí o této problematice, měla by být schopna rozeznat specifika domácího násilí od předsudků, odmítat toto násilí a znát možnosti řešení či formy pomoci.

Prioritou v prevenci je fungující rodinné zázemí s vhodnými výchovnými prostředky a vzorci chování. Dále jsou důležitá legislativní opatření a vědomí, že ochranná funkce státu je účinná a bezpečná (Ševčík et al., 2011).

Na prevenci se podílejí také ti, kteří přichází s aktéry domácího násilí do styku. Jedná se o lékaře, sociální pracovníky, pedagogy, policisty, atd. Do jisté míry mají vliv

na prevenci domácího násilí média, komunitní programy, zdravotnická zařízení apod. (Burianová, 2010).

Podstatnou roli v problematice domácího násilí mají různé organizace či centra, určené pro oběti trestných činů a zaměřující svoje činnosti na všechny tři druhy prevence. Součástí je pomoc obětem, ale i práce s pachateli. Realizují vzdělávací semináře pro odborníky i veřejnost (např. vzdělávací program Práce s dětmi, které zažily domácí násilí, uskutečňovaný o. s. Acorus aj.), podílejí se na medializaci této problematiky, provádějí výzkumy, vyjadřují se k navrhované legislativě atd. (Voňková, Spoustová, 2008; Bednářová et al., 2009).

1.7.1 Obecně o prevenci domácího násilí

Nejvhodnější ochranou proti domácímu násilí je prevence, která se obecně rozlišuje na primární, sekundární a terciární.

Primární prevence má eliminovat rizika možného vzniku domácího násilí. Lze ji členit na nescifickou primární prevenci, která znamená opatření na celospolečenské úrovni vedoucí k zabránění násilného jednání (odstraněním etiologií, či zajištěním takových okolností, aby se násilí nemohlo uplatnit) a specifickou primární prevenci zahrnující konkrétní kroky vedoucí k změně postojů a jednání společnosti (např. osvěta společnosti, vzdělávání atd.) (Vaníčková et al., 2009). V rámci této prevence jsou důležitými faktory například výběr partnera, budování vhodného rodinného prostředí, převzaté vhodné vzorce a modely chování z primární rodiny, fungující příbuzenské a přátelské vztahy, dostatečná sebeúcta, informování obyvatelstva (Ševčík et al., 2011).

Sekundární prevence znamená brzké rozpoznání problémů v rodině a provedení následných intervencí vedoucích k zabránění prohlubování násilí, vzniku komplikací či nepříznivých důsledků. Tato prevence může být prováděna formou krizové intervence, poradenství nebo terapií (Ševčík et al., 2011).

Terciární prevence má snížit či odstranit negativní důsledky domácího násilí a napomoci aktérům domácího násilí žít bez násilí. Součástí je sociální rehabilitace, reintegrace, reedukace, resocializační aktivity (Ševčík et al., 2011). Jedná se např.

o práci Policie ČR v rámci vykazání dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Součástí je také snaha o zabránění systémového násilí, které může vést k polyviktimizaci (Vaníčková et al., 2009).

Konkrétními příklady prevence je aktivita o.s. Acorus, pracující s rodinou zasaženou domácím násilím (např. tréninkem rodičovských dovedností a videotréninkem interakcí) (Bednářová et al., 2009), nebo činnosti SOS centra Diakonie ČCE v Praze, které nabízí terapeutický program pro osoby s násilným jednáním ve svých vztazích.

Hlavním záměrem je pomoci těmto osobám změnit jejich chování, naučit je řešit konflikty bez agrese či násilí a zlepšit jejich partnerskou a rodinou komunikaci. Během párových či individuálních sezení je věnována pozornost například změně postojů ve vztahu, porozumění svému agresivnímu chování, rozpoznání závažných situací a jejich řešení bez užití násilí, učení se kontrole vlastního chování, přijetí odpovědnosti za své chování, pochopení důsledků násilí na členech rodiny atd. (Domácí násilí, 2007).

1.7.2 Prevence z pohledu rodiny

Primární prevence by měla probíhat od dětství a to příkladným chováním rodičů, kteří by měli vychovávat genderově korektně své potomky k odpovědnosti, respektování a toleranci k druhým, měli by podporovat jejich zdravé sebevědomí a schopnosti vhodně řešit problémy (Ševčík et al., 2011).

V souvislosti s prevencí je důležité se zmínit o metodách a zásadách pozitivního rodičovství. Velemínský (2007, s.210) vymezuje 5 metod pozitivního rodičovství: přeje-li si rodič spolupráci, měl by o ni požádat, ne ji přikázat, chce-li snížit vzdor a zlepšit komunikaci, měl by naslouchat a snažit se chápat, touží-li posílit motivaci, měl by odměňovat a netrestat, usiluje-li rodič o potvrzení své autority, měl by přikazovat a nežádat, a chce-li získat kontrolu, měl by objasňovat a netrestat. Vedle těchto metod jsou podstatné zásady pozitivního rodičovství: nevádí se odlišovat, nevádí dělat chyby, nevádí mít záporné pocity, nevádí přát si a dosáhnout víc a nevádí říct ne (v určité míře dovolit vzdorovat) (Velemínský, 2007).

Následující tabulka popisuje prevenci dopadu domácího násilí na děti. Schéma je vytvořeno na podkladu studie, kterou provedli Wolf a Jaffe (1999).

Tabulka 3: Prevence dopadu domácího násilí na děti

Věk dítěte	Primární prevence	Sekundární prevence	Terciární prevence
0-5	Asistence mladým rodičům	Šetření v rodině, podpora osoby ohrožené DN	Aktivní zásah, odborná pomoc
6-12	Rozvoj schopnosti řešit konflikty adekvátními postupy	Krizová intervence, individuální práce s dítětem	Práce s traumatem, individuální či skupinová terapie
13-18	Zvyšování povědomí o partnerském násilí, formování vztahu	Krizová intervence, individuální poradenství	Práce s traumatem, individuální a skupinová terapie
18 a více	Jak reagovat na partnerské násilí, kde hledat pomoc	Poskytnutí vhodného a koordinovaného poradenství	Interdisciplinární spolupráce (PČR, intervenční centra aj.)

Zdroj: Marvanová-Vargová et al.: Partnerské násilí

Součástí prevence je i zájem rodičů o vztahy svých dospívajících potomků. Dospělí lidé mají tendence zlehčovat tyto vztahy, které však mohou vést k vážným problémům. Rodiče by měli hovořit s dětmi o jejich vztazích, měli by zdůrazňovat znaky zdravého vztahu a naproti tomu i projevy násilí (Stop násilí, 2007).

1.7.3 Prevence ze strany školských zařízení

V souvislosti s domácím násilím je důležité dle Koloničné (in Bajer, 2006) věnovat pozornost prevenci, osvětě a všímavosti. Prevence a osvěta by měla probíhat již od základní školy, respektive už v mateřských školách by měli být děti schopny rozlišovat

dobré a špatné chování (například formou loutkového divadla) a především by všechny děti měly vědět, kdo jim v nepříjemných chvílích pomůže.

Zaměstnanci školských zařízení mají mnohdy jako první možnost odhalit u dětí či dospívajících domácí násilí. Pedagogové jsou s žáky a studenty v každodenním kontaktu a mohou u nich včas identifikovat potíže a pomoci jim (Marvánová-Vargová et al., 2008).

Avšak aby byli pracovníci schopni v takových situacích pomoci, je nezbytné, aby měli dostatek informací o problematice domácího násilí, správné prvotní intervenci, možnosti pomoci, ale také o specifikách tohoto násilí včetně následků, které se mohou projevat u všech členů rodiny. Měli by si všimnout změn chování a prožívání jedinců ve třídě, které mohou signalizovat určitý problém (např. dítě dříve společenské se izoluje od ostatních, dítě dříve tiché a hodné je nadměrně neposlušné a výbušné, anebo lze pozorovat výrazné zhoršení prospěchu, regresi, agrese vůči ostatním, sebepoškozování apod.). Při rozhovoru o této problematice by měl pedagog znát a užívat již zmíněné zásady, včetně projevu důvěry (Stop násilí, 2007).

Vedle řešení individuálních potíží má škola možnost v rámci primární prevence začlenit oblast domácího násilí do svých rámcových vzdělávacích programů a snažit se tak zvýšit informovanost o daných skutečnostech bez předsudků a mýtů (Hronová et al., 2008). Součástí vyučování by měla být výuka rodinné, sexuální a občanské výchovy, ve kterých by se měly probírat například témata práv či potřeb člověka, ale i problematika násilí mezi nejbližšími (Ševčík et al., 2011). Pedagogové by měli lpět na vytvoření společného prostředí, které netoleruje násilí. Takové prostředí by mělo být pro všechny bezpečné, bez přítomnosti obav, soupeření, násilí či agrese (Hronová et al., 2008).

Žáci by měli být vzhledem ke svému věku informováni o domácím násilí, o možnostech pomoci v případě ohrožení (verbální sdělení, brožury, vyvěšené kontakty, besedy, návštěvy v různých zařízeních apod.) dále by měla škola zdůrazňovat právo na bezpečí a život bez násilí a zaměřit se na podporu řešení konfliktů bez agrese a násilí či schopnost říkat „ne“ (Stop násilí, 2007).

U dospívajících je důležité věnovat pozornost rovněž jejich partnerským vztahům, rozlišovat zdravé a nezdravé vztahy, varovné signály, diskutovat s nimi o genderových stereotypch, odpovědnosti, rovnoprávnosti ve vztazích, právech na schůzkách apod. (Ševčík et al., 2011).

V rámci sekundární prevence by měla škola mít zajištěnou síť odborníků v okolí, kteří se věnují dané problematice, měla by zajišťovat proškolení svých zaměstnanců a poskytovat kontakty pomoci (Hronová et al., 2008).

Je rovněž důležité mít vytvořený bezpečnostní plán zahrnující pokyny pro osoby, které jsou v kontaktu s dětmi (například vědět, kdo je oprávněný vyzvedávat dítě), dále krizový scénář, který má řešit možné vzniklé situace ohrožení (např. při napadení žáka či pedagoga – kdo přivolá pomoc, kdo zajistí bezpečí ostatních atd.), a omezit pro kohokoliv přístup do školy (Stop násilí, 2007).

1.7.4 Prevence ze strany státu

Dle Čírtkové 2001 (in Ševčík et al., 2011) prevence i intervence zajišťované státem musí reflektovat tři základní stanoviska: informovanost, ochranu oběti a konfrontaci pachatele se společenskou reakcí, která je založena především na odmítání domácího násilí.

Výbor pro prevenci domácího násilí

V České republice byl 1. 1. 2008 zřízen Výbor pro prevenci domácího násilí, který je orgánem Rady vlády České republiky pro rovné příležitosti žen a mužů.

Účelem výboru je chystání podnětů pro Radu vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, předcházení a boj proti domácímu násilí, boj proti obchodování s lidmi, boj proti násilí na ženách a kooperace s institucemi, jež se věnují domácímu násilí.

Aktivity tohoto výboru jsou rozvrženy do tří hlavních oblastí: vypracování Akčního plánu prevence a boje proti domácímu násilí, zpracování podnětu ke vzniku instituce utajených azylových domů a efektivních standardů, vytvoření standardů

pro poskytování služeb obětem domácího násilí a zformování preventivních a léčebných programů pro násilné osoby (Vláda České republiky, 2010).

Preventivních aktivit ze strany státu je celá řada, vedle již uvedených zákonů existuje v naší zemi mnoho dokumentů, které se věnují oblasti násilí. Prevenci násilí na dětech se věnuje například: Národní koncepce rodinné politiky, Koncepce péče o ohrožené děti a děti žijící mimo vlastní rodinu, Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže, Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, Národní strategie boje proti obchodování s lidmi či Národní strategie prevence násilí na dětech. Poslední zmíněná Národní strategie prevence násilí na dětech na období 2008-2018 má za cíl (na národní, regionální i místní rovině) zesílit ochranu dětí před všemi podobami násilí, ke které se státy zavázaly ratifikací Úmluvy o právech dítěte. Národní strategie prevence násilí na dětech zdůrazňuje tyto hlavní cíle: napomáhat rozvoji rodičovských kompetencí, formovat na školách a pracovištích prostředí rovnocenného partnerství a respektuplné sociální komunikace, zajistit nabídku volnočasových, zájmových a sportovních činností, naplňovat speciální práva dětí, které jsou v zařízení ústavní výchovy, podporovat vytváření bezpečných komunit, zprostředkovat porozumění právu dětí na ochranu před násilím s cílem změny jejich postojů a koordinace (významný princip multioborového přístupu) (Vaníčková et al., 2009).

Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-2014 (dále jen Národní akční plán) má sloužit k řešení problematiky domácího násilí. Pozornost je věnována předcházení domácímu násilí, vzdělávání, výzkumu, koordinované pomoci jedincům ohroženým domácím násilím, realizaci léčebných programů pro pachatele domácího násilí a zkvalitnění právní úpravy týkající se dané problematiky. Zásadním úkolem tohoto plánu je realizovat postupy pro prevenci a eliminaci domácího násilí.

Při hledání východisek v problematice domácího násilí je kladen důraz na systematické působení ve všech rovinách, tzn. v makrosystému (vzdělávání, propagační aktivity), exosystému (činnosti pomáhajících profesí, informovanost osob, které jsou ve styku s ohroženými jedinci), mikrosystému (výchova a vzdělávání v souvislosti s rodinným a partnerským soužitím) a v ontogenetické rovině (práce s oběťmi a pachateli domácího násilí) (Vláda České republiky, 2011).

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je statistickými metodami na statisticky významném vzorku adolescentů zjistit klíčové faktory ovlivňující názor adolescentů na problematiku domácího násilí.

Operacionalizace pojmu adolescent - *adolescence není ve vývojové psychologii věkově jednoznačně vymezena. Kupříkladu Langmeier, Krejčířová (2006) rozdělují toto období na rozmezí 15 až 22 let. Vágnerová (2005) rozlišuje ranou adolescenci na období mezi 11. až 15. rokem a pozdní adolescenci od 15 do 20 let. Pro zpracování této diplomové práce je za adolescenta považován jedinec ve věku 17 až 19 let. Toto vymezení navazuje na bakalářskou práci, ve které byli respondenty studenti středních škol ve věku 17 až 20 let. Dvacetiletí respondenti byli z tohoto výzkumu vyřazeni z důvodu náročnosti výzkumu.*

2.2 Hypotézy práce

V souvislosti s cílem práce a vzhledem ke kvantitativní povaze výzkumu byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza 1: Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je osobní zkušenost.

Operacionalizace pojmu osobní zkušenost: *jedinec má vlastní zkušenost s psychickou, emocionální, tělesnou, sexuální, sociální nebo ekonomickou formou domácího násilí (včetně partnerského násilí). Stal se obětí násilí ze strany svých nejbližších (v rodině či partnerském vztahu).*

Hypotéza 2: Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je vzdělání.

Hypotéza 3: Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je pohlaví (ženy).

3. METODIKA

3.1 Použitá metoda sběru dat

K realizaci výzkumu byla zvolena kvantitativní strategie, k níž byla využita výzkumná metoda dotazování pomocí techniky dotazníku. Ke sběru dat byl použit anonymní dotazník (viz Příloha 9), jehož distribuci předcházela depistáž ověřená na 12 respondentech.

Dotazník byl tvořen 16 otázkami, které byly orientované na problematiku domácího (včetně partnerského násilí). Celkově byla 1 otázka otevřená, 4 polozavřené a 11 uzavřených, 3 otázky byly dichotomické a ostatní polytomické a zároveň výběrové.

V úvodu dotazníku bylo uvedeno představení autorky, účel dotazníkového šetření, prosba o jeho vyplnění, pokyny ke správnému vyplnění a poděkování.

První tři otázky byly identifikační, zaměřovaly se na věk, pohlaví a současnou situaci (student, pracující, nepracující). Otázky č. 4 a 11 měly zjišťovat informovanost o domácím násilí, otázky č. 6 a 10 byly zaměřeny na zkušenost respondentů s domácím násilím a ostatní otázky byly orientované na názor adolescentů o partnerských vztazích a o problematice domácího násilí.

První hypotéza „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je osobní zkušenost*“ by měla být prokázána či vyvrácena na základě otázek číslo: 4, 5, 7, 8, 11 a 12, druhá hypotéza „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je vzdělání*“ otázkami 4, 7, 8 a třetí hypotéza „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je pohlaví (ženy)*“ otázkami 4, 5, 7, 8, 11 a 12.

Výsledky jsou uvedeny v grafech a tabulkách. Hodnoty jsou zaznamenány převážně v procentech. Dále bylo zpracováno statistické testování hypotéz s pomocí a za odborného dohledu externího konzultanta v programu SPSS (originally, Statistical Package for the Social Sciences). Ke zpracování výsledků byl zvolen chí – kvadrát test dobré shody v kontingenční tabulce.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl tvořen adolescenty, kterým je 17 až 19 let a žijí v kraji Vysočina.

Základní soubor adolescentů ve věku 17 až 19 let, žijících v kraji Vysočina, byl (k 31. 12. 2010) 20 036 jedinců (dle Krajské správy Českého statistického úřadu v Jihlavě, Oddělení informačních služeb).

Dotazování bylo prováděno pomocí tištěných dotazníků a přes internetové rozhraní. Dotazník v listové podobě byl rozdán na Úřadech práce v Jihlavě, Třebíči a Telči, dále na sedmi středních školách a ve třech Nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež. Celkem bylo rozdáno 380 tištěných dotazníků.

Kromě toho probíhalo dotazníkové šetření přes webové rozhraní. Dotazník byl vytvořen pomocí webové aplikace <http://www.oursurvey.biz/cs>. Internetový odkaz obsahující dotazník byl šířen prostřednictvím sociálních sítí a na internetových stránkách různých organizací pracujících s adolescenty (např. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Zastávka, Salesiánské hnutí mládeže klub Telč) vždy s jejich souhlasem. Dále byli prostřednictvím emailových zpráv žádáni pedagogové, výchovní poradci či ředitelé některých škol v tomto kraji, aby odkaz studentům předali. Odkaz s dotazníkem byl rozeslán na 46 škol.

K negativům sběru dat na internetu zajisté patří nedostatečná spolehlivost zdrojů dat, nemožnost kontroly nastavených požadavků (zda jej vyplňuje opravdu ten kdo má) či nemožnost vysoké reprezentativnosti. Na druhé straně výzkum na internetu je výhodný například z hlediska dostupnosti, anonymity respondenta, časové flexibility atd. (Kubelová, Kajanová, 2009). Internet je v dnešní době pro mladé lidi běžným zdrojem informací či prostředníkem komunikace, proto i dotazník v této formě je pro ně vhodný pro svoji dostupnost, anonymitu a dobrovolnost. Zároveň však vzniká riziko, že dotazník vyplní pouze ti, kteří se o danou problematiku zajímají. Tomu bylo do určité míry předcházeno kontaktováním středních škol, kdy někteří učitelé vyplnili dotazník naráz s celou třídou a o daném tématu se studenty diskutovali. Další výhodou je lehčí kontaktování této věkové kategorie, šíření dotazníku a nižší finanční náročnost na výzkum.

Celkový počet získaných dotazníků byl 938, po vyřazení neúplných dotazníků zůstalo pro výzkum použitelných 858 dotazníků, z toho 290 dotazníků tištěné podoby a 568 dotazníků získaných přes webové rozhraní. Z výběrového souboru je 550 dívek a 305 chlapců. Dotazníkové šetření probíhalo od listopadu 2011 do poloviny března 2012.

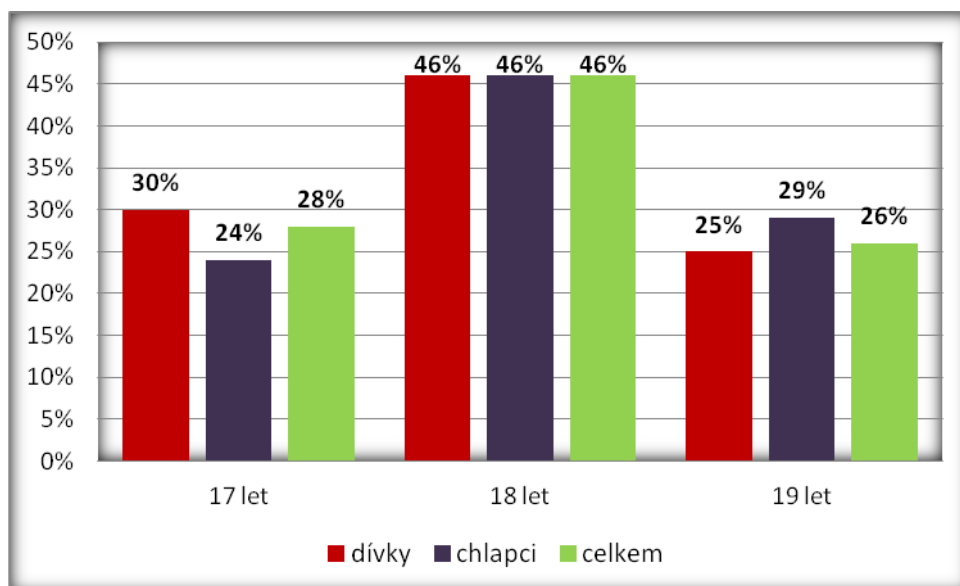
4. VÝSLEDKY

4.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku

Výsledky výzkumné části jsou interpretovány ve formě sloupcových grafů a dvou tabulek. Nejprve je popsáno znění otázky a poté následuje graf či tabulka. Veškeré výsledky jsou rozděleny na odpovědi dívek a chlapců a téměř všechny grafy obsahují celkový počet odpovědí (chlapci i dívky dohromady). Vzhledem k porovnávání odpovědí mezi dívkami a chlapci jsou grafy vyhodnoceny převážně v procentech.

Otázka 1. Věk respondentů

Graf 1: Odpovědi respondentů na otázku 1 (v %)

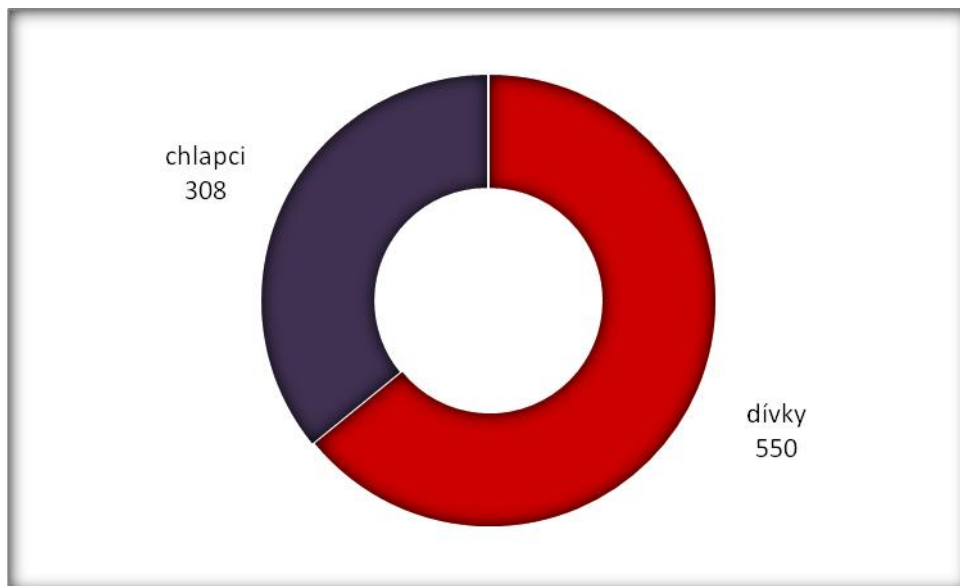


Zdroj: vlastní výzkum

Graf 1 znázorňuje věk jednotlivých respondentů. Z celkového počtu 858 (100%) tvoří nejpočetnější skupinu (46%) jedinci osmnáctiletí, a to 251 dívek (46%) a 143 chlapců (46%). Osob ve věku 17 let je celkem 239 (28%), a to 164 dívek (30%) a 75 chlapců (24%). Věk 19 let je zastoupen 225 respondenty (26%), z toho 135 dívkami (25%) a 90 chlapci (29%).

Otázka 2. Identifikační údaje respondenta

Graf 2: Odpovědi respondentů na otázku 2 (v absolutních číslech)



Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu 2 je patrné zastoupení dívek a chlapců v celkovém počtu respondentů (828).
Dívek je 550 (64%) a chlapců 308 (36%).

Otázka 3. Jste:

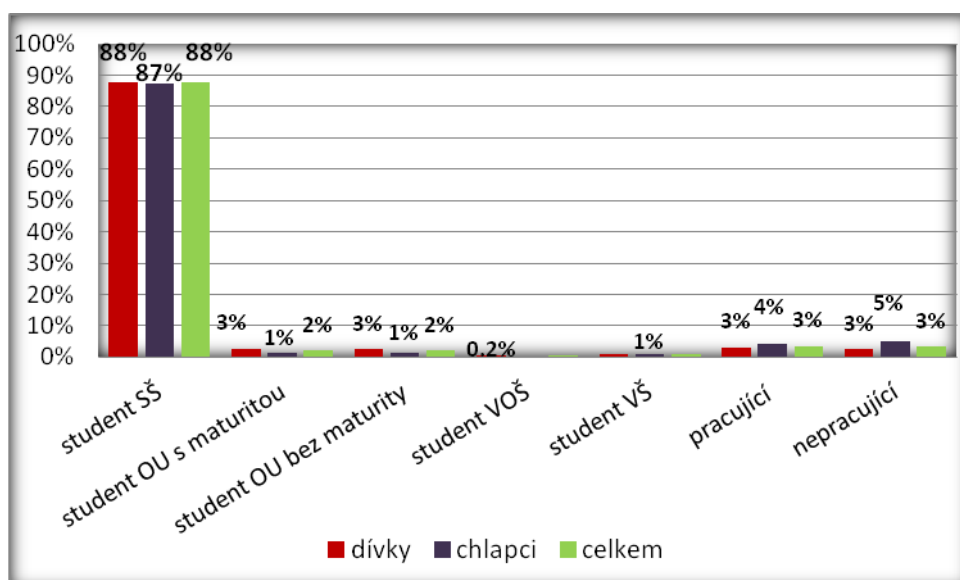
a) student (zaškrtněte, prosím, typ školy)

- střední školy
- odborného učiliště s maturitou
- odborného učiliště bez maturity
- vyšší odborné školy
- vysoké školy

b) pracující

c) nepracující

Graf 3: Odpovědi respondentů na otázku 3 (v %)



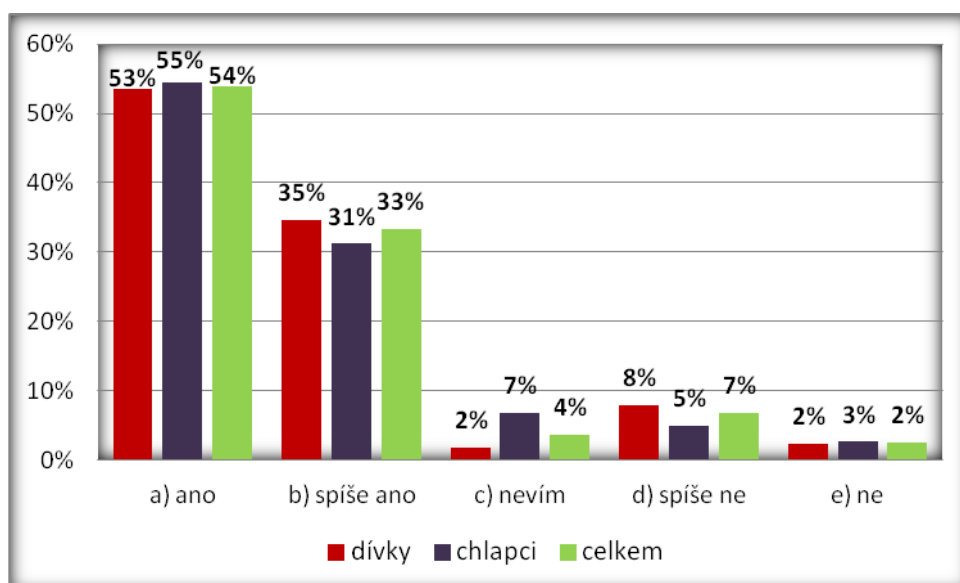
Zdroj: vlastní výzkum

Jak napovídá graf 3, většinu respondentů tvoří studenti středních škol. Z počtu 752 (88%) studentů středních škol je 483 dívek (88%) a 269 chlapců (87%). Další skupinou jsou pracující osoby, kterých je 30 (3%), z toho 17 dívek (3%) a 13 chlapců (4%). Kategorii *nepracující* zvolilo 29 respondentů (3%), z toho 14 dívek (3%) a 15 chlapců (5%). Studentů odborných učilišť s maturitou je zastoupeno celkem 19 (2%), z toho 15 dívek (3%) a 4 chlapci (1%). Následují jedinci studující odborné učiliště bez maturity,

kterých je 18 (2%), z toho 14 dívek (3%) a 4 chlapci (1%). Celkově 9 respondentů (1%) uvedlo, že jsou studenty vysoké školy, a to konkrétně 6 dívek (1%) a 3 chlapci (1%). Poslední skupinou je 1 studentka vyšší odborné školy (0.2%).

Otázka 4. Žena v zaměstnání zastává řídicí pozici, svého manžela před dětmi často a opakovaně ponižuje, protože vydělává méně než ona. Vysmívá se mu a zakazuje mu navštěvovat své přátele. V přítomnosti dětí mu vyhrožuje, že mu děti vezme a už je nikdy neuvidí. Domníváte se, že jde o projev domácího násilí?

Graf 4: Odpovědi respondentů na otázku 4 (v %)

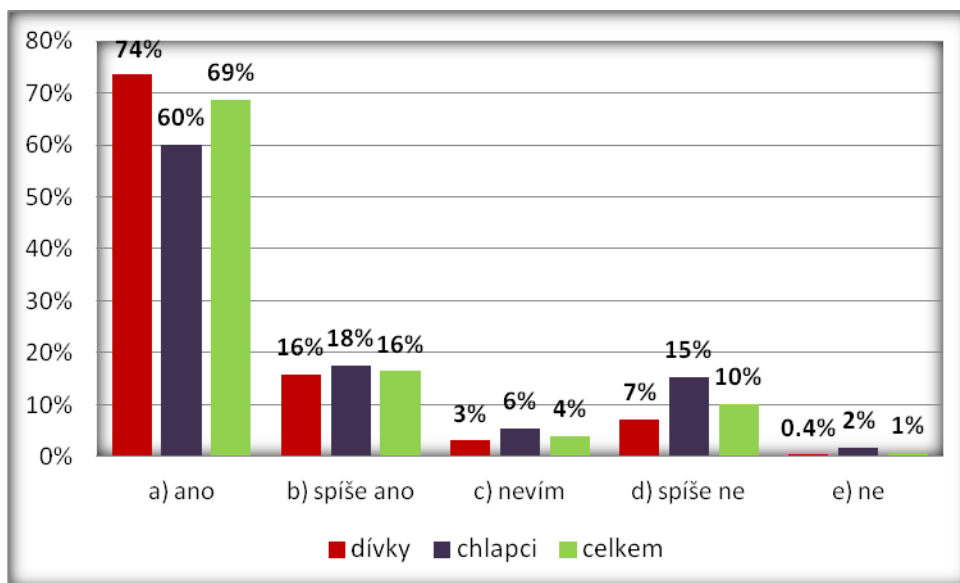


Zdroj: vlastní výzkum

V grafu 4 se respondenti vyjadřují k výše zmíněné kazuistice. Celkem 462 respondentů (54%), z toho 294 dívek (53%) a 168 chlapců (55%), volí variantu *ano* a jedná se podle nich o projev domácího násilí. Druhou nejčastěji volenou odpovědí je *spíše ano*, zvolilo jí 286 respondentů (33%), z toho 190 dívek (35%) a 96 chlapců (31%). Možnost *spíše ne* označilo 58 respondentů (7%), a to 43 dívek (8%) a 15 chlapců (5%). Dále byla 31 respondenty (4%) vybrána možnost *nevím*, kterou označilo 10 dívek (2%) a 21 chlapců (7%). Jako poslední byla volena varianta *ne*, a to 21 respondenty (2%), z toho 13 dívkami (2%) a 8 chlapci (3%).

Otázka 5. Myslíte si, že se může násilí mezi partnery vyskytovat i u partnerů ve vašem věku?

Graf 5: Odpovědi na otázku 5 (v %)



Zdroj: vlastní výzkum

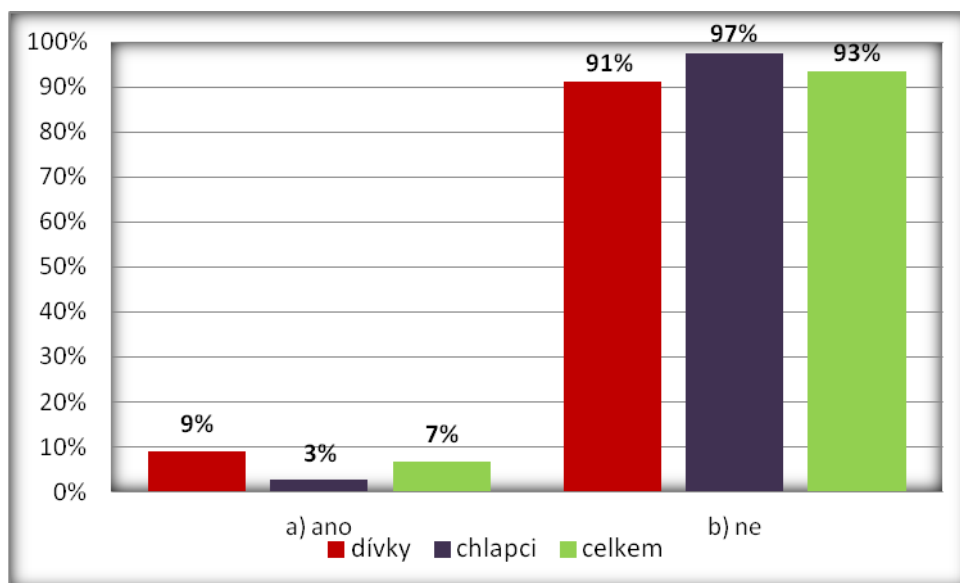
Z grafu 5 je zřejmé, že 590 odpovídajících (69%) je přesvědčeno, že se násilí mezi partnery může vyskytovat i v jejich věku. Tento názor zastává 405 dívek (74%) a 185 chlapců (60%). Možnost *spíše ano* zvolilo 141 jedinců (16%), a to 87 dívek (16%) a 54 chlapců (18%). Dále 86 respondentů (10%), z toho 39 dívek (7%) a 47 chlapců (15%), označilo *spíše ne*. Na otázku neví odpověď 34 jedinců (4%), a to 17 dívek (3%) a 17 chlapců (6%). Variantu *ne* zvolilo 7 osob (1%) konkrétně 2 dívky (0,4%) a 5 chlapců (2%).

Otázka 6. Máte vy sami osobní zkušenost s domácím či partnerským násilím?

a) ano, uveďte prosím jakou

b) ne

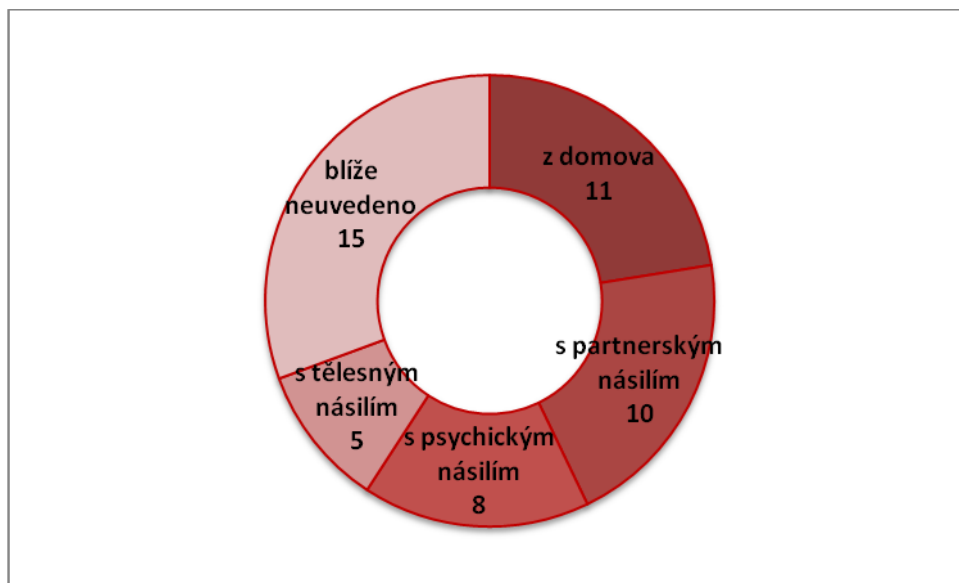
Graf 6: Odpovědi respondentů na otázku 6 (v %)



Zdroj: vlastní výzkum

Osobní zkušenost s domácím či partnerským násilím má z celkového počtu respondentů 57 jedinců (7%), z toho 49 dívek (9%) a 8 chlapců (3%). Příklady některých odpovědí se nachází v Příloze 6. Tuto zkušenost nemá 801 respondentů (93%), a tedy 501 dívek (91%) a 300 chlapců (97%).

Graf 6.1: Osobní zkušenost dívek s domácím násilím (v absolutních číslech)



Zdroj: vlastní výzkum

Tento graf ukazuje, s jakým typem násilí se setkaly dívky, které v otázce 6 uvedly, že mají osobní zkušenost s domácím či partnerským násilím. Z počtu 49 dívek jich 15 odmítlo uvést bližší informace, 11 dívek má zkušenosti s násilím z domova, 10 s partnerským násilím, 8 s psychickým násilím a 5 s tělesným násilím.

Graf 6.2: Osobní zkušenost chlapců s domácím násilím (v absolutních číslech)

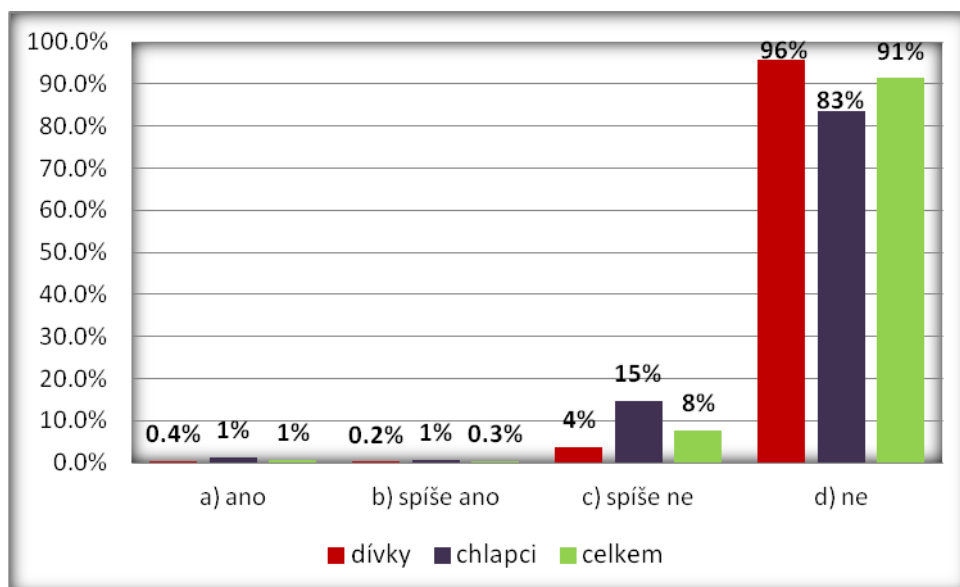


Zdroj: vlastní výzkum

Graf prezentuje, s jakým násilím se setkali chlapci, kteří uvedli, že mají osobní zkušenost s domácím či partnerským násilím. Z celkového počtu 8 chlapců 4 neuvedli bližší informace, 2 mají zkušenost s tělesným násilím, 1 s psychickým a 1 se s násilím setkal doma.

Otázka 7. Domníváte se, že by se mělo domácí násilí tolerovat?

Graf 7: Odpovědi respondentů na otázku 7 (v %)

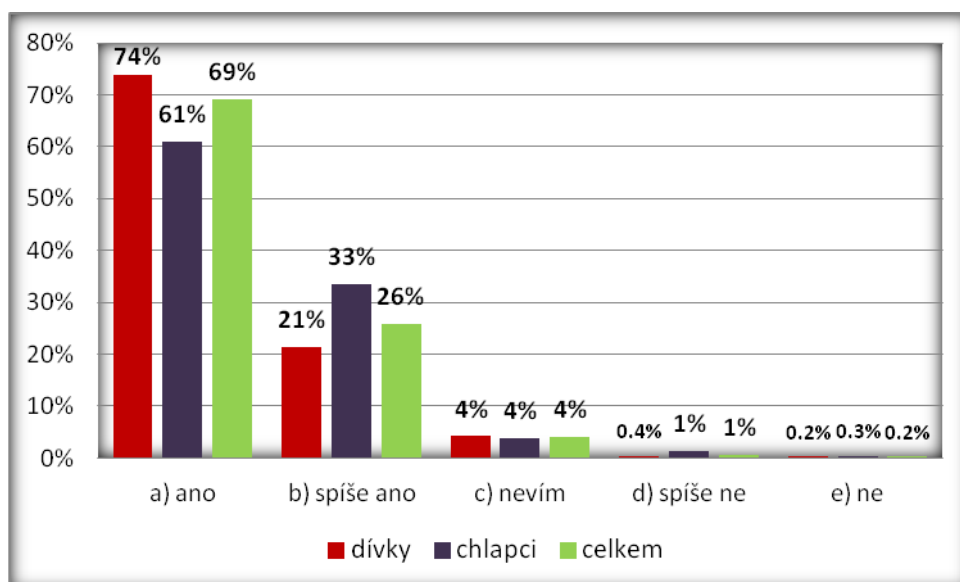


Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu 7 vyplývá, že 784 jedinců (91%) odmítá tolerování domácího násilí. Takto míní 527 dívek (96%) a 257 chlapců (83%). Možnost *spíše ne* zvolilo 65 respondentů (8%), a to 20 dívek (4%) a 45 chlapců (15%). Dohromady 6 jedinců (1%) se domnívá, že by se mělo domácí násilí tolerovat, vyjádřili se tak 2 dívky (0,4%) a 4 chlapci (1%). K variantě *spíše ano* se přiklonili 1 dívka (0,2%) a 2 chlapci (1%).

Otázka 8. Myslíte si, že je oprávněný zásah státu (úřadu, Policie ČR) do rodiny, kde je přítomno domácí násilí?

Graf 8: Odpovědi respondentů na otázku 8 (v %)



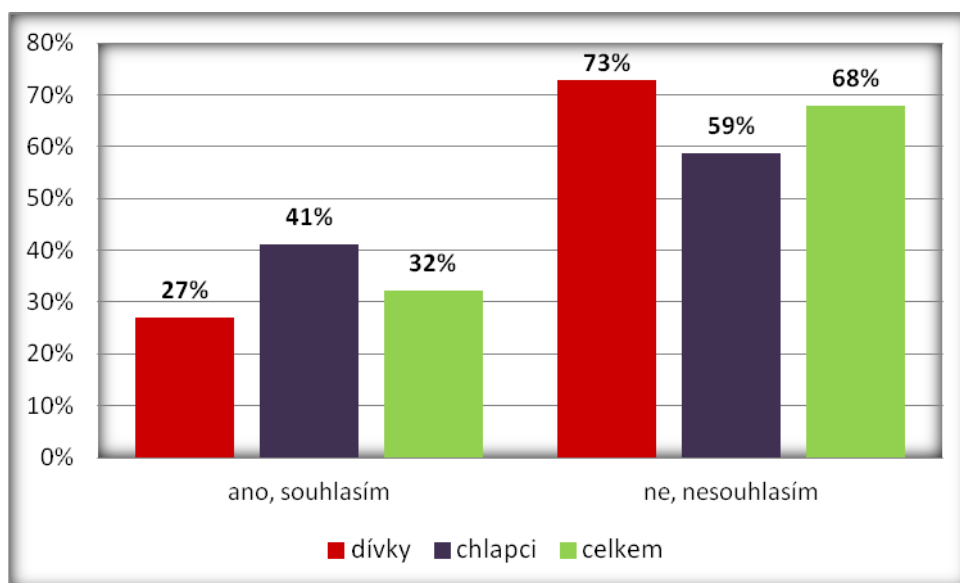
Zdroj: vlastní výzkum

Podle 594 respondentů (69%) je oprávněný zásah státu do rodiny, kde je přítomno domácí násilí. Tento názor zastává 406 dívek (74%) a 188 chlapců (61%). Možnost *spíše ano* označilo 221 jedinců (26%), a to 118 dívek (21%) a 103 chlapců (33%). Zda je zásah státu oprávněný, neví 35 osob (4%) – 23 dívek (4%) a 12 chlapců (4%). Možnost *spíše ne* zvolilo 6 jedinců (1%), a to 2 dívky (0,4%) a 4 chlapci (1%). Variantu *ne* uvedla 1 dívka (0,2%) a 1 chlapec (0,3%)

Otázka 9. Uved'te, prosím, zda souhlasíte s níže uvedenými výroky:

- a) s oddaností a láskou se násilný partner může změnit
- b) když se kluk chová jemně a s citem, je to slaboch
- c) žárlivost je projevem skutečné lásky

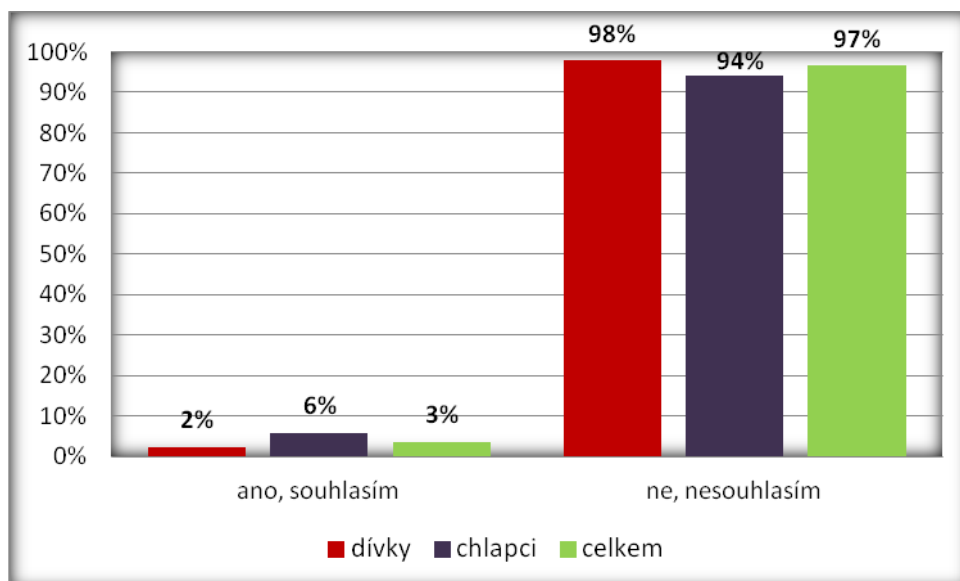
Graf 9.1: Odpovědi respondentů na výrok 9a) (v %)



Zdroj: vlastní výzkum

S výrokem „s oddaností a láskou se násilný partner může změnit“ nesouhlasí 582 respondentů (68%), a to konkrétně 401 dívek (73%) a 181 chlapců (59%). Naopak s ním souhlasí 276 osob (32%), z toho 149 dívek (27%) a 127 chlapců (41%).

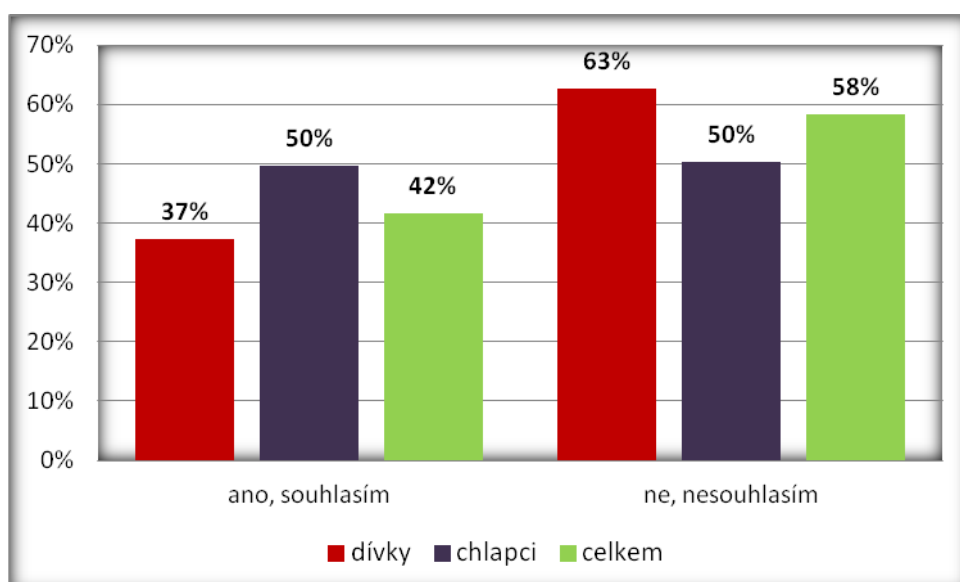
Graf 9.2: Odpovědi respondentů na výrok 9b) (v%)



Zdroj: vlastní výzkum

S tvrzením „*když se kluk chová jemně a s citem, je to slaboch*“ nesouhlasí 828 osob (97%), a to 538 dívek (98%) a 290 chlapců (94%). Na druhé straně projev souhlasu vyjádřilo 30 respondentů (3%), a to 12 dívek (2%) a 18 chlapců (6%).

Graf 9.3: Odpovědi respondentů na výrok 9c) (v %)

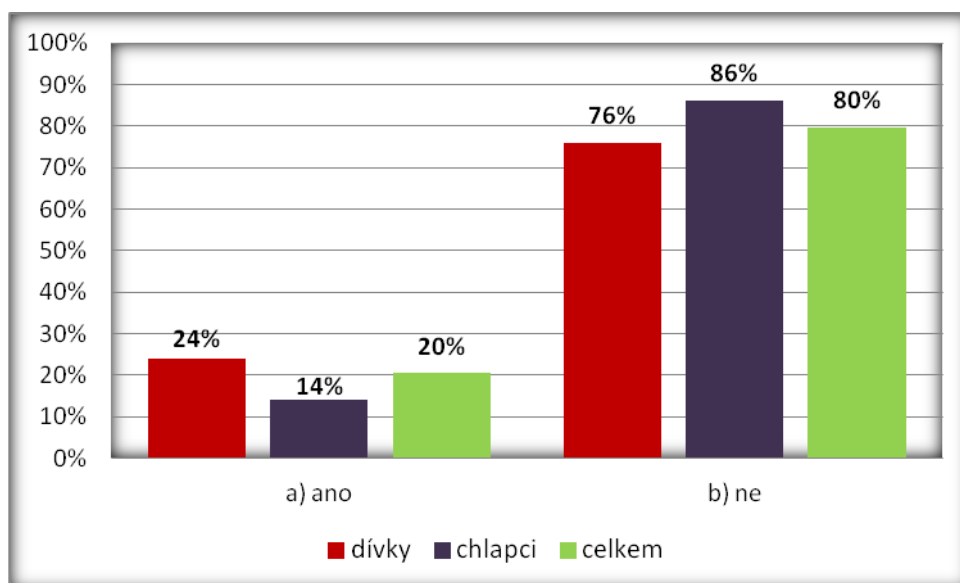


Zdroj: vlastní výzkum

S výrokem „*žárlivost je projevem skutečné lásky*“ nesouhlasí 500 jedinců (58%), z toho 345 dívek (63%) a 155 chlapců (50%). Opačně s ním souhlasí 358 osob (42%), a to 205 dívek (37%) a 153 chlapců (50%).

Otázka 10. Setkali jste se s domácím násilím ve vašem okolí?

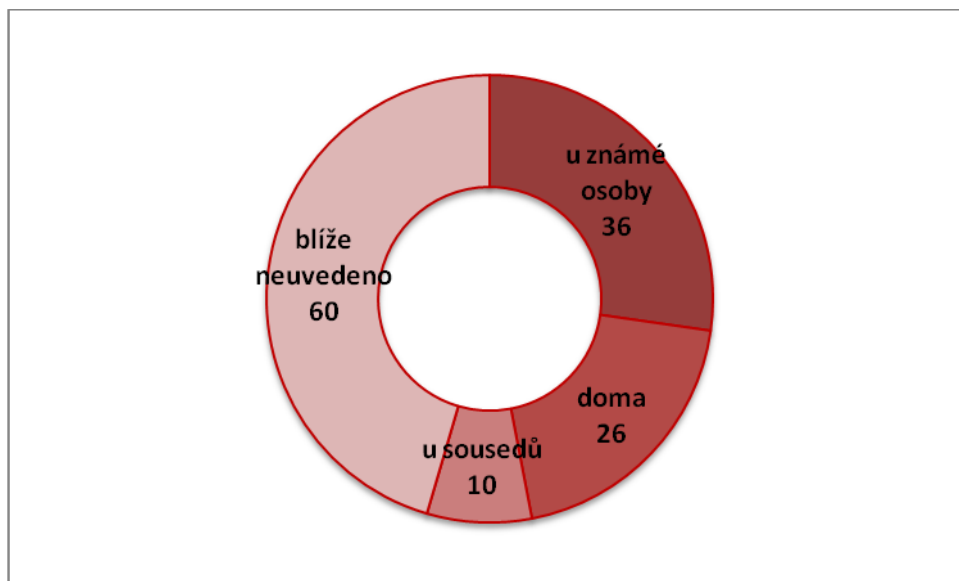
Graf 10: Odpovědi respondentů na otázku 10 (v %)



Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu 10 je zjevné, že s domácím násilím v okolí se setkala 175 respondentů (20%), a to 132 dívek (24%) a 43 chlapců (14%). Příklady některých odpovědí se nachází v Příloze 6. Tuto zkušenost nemá 683 osob (80%), a to 418 dívek (76%) a 265 chlapců (86%).

Graf 10.1: Domácí násilí v okolí dívek (v absolutních číslech)



Zdroj: vlastní výzkum

Tento graf ukazuje, kde se dívky setkaly s domácím násilím. Jedná se o 132 dívek, které v otázce 10 uvedly, že se setkaly s tímto násilím ve svém okolí. Z tohoto počtu odmítlo 60 dívek blíže popsat, 36 uvedlo, že u známé osoby, 26 doma a 10 u sousedů.

Graf 10.2: Domácí násilí v okolí chlapců (v absolutních číslech)



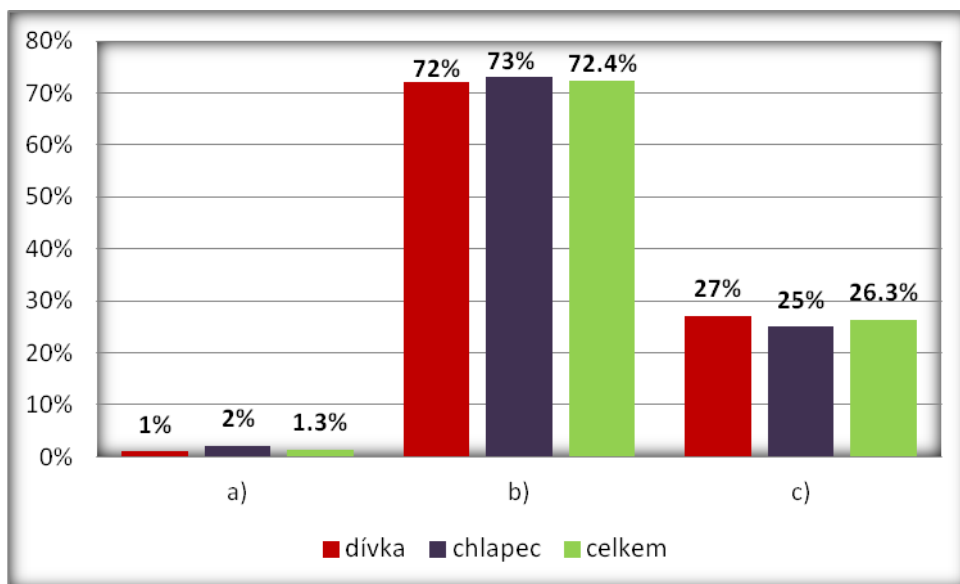
Zdroj: vlastní výzkum

V grafu jsou vyznačeny odpovědi 43 chlapců, kteří uvedli, že se ve svém okolí setkali s domácím násilím. Blíže neuvedlo 26 chlapců, 9 u osoby, kterou znají, 5 doma a 3 u sousedů.

Otázka 11. Která z uvedených možností podle vás nejlépe definuje domácí násilí?

- a) Domácí násilí znamená jednorázové násilí, které se děje na veřejnosti.
- b) Domácí násilí znamená opakované a dlouhodobé násilí, které se děje v soukromí mezi blízkými osobami a jsou při něm jasné role oběti a pachatele.
- c) Domácí násilí znamená opakované a dlouhodobé násilí, které se děje v soukromí mezi blízkými osobami, kdy se pachatel může stát i obětí a naopak oběť pachatelem domácího násilí.

Graf 11: Odpovědi respondentů na otázku 11 (v %)

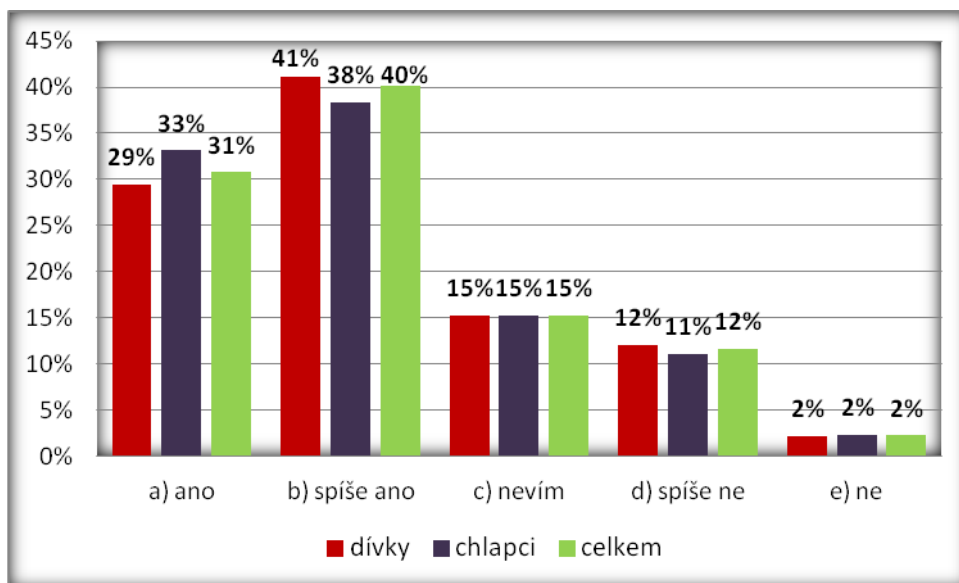


Zdroj: vlastní výzkum

V grafu 11 shodně uvedlo 621 osob (72,4%), z toho 396 žen (72%) a 225 chlapců (73%) definici domácího násilí, která byla pod variantou b). Možnost c) zvolilo 226 respondentů (26,3%), a to 149 dívek (27%) a 77 chlapců (25%). V nejnižší míře byla označována odpověď a), a to 11 jedinci (1,3%), z toho 5 dívkami (1%) a 6 chlapci (2%).

Otázka 12. Domníváte se, že děti, které byly obětí domácího násilí, mohou mít v dospělosti samy sklon k páčání domácího násilí?

Graf 12: Odpovědi respondentů na otázku 12 (v %)



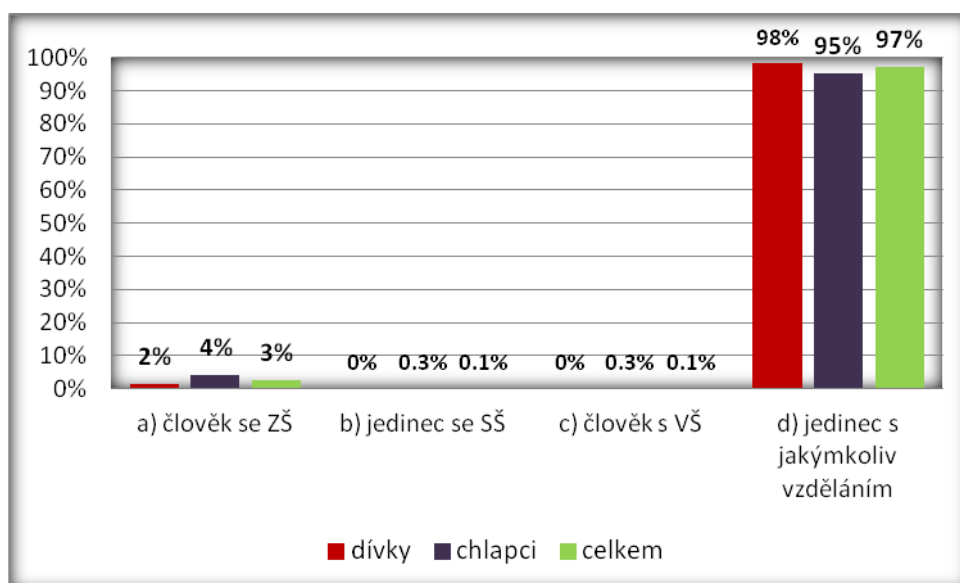
Zdroj: vlastní výzkum

Graf 12 ukazuje odpovědi respondentů na téma transgeneračního přenosu domácího násilí. Z celkového počtu byla nejvíce označena možnost *spíše ano*, a to 344 jedinci (40%), z toho 226 dívkami (41%) a 118 chlapci (38%). 264 osob (31%) uvedlo odpověď *ano*, a to konkrétně 162 dívek (29%) a 102 chlapců (33%). Variantu *nevím* zvolilo 131 osob (15%), a to 84 dívek (15%) a 47 chlapců (15%). Dále byla 100 respondenty (12%) využita možnost *spíše ne*, a to 66 dívkami (12%) a 34 chlapci (11%). Nejméně volena byla odpověď *ne* celkem 19 osobami (2%), z toho 12 dívkami (2%) a 7 chlapci (2%).

Otázka 13. Kdo se podle vás může stát obětí domácího násilí?

- a) člověk se základním vzděláním
- b) jedinec se středoškolským vzděláním
- c) člověk s vysokoškolským vzděláním
- d) jedinec s jakýmkoliv vzděláním

Graf 13: Odpovědi respondentů na otázku 13 (v %)

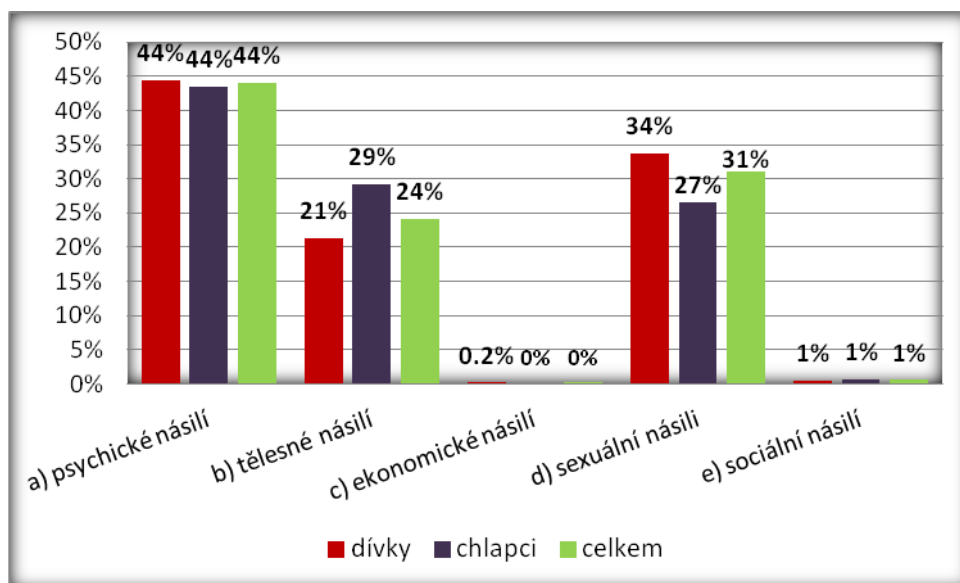


Zdroj: vlastní výzkum

Shodně usuzuje 834 respondentů (97%), že obětí domácího násilí může být jedinec s jakýmkoliv vzděláním. Konkrétně je o tom přesvědčeno 541 dívek (98%) a 293 chlapců (95%). Dále 22 osob (3%), z toho 9 dívek (2%) a 13 chlapců (4%), se domnívá, že obětí může být člověk se základním vzděláním. Vedle toho jeden chlapec uvedl možnost *jedinec se středoškolským vzděláním* (0,3%) a jeden chlapec *člověk s vysokoškolským vzděláním* (0,3%).

Otázka 14. Jaká forma domácího násilí je podle vás nejzávažnější?

Graf 14: Odpovědi respondentů na otázku 14 (v %)

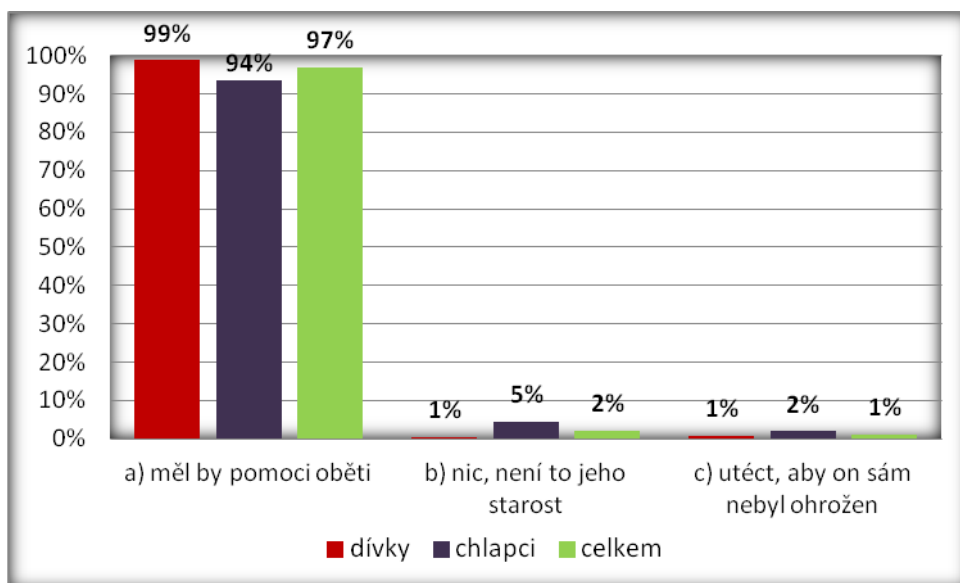


Zdroj: vlastní výzkum

Psychické násilí jako nejhorší formu domácího násilí vidí 378 osob (44%), a to rozděleně 244 dívek (44%) a 134 chlapců (44%). *Sexuální násilí* označilo 267 jedinců (31%), z toho 185 dívek (34%) a 82 chlapců (27%). *Tělesné násilí* uvedlo 207 respondentů (24%), a to 117 dívek (21%) a 90 chlapců (29%). 3 dívky (1%), a 2 chlapci (1%) zvolili odpověď *sociální násilí* a 1 dívka (0,2%) *ekonomické násilí*.

Otázka 15. Co by podle vás měl udělat člověk, který je svědkem domácího násilí?

Graf 15: Odpovědi respondentů na otázku 15 (v %)



Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu 15 je evidentní, že dle 831 respondentů (97%) by měl svědek domácího násilí určitým způsobem pomoci oběti. Tento postoj zastává 543 dívek (99%) a 288 chlapců (94%). Variantu „*nic, není to jeho starost*“ označilo 17 jedinců (2%), z toho 3 dívky (1%) a 14 chlapců (5%). Možnost „*utéct, aby on sám nebyl ohrožen*“ zvolili 4 dívky (1%) a 6 chlapců (2%). Variantu „*jiná možnost, uveďte prosím*“ nikdo nevyužil.

Tabulka 4: Odpovědi respondentů na otázku 15 – „měl by pomoci, uveďte jak“
(v absolutních číslech)

	Dívky	Chlapci
přivolat Policii ČR	274	152
oznámením komukoliv, kdo je schopen pomoci	96	74
rozhovorem a psychickou podporou motivovat oběť k řešení své situace	106	27
odvést oběť do bezpečí	25	4
zastat se oběti před pachatelem	8	13
zavolat na Linku bezpečí	12	4
dle konkrétní situace	3	8
obrátit se na konkrétní organizaci v okolí	9	0
obrátit se na sociální pracovníce	5	0
fyzickým bráněním napadeného	0	4
doporučit jí psychologa	2	1
rozhovor s pachatelem	1	1
kontaktovat Bílý kruh bezpečí	1	0
modlitbou	1	0

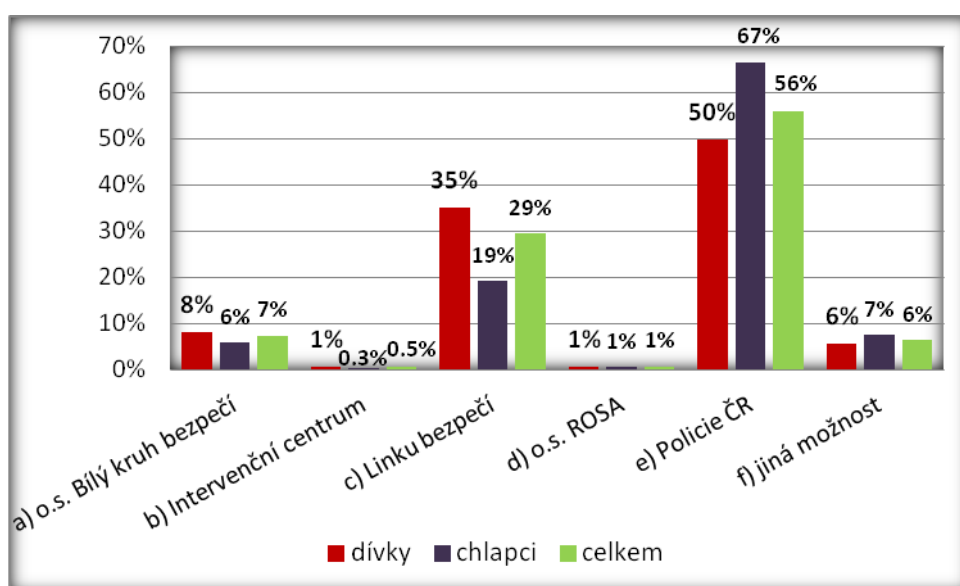
Zdroj: vlastní výzkum

Tato tabulka obsahuje výčet odpovědí chlapců a dívek (celkem 831 respondentů), kteří se domnívají, že by měl svědek domácího násilí pomoci oběti. Pomoc formou přivoláním Policie ČR by volilo 274 dívek a 152 chlapců. Dalších 96 dívek a 74 chlapců by celý problém oznámili komukoliv, kdo je schopen pomoci. Rozhovorem a psychickou podporou motivovat oběť k řešení situace by dané okolnosti řešilo 106 dívek a 27 chlapců. Oběť by 25 dívek a 4 chlapci odvedli do bezpečí, 8 dívek a 13 chlapců by se zastalo oběti před pachatelem, 12 dívek a 4 chlapci by zavolali na Linku bezpečí, 3 dívky a 8 chlapců by se zachovali dle konkrétní situace, 9 dívek by se obrátilo na konkrétní organizaci v okolí věnující se této problematice, 5 dívek by

hledalo řešení u sociálních pracovníc, 4 chlapci by oběť chránili fyzicky, 2 dívky a 1 chlapec by oběti nabídli spolupráci s psychologem, 1 dívka a 1 chlapec by se snažili situaci řešit rozhovorem s pachatelem, 1 dívka by kontaktovala Bílý kruh bezpečí, 1 dívka by se za oběť modlila.

Otázka 16. Koho byste požádali o pomoc, pokud byste se setkali s domácím násilím?

Graf 16: Odpovědi respondentů na otázku 16 (v %)



Zdroj: vlastní výzkum

Policii ČR by požádalo o pomoc 479 respondentů (56%), z toho 274 dívek (50%) a 205 chlapců (67%). Další nejčastější odpovědí byla Linka bezpečí, tu zvolilo 252 osob (29%), a to 193 dívek (35%) a 59 chlapců (19%). Celkem 63 jedinců (7%) by kontaktovalo o. s. Bílý kruh bezpečí, a to konkrétně 45 dívek (8%) a 18 chlapců (6%). Jinou možnost zvolilo 54 respondentů (6%), z toho 31 dívek (6%) a 23 chlapců (7%). Pomoc v o. s. Rosa by hledali 4 dívky (1%) a 2 chlapci (1%) a v Intervenčním centru 3 dívky (1%) a 1 chlapec (0,3%).

Tabulka 5: Odpovědi respondentů na otázku 16 – „jiná možnost“ (v absolutních číslech)

	Dívky	Chlapci
osobu, ke které mám důvěru	23	16
konkrétní organizaci v okolí	6	2
nikoho, řešil bych sám	0	4
psychologa	1	1
kněze	1	0

Zdroj: vlastní výzkum

V této tabulce jsou odpovědi respondentů (celkem 54), kteří využili variantu jiná možnost u otázky 16. Pomoc by hledalo 23 dívek a 16 chlapců u osob, kterým důvěřují, 6 dívek a 2 chlapci v konkrétní organizaci v okolí věnující se této problematice. Sami by situace řešili 4 chlapci, 1 dívka a 1 chlapec by navštívili psychologa a 1 dívka kněze.

4.2 Vyhodnocení statistického testování hypotéz

4.2.1 Teorie statistického testování hypotéz

Obecné zásady statistického testování hypotéz jsou uvedeny v Příloze 7.

Statistické zpracování a vyhodnocení výsledků dotazníků bylo provedeno s pomocí a za odborného dohledu externího konzultanta.

Nejprve byla určena hypotéza H a k ní alternativní hypotéza A. Předpokládané hypotézy ze zadání, které mají být statistickým testováním zhodnocené, byly označeny jako hypotézy A a k nim byly doplněny hypotézy opačné, tedy H.

Ke zpracování výsledků byl zvolen chí – kvadrát test dobré shody v kontingenční tabulce. Prvním krokem je vytvoření kontingenční tabulky z dat získaných z vyplněných dotazníků. Tabulka 6 vypadá následovně (Hebák, et al., 2004; Hebák, et al., 2007):

		B				
		b ₁	b ₂	...	b _s	n _{i+}
A	a ₁	n ₁₁	n ₁₂	...	n _{1s}	n ₁₊
	a ₂	n ₂₁	n ₂₂	...	n _{2s}	n ₂₊

	a _r	n _{r1}	n _{r2}	...	n _{rs}	n _{r+}
	n _{+j}	n ₊₁	n ₊₂	...	n _{+s}	n

Zdroj: vlastní výzkum

A, B

kategoriální proměnné

a₁, a₂, ..., a_r respektive b₁, b₂, ..., b_s.

hodnoty proměnných A, B

n_{ij} (i = 1, 2, ..., r; j = 1, 2, ..., s)

absolutní sdružené četnosti

n_{i+}

řádkové absolutní četnosti

n_{+j}

sloupcové absolutní četnosti

$$\sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s n_{ij} = \sum_{i=1}^r n_{i+} = \sum_{j=1}^s n_{+j} = n$$

platí rovnost sumy obou absolutních četností

Zde se pod proměnnou B rozumí možné odpovědi zkoumané otázky a pod proměnnou A charakteristiky dotazovaného, které mohou ovlivnit jeho odpověď na zkoumanou otázku.

Dalším krokem je zobrazení situace, kdy jsou proměnné A a B zcela nezávislé.

Pro sdružené četnosti potom platí: $n_{ij} = \frac{n_{i+}n_{+j}}{n}$. Tyto četnosti lze označit také jako tzv. očekávané četnosti \hat{n}_{ij} . Je zřejmé, že čím více se hodnoty v kontingenční tabulce liší od hodnot v tabulce nezávislosti, tím pravděpodobněji existuje mezi proměnnými A, B závislost a tím pravděpodobnější je také potvrzení hypotézy A (Hebák, et al., 2004; Hebák, et al., 2007).

Následuje mezivýpočet testového kritéria G, kde

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - \hat{n}_{ij})^2}{\hat{n}_{ij}}$$

Posledním početním krokem je určení p-hodnoty daného testu, tedy p_{real}.

Pro korektní použití Chí-kvadrát testu je nutné dostatečné zastoupení očekávaných četností ve všech buňkách kontingenční tabulky. Obvyklá je podmínka, aby očekávané četnosti byly větší než 1 a alespoň v 80% případů větší než 5 (Hebák, 2004)

Rozhodnutí o hypotéze A spočívá v porovnání hladiny významnosti $p_{5\%}$ s vypočtenou p -hodnotou p_{real} , a to porovnáním nerovnosti:

$p_{real} > p_{5\%}$ hypotéza A je zamítnutá, zatímco hypotéza H je nezamítnutá

$p_{real} < p_{5\%}$ hypotéza H je zamítnutá, zatímco hypotéza A je nezamítnutá

4.2.2 Potvrzování hypotézy 1

Prokázání hypotézy 1: Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je osobní zkušenost. V rámci prokázání či vyvrácení této hypotézy byla věnována pozornost otázkám číslo 4, 5, 7, 8, 11 a 12. Následují pouze potvrzené otázky, ostatní jsou uvedeny v Příloze 8.

- **Vztah otázky č. 5 a osobní zkušenosti s domácím násilím**

Výchozí údaje

Otázka č. 5: Myslíte si, že se může násilí mezi partnery vyskytovat i u partnerů ve vašem věku?

Alternativní hypotéza A: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí více často než adolescenti bez této zkušenosti.

Nulová hypotéza H: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí méně často než adolescenti bez této zkušenosti.

Postup výpočtu

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 5			Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	91	677	33	801
<i>má zkušenost</i>	2	54	1	57
<i>Celkový součet</i>	93	731	34	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 5		
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>
<i>nemá zkušenost</i>	84,95	671,2	31,74
<i>má zkušenost</i>	6,045	47,8	2,26

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 5			G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	0,43	0,0009	0,049	7,2402
<i>má zkušenost</i>	6,045	0,0123	0,701	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického řešení

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,0134$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} < p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A nebyla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se podařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 5 s osobní zkušeností s násilím. Adolescenti, kteří se osobně setkali s tímto násilím, méně často odpovídají "ne" a naopak.

- Vztah otázky č. 7 a osobní zkušenosti s domácím násilím

Výchozí údaje

Otázka č. 7: Domníváte se, že by se mělo domácí násilí tolerovat?

Alternativní hypotéza A: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN tolerují domácí násilí méně než adolescenti bez této zkušenosti.

Nulová hypotéza H: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN tolerují domácí násilí více než adolescenti bez této zkušenosti.

Postup výpočtu:

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 7				Celkový součet
	charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>spíše ano</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	733	62	2	4	801
<i>má zkušenost</i>	51	3	1	2	57
<i>Celkový součet</i>	784	65	3	6	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 7			
	charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>spíše ano</i>
<i>nemá zkušenost</i>	731,9	60,68	2,8	5,6
<i>má zkušenost</i>	52	4,3	0,2	0,4

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 7				G
	charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>spíše ano</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	0,0016	0,029	0,229	0,458	11
<i>má zkušenost</i>	0,0226	0,402	3,217	6,433	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického šetření

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,0059$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} < p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A nebyla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se podařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 7 s osobní zkušeností s násilím. Adolescenti, kteří se osobně setkali s DN, mají menší tendenci tolerovat DN.

- **Vztah otázky č. 11 s osobní zkušeností s domácím násilím**

Výchozí údaje

Otázka č. 11: Která z uvedených možností podle vás nejlépe definuje DN?

Alternativní hypotéza A: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN rozpoznají DN více často než adolescenti bez této zkušenosti.

Nulová hypotéza H: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN rozpoznají DN méně často než adolescenti bez této zkušenosti.

Postup výpočtu

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 11			Celkový součet
charakter. respondenta	<i>varianta a</i>	<i>varianta b</i>	<i>varianta c</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	8	584	209	801
<i>má zkušenost</i>	3	37	17	57
<i>Celkový součet</i>	11	621	226	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 11		
charakter. respondenta	<i>varianta a</i>	<i>varianta b</i>	<i>varianta c</i>
<i>nemá zkušenost</i>	8,4	579,74	210,99
<i>má zkušenost</i>	0,6	41,25	15,01

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 11			G
charakter. respondenta	<i>varianta a</i>	<i>varianta b</i>	<i>varianta c</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	0,234	0,031	0,019	10,335
<i>má zkušenost</i>	3,288	0,439	0,263	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického řešení

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{\text{real}} = 0,007$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} < p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A nebyla tímto průzkumem zamítnuta. Lze tedy říci, že na 5% hladině významnosti se podařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 11 s osobní zkušeností s násilím.

- Vztah otázky č. 12 a osobní zkušenosti s domácím násilím

Výchozí údaje

Otázka č. 12: Domníváte se, že děti, které byly obětí DN, mohou mít v dospělosti samy sklony k páčání DN?

Alternativní hypotéza A: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN se domnívají více často jak adolescenti bez této zkušenosti, že je možný transgenerační přenos násilí.

Nulová hypotéza H: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN se domnívají méně často jak adolescenti bez této zkušenosti, že je možný transgenerační přenos násilí.

Postup výpočtu:

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 12			Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	115	559	127	801
<i>má zkušenost</i>	4	48	5	57
<i>Celkový součet</i>	119	607	132	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 12		
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>
<i>nemá zkušenost</i>	111,1	566,7	123,2
<i>má zkušenost</i>	7,9	40,3	8,8

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 12			G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	0,14	0,1	0,11	5,37
<i>má zkušenost</i>	1,93	1,46	1,62	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického šetření

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,034$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} < p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A nebyla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se podařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 12 s osobní zkušeností s násilím. Adolescenti s osobní zkušeností s násilím méně často odpovídají "ne" a "nevím" a častěji "ano".

4.2.3 Potvrzování hypotézy 2

Hypotéza 2: Statisticky významným faktorem pro DN u adolescentů je vzdělání.

V rámci této hypotézy byly testovány otázky číslo 4, 7 a 8 (viz Příloha 8). Tato hypotéza nebyla potvrzena v důsledku malé variability odpovědí a nedostatečných dat pro vyhodnocení hypotézy.

4.2.4 Potvrzování hypotézy 3

Hypotéza 3: Statisticky významným faktorem pro DN u adolescentů je pohlaví (ženy).

V rámci prokázání či vyvrácení této hypotézy byly testovány otázky 4, 5, 7, 8, 11 a 12. Následují pouze potvrzené otázky, ostatní jsou uvedeny v Příloze 8.

- **Vztah otázky č. 5 a pohlaví respondentů**

Výchozí údaje

Otázka č. 5: Myslíte si, že se může násilí mezi partnery vyskytovat i u partnerů ve vašem věku?

Alternativní hypotéza A: Dívky si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí v jejich věku více často než chlapci.

Nulová hypotéza H: Dívky si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí v jejich věku méně často než chlapci.

Postup výpočtu

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 5			Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>	
<i>dívka</i>	41	492	17	550
<i>chlapec</i>	52	239	17	308
<i>Celkový součet</i>	93	731	34	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 5		
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>
<i>dívka</i>	59,6	468,6	21,8
<i>chlapec</i>	33,4	262,4	12,2

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 5			G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>	
<i>dívka</i>	5,81	1,17	1,05	22,37
<i>chlapec</i>	10,38	2,09	1,88	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického řešení

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$ spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,000007$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} < p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A nebyla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se podařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 5 s pohlavím.

- Vztah otázky č. 7 a pohlaví respondentů

Výchozí údaje

Otázka č. 7: Domníváte se, že by se mělo domácí násilí tolerovat?

Alternativní hypotéza A: Dívky jsou schopny tolerovat DN méně často než chlapi.

Nulová hypotéza H: Dívky jsou schopny tolerovat DN více často než chlapi.

Postup výpočtu:

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 7		Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	
<i>dívka</i>	547	3	550
<i>chlapec</i>	302	6	308
<i>Celkový součet</i>	849	9	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 7	
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>
<i>dívka</i>	544,23	5,77
<i>chlapec</i>	304,77	3,23

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 7		G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	3,74
<i>dívka</i>	0,014	1,33	
<i>chlapec</i>	0,025	2,37	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického šetření

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,032$

Vypočítaná p – hodnota p_{real} , $< p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A nebyla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se podařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 7 s pohlavím. Dívky jsou schopné tolerovat DN méně často než chlapani.

Hlavním problémem při statistickém zpracování kvantitativního šetření bylo nedostatečné zastoupení respondentů v jednotlivých skupinách. Jak už bylo řečeno v úvodním teoretickém seznámení se zásadami statického zpracování kvantitativního řešení, pro korektní použití chí – kvadrát testu je nezbytné dostatečné zastoupení očekávaných četností ve všech buňkách kontingenční tabulky.

Celkový výsledek

	Otázka číslo:					
Charakteristiky dotazovaného	4	5	7	8	11	12
Osobní zkušenost	NE	ANO	ANO	NE	ANO	ANO
Vzdělání	NE	/	NE	NE	/	/
Pohlaví	NE	ANO	ANO	NE	NE	NE

Zdroj:vlastní výzkum

Na základě výše uvedeného lze říci, že:

Hypotéza 1: „Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je osobní zkušenost“ byla potvrzena ve 4 oblastech: v názoru na výskyt partnerského násilí, v netoleranci domácího násilí, ve znalosti vymezení domácího násilí a v uvědomění si možnosti transgeneračního přenosu násilí.

Hypotéza 2: „Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je vzdělání“ nebyla potvrzena.

Hypotéza 3: „Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je pohlaví (ženy)“ byla potvrzena ve dvou oblastech: v názoru na výskyt partnerského násilí a v netoleranci domácího násilí.

5. DISKUZE

Cílem mé práce bylo zjistit klíčové faktory ovlivňující názor adolescentů na problematiku domácího násilí. Zaměřila jsem svoji pozornost na adolescenty ve věku 17 až 19 let, protože mě zajímá názor a zkušenost těchto jedinců, kteří jsou ve fázi mezi dětstvím a dospělostí. Období dospívání popisuje Vágnerová (2005) jako období proměny osobnosti ve všech oblastech (tělesné, psychické i sociální). Některé změny jsou podmíněny biologicky, ale významné jsou též psychické a sociální faktory. Jak dále autorka uvádí: „*je to období hledání a přehodnocování, v němž má jedinec zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralejší formu vlastní identity*“ (Vágnerová, 2005, s. 322). E. H. Erikson (1999) pojmenovává toto období jako identitu proti konfuzi rolí, což představuje základní konflikty. Jde tedy o to, jak si dospívající člověk dokáže vytvářet vlastní identitu a jak se vypořádá s pocity nejistoty o svých vlastních rolích mezi lidmi. Významným faktorem vytváření osobní identity jsou vzory a ideály, mezi nimiž se člověk rozhoduje a postoj okolí k dospívajícímu.

Je patrné, že pro rozvoj dospívajících je prioritní jejich sociální prostředí, ve kterém se nachází. Myslím si, že pro fungování budoucích rodin těchto adolescentů je podstatné co si přináší ze svých primárních rodin a jaké zkušenosti získávají ve svých prvotních vztazích. Ve své práci jsem se snažila zjistit tyto okolnosti, dále jsem zkoumala názor adolescentů na problematiku domácího násilí a především jevy, které tento názor ovlivňují (zdali je to osobní zkušenost, vzdělání nebo pohlaví). Další podmínkou bylo, aby respondenti žili v kraji Vysočina. Tuto lokalitu jsem si vybrala proto, že se jedná o mé bydliště a domnívám se, že v některých oblastech tohoto kraje není dostatečné množství organizací, které by napomáhaly lidem v krizových situacích, a větší města poskytující tyto služby jsou od daných míst poměrně daleko.

Tato práce navazuje na bakalářskou práci s názvem Domácí násilí z pohledu adolescenta, kde jsem zkoumala informace adolescentů o domácím násilí a zároveň jejich názor na výchovu (zejména na fyzické tresty ve výchově). V bakalářské práci byl výzkum tvořen celkem 168 respondenty (99 dívkami a 69 chlapci), kteří studovali střední školu v kraji Vysočina (Burianová, 2010).

Identifikační otázky

Otázkou č. 1 jsem se ptala na věk respondentů.

Nejpočetnější skupinu (46%) tvořili jedinci osmnáctiletí, věk 17 let byl zastoupen 28% respondenty a věk 19 let 26% respondenty. V rámci celkového počtu obyvatel v kraji Vysočina (k 31. 12. 2010) je zastoupení jedinců v tomto věku opačné, nejpočetnější skupinou jsou lidé ve věku 19 let (6 779 osob), dále ve věku 17 let (6 661 osob) a poslední ve věku 18 let (6 596 jedinců) (dle Krajské správy Českého statistického úřadu v Jihlavě, Oddělení informačních služeb). Přesto se domnívám, že v rámci výzkumu diplomové práce je zastoupení jednotlivých věkových kategorií dostatečné.

Otázkou č. 2 jsem zjišťovala pohlaví respondentů.

Z celkového počtu respondentů je 550 dívek (64%) a 308 chlapců (36%). V rámci celkového počtu obyvatel v kraji Vysočina (k 31. 12. 2010) je celkově 10 201 mužů a 9 835 žen tohoto věku (dle Krajské správy Českého statistického úřadu v Jihlavě, Oddělení informačních služeb). V tomto případě nekoresponduje pohlaví respondentů s celkovým počtem osob v Kraji. Zároveň si znovu myslím, že v rámci tohoto výzkumu je zastoupení obou pohlaví dostatečné. Během výzkumu nebylo příliš možné ovlivnit, kdo dotazník vyplní, především u dotazníku přes webové rozhraní. Současně se domnívám, že o problematiku domácího násilí se zajímají více ženy, a proto mohl být tento dotazník pro dívky poutavější nežli pro chlapce.

V otázce č. 3 jsem pokládala otázku zaměřenou na současnou činnost.

Z celkového počtu respondentů 88% studuje střední školu, dále 3% pracují, 3% nepracují, 2% studují odborné učiliště s maturitou a bez maturity a 1% studuje vysokou školu a 0,2% studuje vyšší odbornou školu.

Je patrné, že jednotlivé zastoupení respondentů je nevyvážené. Lze říci, že kontaktování studentů bylo pro tento výzkum nejjednodušší, zároveň jsem se snažila

oslovit i adolescenty nestudující (např. na úřadech práce, v různých organizacích či na sociálních sítích).

Otázky zaměřující se na zkušenost s domácím násilím

V rámci otázky č. 6 jsem vyhledávala respondenty, kteří mají osobní zkušenost s domácím násilím.

Ze souhrnného počtu má osobní zkušenost s domácím násilím 57 respondentů (7%), z toho 49 dívek (9%) a 8 chlapců (3%).

Ve spojitosti s touto otázkou je důležité vymezení domácího násilí, které dle Ševčíka a kolektivu autorů (2011) zahrnuje násilí mezigenerační (mezi rodiči a potomky), transgenerační (mezi vnoučaty a prarodiči) a partnerské (násilí v intimních vztazích). Podobně jsou členěny odpovědi respondentů, kdy zkušenosti s násilím z domova má 11 dívek a 1 chlapec, 10 dívek s partnerským násilím, 8 dívek a 1 chlapec s psychickým násilím a 5 dívek a 2 chlapci s tělesným násilím. Není jasné, kde se s násilím setkali ti respondenti, kteří popsali formy psychického a tělesného násilí.

Lze tedy říci, že každá 11. dívka má osobní zkušenost s násilím ze strany blízké osoby. Podle mého názoru je toto číslo velice znepokojující a zároveň vypovídající o tom, jak je tento problém častý a závažný.

V rámci porovnání těchto dat uvedlo osobní zkušenost s domácím násilím v bakalářské práci 16 dívek (17%) a 3 chlapci (4%) (Burianová, 2010). V roce 2006 realizovala agentura STEM Pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR reprezentativní výzkum (celkem 1690 respondentů), z něhož vyšla hladina výskytu domácího násilí v ČR přibližně 16 % u populace starší 15 let (Dona linka, 2007).

V souvislosti s **otázkou č. 10** jsem se snažila určit, kolik adolescentů se setkala s domácím násilím ve svém okolí.

Z odpovědí vyšlo, že tuto zkušenost má 132 dívek (24%) a 43 chlapců (14%), celkem 175 respondentů (20%). Z tohoto počtu 36 dívek a 9 chlapců uvedlo, že se

s domácím násilím setkali u známé osoby, 26 dívek a 5 chlapců doma a 10 dívek a 3 chlapci u sousedů.

Tyto data je zajímavé porovnat se sondou o. s. ROSA za rok 2011 (respondenty byli studenti středních pražských škol ve věkovém rozmezí 16-20 let) (Hronová, 2012). Ze 175 respondentů v rámci výzkumu této diplomové práce se 20% dívek a 12% chlapců setkalo s domácím násilím doma (mezi rodiči), v rámci sondy o. s. ROSA tak uvedlo 18% dívek a 11%. Dále z těchto 175 respondentů se 35% dívek a 28% chlapců setkalo s domácím násilím ve svém okolí (u známé osoby či u sousedů), u sondy o. s. ROSA 37% dívek a 40% chlapců ví o násilí ve svém okolí (domácí a partnerské). Lze říci, že některé výpovědi jsou podobné např. u výskytu domácího násilí ve vlastní rodině, otázkou je, jak by se údaje shodovaly, kdyby blíže odpověděli všichni respondenti, kteří uvedli, že mají zkušenost s domácím násilím.

V obou otázkách č. 6 a 10 neuvedli všichni respondenti bližší informace, někteří z nich pouze upozornili, že se s daným problémem nechtějí svěřovat. V rámci osobní zkušenosti neuvedlo bližší informaci 15 dívek a 4 chlapci a v souvislosti s otázkou 10 odmítlo blíže odpovědět 60 dívek a 26 chlapců. Myslím, že důvodů může být několik, například násilí je aktuálním problémem, se kterým si jedinec neví rady, stydí se či má obavy se kdekoliv svěřit. Zároveň se jedná o výzkum a tím pádem respondentům není nabídnuta za jejich důvěrné sdělení možnost pomoci a klesá tak potřeba jedince objasnit svoji zkušenost. Další možností je mylná či nepravdivá odpověď. Avšak nenapadá mě mnoho důvodů, pro které by si respondent ve zcela anonymním dotazníku vymýšlel zkušenosti s domácím násilím a následně je nepopsal. Přes chybějící objasnění daných zkušeností považuji jejich kladné, i když nevysvětlené odpovědi za důležité. Některé oběti jsou schopné svěřit se s problémem a vyhledat pomoc až po několika letech soustavného týrání, dalším aspektem je přeměna psychického vnímání násilí ze strany oběti (sebeobviňování, bagatelizace násilných útoků, naučená bezpomocnost apod.). Dítě, potažmo i dospívající, vyrůstající v násilném prostředí, může přebírat pocity viny za násilí v rodině, ale i negativní vzorce chování. Nelze tedy očekávat, že se každý bez sebemenších obtíží svěří se svojí zkušeností (ať osobní či z okolí).

Otázky týkající se statistického šetření

Hypotézu 1 „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je osobní zkušenost*“ a hypotézu 3 „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je pohlaví (ženy)*“ měly potvrdit či vyvrátit otázky číslo: 4, 5, 7, 8, 11, 12 a hypotézu 2 „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je vzdělání*“ otázky 4, 7 a 8.

Na tomto místě bych zdůraznila, že v rámci statistického šetření se objevil problém nedostatečného zastoupení respondentů v jednotlivých skupinách, proto se v mnoha případech nepodařilo na 5% hladině významnosti prokázat souvislosti daného faktoru s určitou otázkou.

Vzhledem k výše zmíněnému vznikl hlavní problém se stanovením hypotézy číslo 2. V rámci ověřování této hypotézy byly vyřazeny osoby nestudující (pracující a nepracující), což k nízkému počtu respondentů nevedlo ke změně výsledků. Vzhledem k nedostatečnému zastoupení jedinců studujících jinou než střední školu nebyla na 5% hladině významnosti nalezena souvislost potvrzovacích otázek se vzděláním respondentů. **Hypotéza dvě proto nebyla potvrzena.**

Otázkami č. 4 a 11 jsem ověřovala, jaké mají adolescenti informace o domácím násilí, zda rozeznají formy, znaky a charakteristiky tohoto násilí.

Kazuistiku (**otázka č. 4**), ve které je pachatelem domácího násilí žena a naopak obětí muž, zvolilo 87% respondentů za domácí násilí. Za povšimnutí stojí odpovědi typu spíše ne, které zvolilo 8% dívek a 5% chlapců a varianta nevím 7% chlapců a 2% dívek.

Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 4 s osobní zkušeností s násilím a ani s pohlavím. Avšak osoby mající osobní zkušenost s domácím násilím ve 32 případech odpověděli na tuto otázku ano, a v 19 případech spíše ano.

Tato kazuistika není zcela běžným příkladem domácího násilí. Avšak obsahuje psychické násilí v podobě ponižování, vyhrožování a sociální izolaci. Právě dle

Hesterové (in Ševčík, 2011) bylo zjištěno, že nejčastější formou násilí u týrajících žen je verbální násilí (83% z 96 případů).

Výzkumy v této oblasti prezentují 2-5% případů, ve kterých jsou ženy násilnými osobami. Ovšem není mnoho mužů, kteří by se svěřovali s tím, že jsou týráni, a zároveň není dostatečné množství reprezentativních výzkumů. Je tedy otázkou, o kolik více je týrajících žen a mužů v roli oběti.

Přestože obětí domácího násilí může být kdokoliv, je důležité zdůraznit, že více jak 90% obětí domácího násilí jsou ženy (Český statistický úřad 2011).

Domnívám se, že většina dnešní společnosti si uvědomuje více jak v minulých dobách, že obětí domácího násilí může být kdokoliv bez ohledu na pohlaví, věk, vzdělání, sociální postavení atd. Názory a informovanost jsou však do jisté míry modelovány médii. Vypovídají o tom i odpovědi adolescentů v bakalářské práci, kdy 88% dívek a 93% chlapců uvedlo, že pojem domácí násilí zná z médií (Burianová, 2010). Podle mého názoru by bylo vhodné prezentovat tuto problematiku komplexně a přehledně (kdo může být obětí, jaké formy existují a především kdo může pomoci atd.), ne pouze stroze vyjmenovat, jaké ukrutnosti se dějí.

V rámci **otázky č. 11** měli respondenti vybrat ze tří možností správné vymezení domácího násilí. Vhodnou definici, která zahrnuje podstatné znaky domácího násilí, vybralo 72% respondentů. Odpověď, ve které je uvedeno, že role oběti a pachatele se může vyměnit, zvolilo 26% respondentů. Domácí násilí vidí jako jednorázový akt odehrávající se na veřejnosti necelé 2% respondentů.

V rámci statistického šetření se podařilo prokázat souvislost odpovědi respondentů na otázku č. 11 s osobní zkušeností s násilím. Respondenti, kteří se setkali s domácím násilím, častěji volí správnou variantu. Lze tedy říci, že rozpoznali základní znaky domácího násilí, protože s nimi mají osobní zkušenost. Překvapilo mě, že 17 jedinců (z 57) zvolilo variantu, ve které dochází ke změně rolí oběti a agresora. Jednou z možností může být skutečnost, že zmínění jedinci mají zkušenost s tzv. obecným párovým násilím, které popisuje Čírtková (2010) jako spontánní agresivní reakci na určitý konflikt, kdy se jedinci mohou v rolích oběti a agresora měnit

a nejedná se tedy o dlouhodobou vztahovou asymetrii. Zároveň někteří respondenti mohli pochopit vyjádření „pachatel může stát i obětí a naopak oběť pachatelem domácího násilí“ jako přenos generační, v takovém případě by mohlo být takové znění pravdivé.

Odpověď v rámci dívek a chlapců byla ve všech třech variantách téměř vyvážená, na 5% hladině významnosti se proto nepodařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 11 s pohlavím. Za povšimnutí stojí fakt, že správné vyjádření definice rozeznalo o jedno procento chlapců více jak dívek.

Neexistuje jednotná definice domácího násilí, ale odborníci, kteří se této problematice věnují, používají v rámci pojmenování tohoto násilí základní charakteristické znaky násilí. Český statistický úřad (2011) vymezuje domácí násilí jako opakované, dlouhodobé a stupňující se násilí, které se děje mezi blízkými osobami. K těmto znakům je nutno ještě přiřadit neveřejnost a jasné rozdělení rolí na oběť a agresora (asymetrie ve vztahu) (Domácí násilí, 2007). V porovnání s bakalářskou prací rozeznalo 80% dívek a 77% chlapců charakteristické znaky domácího násilí (opakovanost, soukromí) (Burianová, 2010).

Otázkou č. 5 jsem se snažila rozpoznat, zda si adolescenti uvědomují možnost výskytu partnerského násilí v jejich věku.

O možnosti partnerského násilí v dospívajícím věku je zcela jasně přesvědčeno 74% dívek a 60% chlapců, odpověď spíše ano zvolilo 18% chlapců a 16% dívek. Odpověď spíše ne označilo 15% chlapců a 7% dívek, 6% chlapců a 3% dívek neví. V bakalářské práci kladně odpovědělo 86% dívek a 72% chlapců (Burianová, 2010).

Na 5% hladině významnosti se podařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 5 s osobní zkušeností s násilím a pohlavím. Adolescenti, kteří se osobně setkali s domácím násilím, častěji odpovídají ano. Z 57 osob majících osobní zkušenost s domácím násilím odpovědělo kladně 54 a zároveň dívky častěji odpovídají ano.

O tom, že se partnerské násilí se může vyskytovat i v tomto věku, svědčí odpovědi dívek na otázku 6, kde 10 z nich odpovědělo, že má osobní zkušenost s partnerským násilím. Jak uvádí Marvanová-Vargová a kolektiv autorů (2008),

partnerské násilí je součástí domácího násilí, děje se mezi partnery, které váže společné soukromí, nicméně toto násilí se může vyskytovat i v začátcích partnerského vztahu, nebo po jeho ukončení, kdy spolu partneři nežijí.

V již zmíněné sondě o. s. ROSA z roku 2011 5% dívek uvedlo, že zažily násilí ve svém vztahu, avšak na základně dalších otázek bylo z výzkumu patrné, že se celkově 39% studentů setkalo s určitými projevy násilí ve vztahu (Hronová, 2012). Lze tedy říci, že mnoho dospívajících si neuvědomuje nebezpečné signály značící počátek násilí ve vztahu (např. omezování, kontrola, ponižování aj.). Může to být zapříčiněno chápáním násilí jako normy, tlakem vrstevníků, pocity strachu, nedostatečnými zkušenostmi se vztahy, zkreslenou představou o fungování vztahu atd. (Hronová, 2006).

Domnívám se, že partnerské násilí je v rámci prvních vztahů podceňováno. Mnoho dospělých nebere první vztahy svých dětí vážně a považuje je za nevinné. Avšak tyto vztahy mohou adolescenti prožívat opravdu intenzivně a jsou daleko zranitelnější než dospělí. Myslím si, že mnoho rodičů si není vědomo rozsahu partnerského násilí v populaci. Například dle zahraničního výzkumu, na který poukazuje Stop násilí (2007), se 81% rodičů domnívá, že násilí ve vztahu potomků není problémem, a 54% uvádí, že se svými dětmi o násilí ve vztahu nehovořilo. V rámci bakalářské práce uvádí 29% dívek a 11% chlapců, že zná pojem domácí násilí (respektive i partnerské násilí) od svých rodičů (Burianová, 2010). Rodiče by měli se svými potomky více komunikovat, zároveň jim naslouchat, zajímat se o jejich pocity, brát je vážně a především by jim měli předávat vhodné vzorce chování k ostatním.

V souvislosti s partnerskými vztahy je zajímavé porovnat, do jaké míry jsou adolescenti ovlivněni mýty o partnerských vztazích. Tomu se věnovala **otázka č. 9**, která obsahovala tři tvrzení, jejichž formulace byla inspirována sondou o. s. ROSA.

S výrokem „*s oddaností a láskou se násilný partner může změnit*“ souhlasilo 41% chlapců a 27% dívek. V rámci sondy o. s. ROSA z roku 2011 s tímto výrokem v podobném znění souhlasilo rovněž 41% chlapců a 36% dívek. Nejednoznačné odpovědi respondentů mohou být dány právě nedostatečnými zkušenostmi, ale i mýty, které ve společnosti kolují. Mladí lidé by měli vědět, že partnera oni sami vlastním

chtěním nezmění, naopak mohou se mu začít přizpůsobovat, obzvláště jedná-li se o násilného partnera. Z 57 respondentů, kteří mají osobní zkušenost s domácím násilím, 14 dívek a 3 chlapci souhlasili s daným výrokem. Proto, aby oběť přestala být obětí, je důležité si uvědomit právě tuto skutečnost, že násilný partner se jen tak nezmění. Má-li dojít ke změně, musí si sám partner své chyby uvědomovat a o změnu usilovat (např. v rámci určité terapie).

S tvrzením „*když se kluk chová jemně a s citem, je to slaboch*“ se ztotožnilo 6% chlapců a pouze 2% dívek. Za tento výsledek jsem opravdu ráda, možná by bylo zajímavé zeptat se na stejnou otázku jedinců o několik let mladších. Je vidět, že adolescenti mají v některých názorech jasno a citlivosti a mírného chování si cení.

U výroku „*žárlivost je projevem skutečné lásky*“ nebyly odpovědi tak jednoznačné jako v předchozím případě. Souhlasilo s ním 50% chlapců a 37% dívek. V rámci sondy o. s. ROSA z roku 2011 s obdobným výrokem o žárlivosti souhlasilo 42% dívek a 35% chlapců (Hronová, 2012). Pod těmito výroky si každý člověk může představit něco jiného. Právě tato formulace některé respondenty provokovala a vedle odpovědí psali různé poznámky, že to nelze takto snadno říci, a mnozí nebyli schopni se rozhodnout. Myslím, že tím byl splněn účel, aby o otázce přemýšleli a více si tak utvrzovali vlastní názor o existenci určité hranici mezi „zdravou“ a patologickou žárlivostí. Protože mnoho pachatelů domácího násilí používá různé nejednoznačné formulace ke zcela jasným úmyslům ovládat oběť a ponižovat jí. Žárlivost představuje nedostatek důvěry v druhého i v sebe sama. Ze 49 dívek, které mají osobní zkušenost s domácím násilím, 19 z nich souhlasilo s daným výrokem.

V **otázce č. 7** jsem zjišťovala, zda se má dle respondentů domácí násilí tolerovat či nikoliv.

Dohromady 96% dívek a 83% chlapců odmítá tolerovat domácí násilí, možnost spíše ne zvolilo 15% chlapců a 4% dívek.

Na 5% hladině významnosti se podařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 7 s osobní zkušeností s násilím a s pohlavím. Adolescenti, kteří se osobně setkali s domácím násilím, mají menší tendenci tolerovat domácí násilí a dívky jsou schopné

tolerovat domácí násilí méně často než chlapci. Tyto výsledky byly očekávané. Myslím si, že nejen v souvislosti s osobní zkušeností, ale i na základě aktivity různých organizací, vznikem nových zákonů či větší medializací, získává společnost více informací a tím si vytváří svůj vlastní názor na tuto problematiku.

V porovnání s reprezentativním výzkumem, (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR v roce 2006) bylo 80% veřejnosti přesvědčeno, že společnost nemůže domácí násilí tolerovat (Dona linka, 2007).

V otázce č. 8 jsem žádala po respondentech vyjádření, zdali je podle nich oprávněný zásah státu (úřadu, Policie ČR) do rodiny, kde je přítomno domácí násilí.

74% dívek a 61% chlapců odpovědělo ano, 33% chlapců a 21% dívek spíše ano, odpověď neví 4% respondentů. Celkem z 57 jedinců majících osobní zkušenost s domácím násilím zvolilo odpověď ano 36 respondentů, spíše ano 18 jedinců, neví 2 osoby a spíše ne 1 respondent. Avšak na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 8 s osobní zkušeností s násilím a s pohlavím.

V rámci domácího násilí může docházet k řadě trestných činů, např. k týrání svěřené osoby či k týrání osoby žijící ve společném obydlí (Trestní zákon, 2009). Zásah státu do této rodiny je pak tedy na místě.

V souvislosti s domácím násilím hraje důležitou roli Policie ČR a právě na ní by se obrátilo v případě domácího násilí (dle otázky 16) 67% chlapců a 50% dívek. Zákon o Policii ČR (2008) vymezuje, kdy je policista oprávněn vykázat osobu z bytu či společného obydlí. V roce 2011 bylo v České republice vykázáno 1430 osob (viz Příloha 4), v kraji Vysočina 42 osob. Celkově se jednalo o násilí mezi manžely či druhy, ale i násilí ze strany zletilých potomků vůči rodičům (351 případů).

Důležitou úlohu v této problematice mají Intervenční centra, která se věnují obětem domácího násilí a koordinují interdisciplinární spolupráci mezi intervenčními centry, orgány sociálně právní ochrany dětí, Policií ČR, atd. (Voňková, Spoustová, 2008). Sociálně právní ochrana dětí se zaměřuje na ochranu práv dítěte a za splnění určitých podmínek jsou tak pracovníci orgánu oprávněni navštěvovat rodiny a sledovat, zda jsou tato práva dodržována.

Otázkou č. 12 jsem se ptala, zda děti oběti domácího násilí mohou mít v dospělosti samy sklon k páchání tohoto násilí.

Tato otázka není nikterak jednoduchá, přesto celkem 71% zvolilo kladnou odpověď, celkem 15% variantu nevím a 14% zápornou odpověď. Pravděpodobně si respondenti nebyli příliš jisti odpovědí, proto byla nejčastěji volena varianta spíše ano (41% dívek a 38% chlapců) a až potom následovala odpověď ano.

Na 5% hladině významnosti se podařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 12 s osobní zkušeností s násilím. Adolescenti s osobní zkušeností s násilím častěji volili kladnou odpověď (v 36 případech odpověď ano a v 18 spíše ano) než adolescenti bez této zkušenosti. Toto je z mého pohledu velmi důležitý údaj. Oběti domácího násilí si uvědomují riziko přenosu těchto vzorců do dalších vztahů či rodiny. Otázkou je, proč jsou si transgeneračního přenosu násilí vědomi. Na základě své osobní zkušenosti si hledali informace o této problematice či už nyní vidí generační přenos (např. týrající otec byl týrán svým vlastním otcem, týrající přítel byl týrán svými rodiči)? Není až tak podstatné, jak si tito jedinci tento fakt uvědomili, důležitější je, jak s touto informací naloží. Toto uvědomění může znamenat určitou prevenci v přenášení dalších negativních vzorců.

Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 12 s pohlavím.

Kukla (2009) hovoří o transgeneračním přenosu násilí jako o procesu, v důsledku kterého se vědomě či nevědomě převádí vzorce chování na další generaci. Hranice mezi obětí a pachatelem není v takovém případě příliš vzdálená. Tento přenos není pravidlem. Autor uvádí, že je důležité, naváže-li jedinec kvalitní sociální vztahy (obzvláště v pubertě a adolescenci).

Dle výzkumu (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR v roce 2006) je patrné, že v 80% rodin, kde je přítomno domácí násilí, vyrůstají děti, v 57% se stávají svědky násilí (Dona linka, 2007).

Jeden z mála výzkumů, zabývajících se mimo jiné transgeneračním přenosem násilí, provádí o. s. ROSA. Za rok 2010 výpovědi 237 klientek (100%) hovoří o tom, že 55% jejich primárních rodin a 77% primárních rodin jejich násilných partnerů lze

považovat za problematické. Samy klientky i jejich partneři zažili v dětství hádky či násilí mezi rodiči apod. Ovšem důležitý je fakt, že 95% potomků těchto klientek (děti i dospívající) bylo svědky domácího násilí (Hronová, Vavroňová, 2011) a jak uvádí Bednářová (2009), dítě vyrůstající v rodině, kde je přítomno násilí, si vstřípí násilné projevy jako normu lidského chování, protože nemá srovnání s jiným chováním. Jedná se o začarovaný kruh přecházející z generace na generaci.

Zbývající otázky výzkumu

Otázkou č. 13 jsem se snažila rozeznat nazírání respondentů na oběti domácího násilí.

98% dívek a 95% se domnívá, že obětí může být jedinec s jakýmkoliv vzděláním, 4% chlapců a 2% dívek uvedlo, že obětí může být člověk se základním vzděláním.

Tento typ otázky má rozlišit, do jaké míry jsou respondenti ovlivněni předsudky a mýty o domácím násilí. Více jak 95% si uvědomuje, že domácí násilí se může dít kdekoli bez ohledu na vzdělání. Shodně odpovědělo 47 dívek a 6 chlapců, kteří mají osobní zkušenost s domácím násilím.

Ve výzkumu STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR z roku 2006 respondenti mající určitou zkušenost s domácím násilím uvedli, že 45% obětí a třetina agresorů má minimálně středoškolské vzdělání (Dona linka, 2007).

Otázkou č. 14 jsem chtěla rozpoznat, jakou formu domácího násilí považují respondenti za nejzávažnější.

Psychické násilí zvolilo 44% respondentů, sexuální násilí 34% dívek a 27% chlapců, tělesné násilí 29% chlapců a 21% dívek. Osoby mající vlastní zkušenost s domácím násilím také nejčastěji volily variantu psychické násilí.

Podle mého názoru nelze vybrat tu nejzávažnější formu domácího násilí. Záleží na konkrétním jedinci, jak situaci prožívá, jaké má možnosti řešení, jakou má sociální podporu apod. Touto otázkou jsem spíše chtěla zjistit, jak adolescenti na jednotlivé

formy pohlíží a zda si uvědomují, že i například psychické násilí může člověku těžce ubližovat a zanechat vážné následky.

V otázce č. 15 jsem zkoumala, co by podle respondentů měl udělat člověk, který je svědkem domácího násilí.

Téměř většina dívek (99%) a 94% chlapců by se snažilo určitým způsobem pomoci oběti. Jinou variantu zvolilo 27 respondentů.

Z odpovědí vyplývá, že většině respondentů není problematika domácího násilí lhostejná a snažili by se různými postupy pomoci. Způsob pomoci si mohli respondenti zvolit dle vlastního uvážení v otevřené otázce. Nejpočetnější skupina by zavolala PČR. Za zmínku stojí ale i další snahy pomoci oběti, např. rozhovorem a psychickou podporou motivovat oběť k řešení situace, odvést oběť do bezpečí, zavolat na Linku bezpečí či jinou konkrétní organizaci.

V podstatě jakákoliv snaha pomoci oběti domácího násilí se cení, ale výše zmíněné mohou být opravdu účinné. Zavoláním PČR či odvedením oběti do bezpečí může dojít k vykázní násilné osoby a tím k přerušení cyklu domácího násilí. V rámci praxe v Intervenčním centru jsem pochopila, že přerušení tohoto cyklu má zásadní význam pro další dění. Na druhé straně je důležité upozornit, že násilné odvedení oběti od agresora nebude účinné, neboť oběť se musí sama rozhodnout, že chce agresora opustit. Další způsob ve formě rozhovoru a psychické podpory je opravdu důležitý. Oběť potřebuje někoho, komu může důvěřovat, zároveň jsou důležitá slova porozumění a podpory.

V otázce č. 16 jsem chtěla stanovit, koho by adolescenti požádali o pomoc, pokud by se setkali s domácím násilím.

Policii ČR by požádalo o pomoc 67% chlapců a 50% dívek, Linku bezpečí 35% dívek a 19% chlapců, další možnosti jsou zastoupeny v menší míře: 45 dívek (8%) a 18 chlapců (6%) by kontaktovalo o. s. Bílý kruh bezpečí, 4 dívky a 2 chlapci o. s. Rosa a 3 dívky a 1 chlapec Intervenční centrum. Domnívám se, že adolescenti nemají dostatečné znalosti o pomáhajících organizacích.

Jedním z výstupů bakalářské práce bylo zjištění, že adolescenti neznají organizace pomáhající obětem domácího násilí. Na otázku, zda ví, kdo poskytuje pomoc obětem domácího násilí, odpovědělo kladně 54% dívek a 42% chlapců, kdy ze speciálních pracovišť uvedli Linku bezpečí a azylové domy. Konkrétní organizace znalo pouze 24% dívek a 13% chlapců a ti jmenovali Linku Bezpečí, dvakrát Bílý kruh bezpečí, jedenkrát o. s. ROSA a Klokánek.

Situace se příliš nezměnila a adolescenti uvádí jednotlivé organizace opravdu minimálně. Je patrné, že respondenti znají Linku bezpečí, kde by je mohli pracovníci eventuálně přeměrovat na jiné konkrétní organizace. Domnívám se, že by adolescenti měli znát minimálně o. s. Bílý kruh bezpečí, o. s. ROSA, které se jako jedno z mála věnuje konkrétně i dospívajícím, a především Intervenční centrum, určené přímo pro oběti domácího násilí. Je smutné, že z celkového počtu 858 respondentů by pomoc v Intervenčním centru hledali jen 4 jedinci. Na Vysočině je pobočka Bílého kruhu bezpečí a Intervenční centrum v krajském městě Jihlava.

Ze všech respondentů, kteří mají osobní zkušenost s domácím násilím, by v rámci této otázky 32 dívek a 4 chlapci zavolali na PČR, 9 dívek a 1 chlapec na Linku bezpečí, 3 dívky a 2 chlapci by kontaktovali o. s. Bílý kruh bezpečí, 2 dívky konkrétní organizace (není uvedeno jaké), 2 dívky a 1 chlapec by požádali o pomoc osobu, které důvěřují a 1 dívka o. s. Rosa. Z těchto respondentů by ani jeden nepožádal o pomoc Intervenční centrum.

V souvislosti se zkoumanými otázkami lze říci, že Hypotéza 1 byla potvrzena ve 4 oblastech. Respondenti mající osobní zkušenost s domácím násilím se liší oproti respondentům bez této zkušenosti v následujícím: více si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí v jejich věku, více odmítají tolerovat domácí násilí, lépe rozeznají vymezení domácího násilí a častěji si uvědomují možnost transgeneračního přenosu násilí. Zároveň nebyla prokázána souvislost osobní zkušenosti s dvěma otázkami týkajícími se rozpoznání kazuistiky a názoru na oprávněnost zásahu státu do rodiny, kde je přítomno domácí násilí.

Hypotéza 3: byla potvrzena ve 2 oblastech. Dívky se liší od chlapců v následujícím: více si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí v jejich věku, více odmítají tolerovat domácí násilí. Zároveň nebyla prokázána souvislost pohlaví se čtyřmi otázkami týkajícími se rozpoznání znaků a forem domácího násilí, názoru na oprávněnost zásahu státu do rodiny, kde je přítomno domácí násilí, a možnosti transgeneračního přenosu násilí. Tento výsledek ukazuje, že chlapci mají stejně jako dívky poměrně značné informace o domácím násilí a jejich názory jsou v mnohém shodné.

Ve spojitosti s výsledky tohoto výzkumu by bylo zajímavé věnovat se hlouběji problematice partnerského násilí u adolescentů. Jednak ze strany samotných adolescentů, ale rovněž i ze strany jejich rodičů. Konkrétně se zaměřit na pohled adolescentů na určité chování ve vztahu (např. jak vnímají omezování a zákazy ve svém vztahu) a dále na to, jaké informace mají rodiče o vztazích svých potomků a jak se svými dětmi o riziku partnerského násilí komunikují. Zároveň by bylo přínosné zaměřit se na přenos násilí mezi generacemi.

Jak je z výsledků patrné, mělo by dojít ke zvyšování informovanosti adolescentů o možnostech pomoci v případě, že se setkají s domácím násilím. Především zvýšit povědomí o konkrétních organizacích, které se věnují problematice domácího násilí.

Od května letošního roku by měla na Vysočině probíhat informační kampaň, kterou realizuje Intervenční centrum Kraje Vysočina. Tato kampaň je zaměřena na pomoc všem, kteří jsou ohroženi domácím násilím, informační materiál bude určen i studentům středních škol. Po zjištěných skutečnostech jsem opravu ráda za tuto propagaci, která je dle mého mínění nadmíru potřebná a domnívám se, že bude pro adolescenty i jiné osoby velmi přínosná.

6. ZÁVĚR

Tato diplomová práce se věnuje domácímu násilí a názorům adolescentů na tuto problematiku. Teoretická část obsahuje stěžejní údaje o dané problematice, které jsou čerpány z aktuálních českých i zahraničních zdrojů. Je věnována pozornost základnímu popisu domácího násilí (tzn. vymezení pojmu, příčinám, znakům a formám domácího násilí, obětem a pachatelům domácího násilí), stalkingu a obzvláště násilí ve vztazích adolescentů, důsledkům domácího násilí (zejména syndromu týraného partnera, posttraumatické stresové poruše a transgeneračnímu přenosu násilí), dále legislativě, formám pomoci a prevenci domácího násilí. Práce navazuje na bakalářskou práci, která zjišťovala informovanost adolescentů o domácím násilí a názor na tělesné tresty.

V rámci výzkumné části byl stanoven cíl: „Statistickými metodami na statisticky významném vzorku adolescentů zjistit klíčové faktory ovlivňující názor adolescentů na problematiku domácího násilí“. Ve spojitosti s cílem práce a vzhledem ke kvantitativní povaze výzkumu byly stanoveny následující hypotézy, které byly testovány na 5% hladině významnosti:

Hypotéza 1: „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je osobní zkušenost*“ byla v souvislosti se šesti zkoumanými otázkami potvrzena ve čtyřech oblastech. Respondenti mající osobní zkušenost s domácím násilím se liší oproti respondentům bez této zkušenosti v následujícím: více si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí v jejich věku, více odmítají tolerovat domácí násilí, lépe rozeznají vymezení domácího násilí a častěji si uvědomují možnost transgeneračního přenosu násilí. Současně nebyla prokázána souvislost osobní zkušenosti s rozpoznáním domácího násilí (v rámci kazuistiky) a s názorem na zásah státu do rodiny, kde je přítomno domácí násilí.

Hypotéza 2: „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je vzdělání*“ nebyla v souvislosti s třemi zkoumanými otázkami potvrzena v důsledku malé variability odpovědí a nedostatečných dat pro vyhodnocení hypotézy.

Hypotéza 3: „*Statisticky významným faktorem pro domácí násilí u adolescentů je pohlaví (ženy)*“ byla v souvislosti se šesti zkoumanými otázkami potvrzena ve dvou

oblastech. Dívky se liší od chlapců v následujícím: více si uvědomují možnost výskytu partnerského násilí v jejich věku a více odmítají tolerovat domácí násilí. Zároveň nebyla prokázána souvislost pohlaví s rozpoznáním domácího násilí (v rámci kazuistiky a vymezení pojmu), s názorem na oprávněnost zásahu státu do rodiny, kde je přítomno domácí násilí, a s míněním o možnosti transgeneračního přenosu násilí.

Jedním z nejdůležitějších zjištění výzkumu je fakt, že 57 respondentů (7%) má osobní zkušenost s domácím násilím. Jedná o 49 dívek a 8 chlapců, s domácím násilím v okolí se setkala 175 respondentů (20%), a to 132 dívek a 43 chlapců.

Vedle zmíněných souhrnných dat lze na základě zbývajících výsledků konstatovat, že dívky v určité míře více jak chlapci souhlasí se zásahem státu do rodiny, kde je přítomno domácí násilí, více si uvědomují, že obětí domácího násilí může být člověk s jakýmkoliv vzděláním, a více z nich by pomohlo oběti domácího násilí. Chlapci naopak v určité míře více jak dívky rozpoznali domácí násilí (v rámci kazuistiky a vymezení pojmu), a více si uvědomují možnost transgeneračního přenosu násilí. V souvislosti s domácím násilím by nejvíce respondentů (56%) požádalo o pomoc Policii ČR, dále 29% Linku bezpečí, ostatní organizace zabývající se domácím násilím by respondenti zvolili minimálně. Stejně jako ve výzkumu bakalářské práce i zde mají adolescenti nízké povědomí o organizacích, které se věnují domácímu násilí.

Ve spojitosti s výsledky tohoto výzkumu by bylo zajímavé věnovat se hlouběji problematice partnerského násilí u dospívajících (ze strany adolescentů i jejich rodičů), stejně tak by bylo přínosné věnovat se výskytu transgeneračního přenosu násilí či posttraumatické stresové poruše u obětí domácího násilí.

Diplomová práce může sloužit jako zdroj aktuálních informací, které souvisejí s problematikou domácího násilí, přináší aktuální data o výskytu domácího násilí v adolescentním věku a prezentuje informace a názory adolescentů na domácí násilí či partnerské vztahy. Tato práce může splňovat úlohu aktuálního ukazatele pro srovnání s dalšími výzkumy či pro ty, kdož se snaží zvyšovat povědomí veřejnosti o domácím násilí. Může být také východiskem pro další studie či výzkumy v této oblasti, rovněž může být použita jako studijní materiál v rámci výuky této problematiky nebo jako doplnění pro odborníky věnující se domácímu násilí.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

APPELTOVÁ, Michaela et al., 2009. *Gender a demokracie: 1989-2009*. Praha: Gender Studies. ISBN: 80-86520-64-1.

ASOCIACE PRACOVNÍKŮ IC. Členové APIC. *Asociace pracovníků IC* [online]. c2012 [cit. 2012-01-03]. Dostupné z: http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=143.

BAJER, Pavel, 2006. Prevence a osvěta jsou nutné už na základních školách. *Sociální práce: Domácí násilí*. č. 2, s. 15-16. ISSN 1213-6204.

BEDNÁŘOVÁ, Zdena, 2008. Specifika práce s oběťmi domácího násilí. *Policista* [online]. roč. 2006, č. 1 [cit.2011-12-29]. ISSN 1211-7943. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2006/01/domnas.html>.

BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka et al., 2009. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus. ISBN 978-80-254-5422-0.

BECHYŇOVÁ, Věra, Věduna BUBLEOVÁ et al., 2007. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha: IREAS. 236 s. ISBN 978-80-86684-47-5.

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Navazující služby v ČR. *Bílý kruh bezpečí* [online]. c2009a [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=259.

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Nebezpečné pronásledování. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2009b [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/nebezpecne-pronasledovani/>.

BURIÁNEK, Jiří et al., 2006. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha/Kroměříž: Triton. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.

BURIANOVÁ, Jana, 2010. *Domácí násilí z pohledu adolescenta*. České Budějovice. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí bakalářské práce Veronika Benešová.

BUSKOTTE, Andrea, 2008. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.

CARVER M, Joseph, 2007. Love and Stockholm Syndrome: The Mystery of Loving an Abuser. In: *Counselling Resource* [online]. c2007 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://counsellingresource.com/lib/therapy/self-help/stockholm/>.

CENTERS FOR DISEASE CONTROL AND PREVENTION [CDC]. Teen Dating Violence. *CDC* [online]. Atlanta, 2010 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: http://www.cdc.gov/ViolencePrevention/intimatepartnerviolence/teen_dating_violence.html.

CONWAYOVÁ, Helen, 2007. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Genderové statistiky: Základní pojmy. *Český statistický úřad* [online]. 2011 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_pojmy.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2004. *Policejní psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál. 272 s. ISBN 80-7178-931-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2008. *Moderní psychologie pro právníky: domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha: Grada. 150 s. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2009. *Forenzní psychologie*. 2. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2010. Muži jako oběti domácího násilí. *Právo a rodina*. Roč. 2 č. 7. ISSN 1212-866X.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Petra VITOUŠOVÁ et al., 2007. *Pomoc obětem a svědkům trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

Domácí násilí [online]. 21. 4. 2007 [cit. 2012-05-03]. Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/>.

Dona linka: Pomoc obětem domácího násilí [online]. c2007 [cit. 2012-05-03]. Copyright Bílý kruh bezpečí. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz/>.

ERIKSON, ERIK H., 1999. *Životní cyklus rozšířený a dokončený: doplněné vydání o devátém stupni vývoje od Joan M. Eriksonové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 127s. ISBN 80-7106-291-X: 139.00.

EUROPEAN TRAUMA NETWORK. PTSD and Violence. *European trauma network* [online]. 2010 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.european-trauma-network.eu/website/index.php?id=381>.

FENESTRA. Pre ženy. *Fenestra* [online]. 2009 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.fenestra.sk/html/pz.html>.

FORVARDOVÁ, Susan, 2008. *Když nám rodiče ničí život*. Praha: Motto. 343 s. ISBN 978-80-7246-417-3.

GILLNERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ et al., 2006. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1293-3.

HEBÁK, Petr, Diana BÍLKOVÁ a Alžběta SVOBODOVÁ, 2004. *Praktikum k výuce matematické statistiky II: Testování hypotéz*. 2.vyd. Praha: Oeconomica. 280 s. ISBN 80-245-0721-8.

HEBÁK, Petr, et al., 2007. *Vícerozměrné statistické metody [3]*. 2.vyd. Praha: Informatorium. 271 s. ISBN 978-80-7333-001-9.

HELUS, Zdeněk, 2007. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada. 280 s. ISBN 978-80-247-1168-3.

HORT, Vladimír et al., 2000. *Dětská a adolescentní psychiatrie*. Praha: Portál. 496 s. ISBN 80-7178-472-9.

HRONOVÁ, Martina, 2006. *To si dovolit nesmíš*. Praha: o.s. ROSA.

HRONOVÁ, Martina, 2009. *Násilí ve vztazích teenagerů: Manuál pro učitele středních škol*. Praha: o.s. ROSA.

HRONOVÁ, Martina, 2012. Statistika o.s. ROSA: Sonda mezi studenty středních škol na téma násilí ve vztahu, vnímání násilí a bezpečí. In: *Občanské sdružení ROSA* [online]. c2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/o-nas/statistiky/>.

HRONOVÁ, Martina, Branislava MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ et al., 2008. *Škola a děti vystavené domácímu násilí: manuál pro učitele*. Praha: o.s. ROSA.

HRONOVÁ, Martina a Marie VAVROŇOVÁ, 2011. Statistika o.s. ROSA: Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2010. In: *Občanské sdružení ROSA* [online]. c2011 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/onas/statistiky/>.

KOORDONA. Domácí násilí. *Sdružení Koordona* [online]. 2007 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.koordona.cz/domaci-nasili/co-je-to-domaci-nasili/>.

KOZLOVÁ, Lucie a Veronika KUBELOVÁ, 2009. *Jak psát bakalářskou a diplomovou práci*. 2. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. ISBN 978-80-7394-115-0.

KUBELOVÁ, Veronika a Alena KAJANOVÁ, 2009. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*. č. 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117.

KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ, 2005. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck. 568 s. ISBN 80-7179-813-4.

KUKLA, Luboš, 2009. Transgenerační přenos násilí. In: *Centrum úrazové prevence: UK 2. LF a FN Motol při Ústavu veřejného zdravotnictví a preventivního lékařství* [online]. 2009 [cit. 2012-05-01]. ISSN: 1213-2179. Dostupné z: <http://www.cupcz.cz/clanky/bulletin-aktuality/aktuality-zari-2009.html>.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. vydání. Praha: Grada. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

MAGDALENÍUM. Domáci násilí. *Magdalenium* [online]. 2011 [cit. 2011-10-10]. Dostupné z: <http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875>.

MARRIAGE LAWS. The 4 Stages of Battered Woman's Syndrome. *Marriage laws* [online]. 2011 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://marriage.laws.com/domestic-violence/battered-person-syndrome/stages-of-battered-womens-syndrome/stages-of-battered-womans-syndrome>.

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ, 2008. *Partnerské násilí*. Praha: Linde. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava a Marie VAVROŇOVÁ, 2008. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci: Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. 2.vyd. Praha: ROSA.

MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Mládež a delikvence*. 2.vyd. Praha: Portál. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.

MATOUŠEK, Oldřich., Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, 2005. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

PATOČKA, Jiří, 2009. Proč jsou zneužívané děti v dospělém věku více nemocné. *Prevence úrazů, otrav a násilí*. č. 2, s.170-172. ISSN 1801-0261.

POTMĚŠILOVÁ, Radka, 2009. Násilí a zdravotně postižení. *Můžeš: časopis o překonávání bariér* [online]. Roč. 2, č. říjen 2009 [cit. 2011-10-23]. ISSN 1213-8908. Dostupné z: <http://www.muzes.cz/aktuality/archiv-webu/nasili-a-zdravotne-postizeni/>.

REICHEL, Jiří, 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.

ROSA. Domáci násilí. *Občanské sdružení ROSA* [online]. 2009 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/>.

ROSA. Pro teeganery: Co je to násilí ve vztahu. *Občanské sdružení ROSA* [online]. 2011 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/pro-teenagery/>.

Stop násilí [online]. 2007 [cit. 2012-05-03]. Dostupné z: <http://www.stopnasili.cz/>.

ŠEVČÍK, Drahomír, Naděžda ŠPATÉNKOVÁ et al., 2011. *Domáci násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. 192 s. ISBN 978-80-7367-690-2.

ŠPATÉNKOVÁ, Naděžda et al., 2004. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada. 132 s. ISBN 80-247-0888-4.

TEEN DATING. Teen Dating Violence. *Livestrong: Teen Dating* [online]. c2008 [cit. 2011-01-06]. Dostupné z: <http://www.livestrong.com/article/13801-teen-dating-violence/>.

THE NATIONAL CENTER FOR VICTIMS OF CRIME (NCVC). Stalking. *NCVC* [online]. Washington, 2005 [cit. 2011-11-14]. Stalking. Dostupné z WWW: <http://www.ncvc.org/tvp/main.aspx?dbName=Stalking>.

THE NATIONAL CENTER FOR VICTIMS OF CRIME (NCVC). Dating Violence. *NCVC* [online]. 2007 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.ncvc.org/tvp/AGP.Net/Components/DocumentViewer/Download.aspxnz?DocumentID=45314>.

THE NATIONAL COMMITTEE FOR THE PREVENTION OF ELDER ABUSE (NCPEA). Domestic Violence. *NCPEA* [online]. New York, 2008 [cit. 2011-10-19]. Dostupné z: <http://www.preventelderabuse.org/elderabuse/domestic.html>.

THE STOP VIOLENCE AGAINST WOMEN WEBSITE (STOPVAW). Domestic Violence. *STOPVAW* [online]. Minneapolis, 2011 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: http://www.stopvaw.org/Domestic_Violence2.html.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. Mezinárodní klasifikace nemocí: Neurotické, stresové a somatotrofní poruchy. *ÚZIS* [online]. 2010 [cit. 2011-11-14]. Poruchy duševní a poruchy chování. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F40-F48.html#F43.1>.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozš. vyd. Praha: Portál. 872 s. ISBN 80-7178-802-3.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie I.: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.

VANÍČKOVÁ, Eva et al., 2009. *Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008-2018*. Praha: Úřad vlády České republiky, Sekretariát rady vlády ČR pro lidská práva. ISBN 978-80-87041-86-4.

VELEMÍNSKÝ, Miloš a Miloš VELEMÍNSKÝ ml., 2007. *Dítě: 3x333 otázek pro dětského lékaře*. Praha: Triton. 267 s. ISBN 978-80-7254-929-0.

VENGLÁŘOVÁ, Martina, 2005. Zdravotně postižený člověk jako oběť domácího násilí. In: *Domácí násilí a zdravotně postižení: sborník materiálů z celostátní konference organizované o. s. ORFEUS ve spolupráci s katedrou sociální práce a sociální politiky Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové za účasti Sexuologické společnosti České lékařské společnosti JEP*. Praha: Centrum denní služeb ORFEUS, s. 44-46. ISBN 80-903519-2-1.

VITOUŠOVÁ, Petra a Vladimír VEDRA, 2009. *Domácí násilí*. 3.vyd. Pardubice: Bílý kruh bezpečí. ISBN 978-80-86284-82-8.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Výbor pro prevenci domácího násilí. *Vláda České republiky* [online]. 2010 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rada-pro-rovne-prilezitosti/prevence-domaciho-nasili/vybor-pro-prevenci-domaciho-nasili-30381/>.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-2014. *Vláda České republiky* [online]. 2011 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rada-pro-rovne-prilezitosti/dokumenty/narodni-akcni-plan-prevence-domaciho-nasili-na-leta-2011-2014-84887/>.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Oběti trestných činů budou mít více práv. *Vláda České republiky* [online]. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/obeti-trestnych-cinu-budou-mit-vice-prav-92996/>.

VODÁČKOVÁ, Daniela et al., 2002. *Krizová intervence*. Praha: Portál. 544 s. ISBN 80-7178-696-9.

VOLFOVÁ, Iva, Zdeňka KOZÁKOVÁ a Miloš VELEMÍNSKÝ, 2008. *Prevence sexuálního zneužívání dětí a adolescentů se specifickými potřebami*. Praha: Triton. 76 s. ISBN 978-80-7387-129-1.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ, 2008. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přeprac. vyd. Praha: profem. 244 s. ISBN 978-80-903626-7-3.

WOMEN'S AID. Domestic Violence. *Women's Aid* [online]. United Kingdom, 2009 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: http://www.womensaid.org.uk/domestic_violence_az.asp?section=000100010022.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Preventing intimate partner and sexual violence against women: Taking action and generating evidence* [online]. Geneva, 2010a [cit. 2011-12-29]. ISBN 978 92 4 156400 7. Dostupné z: http://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/violence/9789241564007_eng.pdf.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. Violence Prevention Alliance. *WHO* [online]. Geneva, c2010b [cit. 2011-10-05]. Dostupné z: <http://www.who.int/violenceprevention/en/index.html>.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. Prevention of child maltreatment. *World Health Organization* [online]. Geneva, 2011 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/activities/child_maltreatment/en/index.html.

Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2003/sb079-03.pdf>.

Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4095-4097. Dostupný také z: <http://www.policie.cz/clanek/novy-zakon-o-policii-cr.aspx>.

Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 381-440. Dostupný také z: www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx.

ZIMMELOVÁ, Petra, 2007. *Domácí násilí na seniorech: ekonomické násilí*. České Budějovice. Disertační práce. Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí disertační práce Miloš Velemínský.

ŽIVOT 90. Domáci násilí. *Život 90* [online]. © Copyright Život90 2008 - 2009 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://www.zivot90.cz/4-socialni-sluzby/14-senior-telefon--telefonicka-krizova-pomoc/142-domaci-nasili>.

8. KLÍČOVÁ SLOVA

Adolescent

Domácí násilí

Partnerské násilí

Posttraumatická stresová porucha

Stalking

Transgenerační přenos násilí

9. PŘÍLOHY

Příloha 1: Kruh domácího násilí

Příloha 2: Rozdíly mezi skutečnou a „falešnou“ obětí domácího násilí

Příloha 3: Průběh vykazání

Příloha 4: Přehled počtu vykazání dle krajů v roce 2011

Příloha 5: Přehled intervenčních center

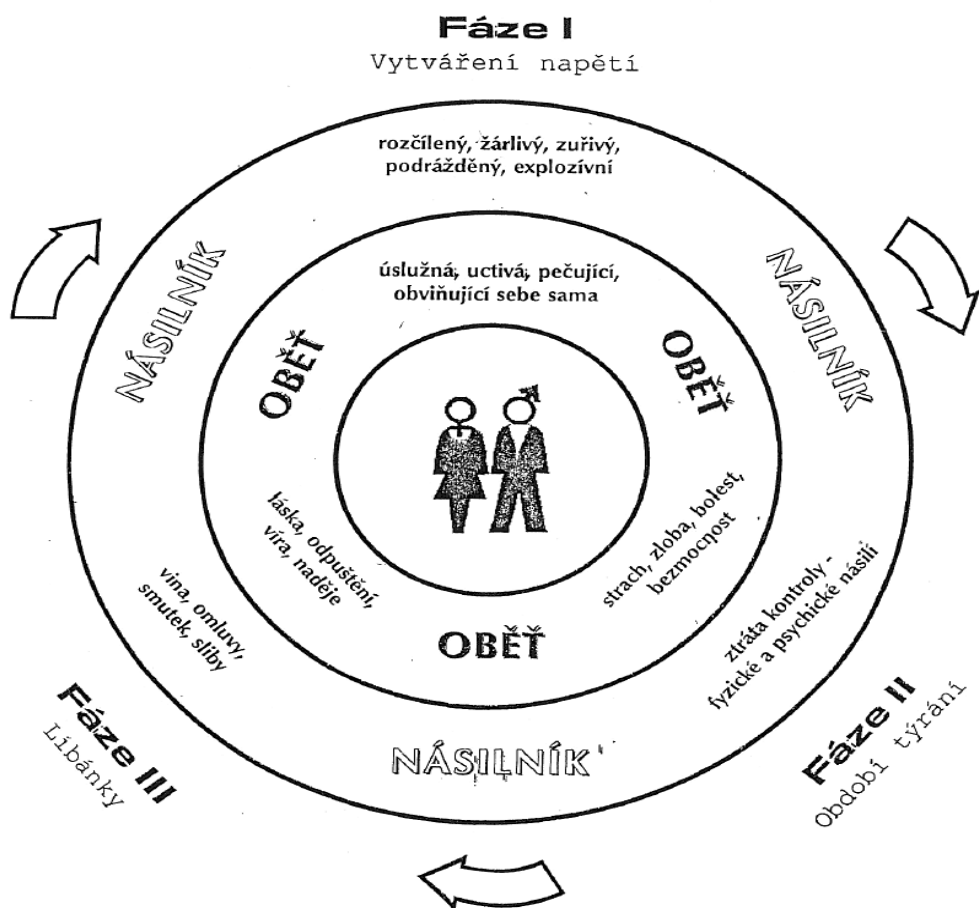
Příloha 6: Zkušenost respondentů s domácím násilím - vybrané odpovědi

Příloha 7: Obecné zásady statistického testování hypotéz

Příloha 8: Prokazování hypotéz - pokračování

Příloha 9: Dotazník pro adolescenty

Příloha 1: Kruh domácího násilí



Zdroj: MAGDALENIUM. Domácí násilí. *Magdalenium* [online]. 2011 [cit. 2011-10-10]. Dostupné z: <http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875>.

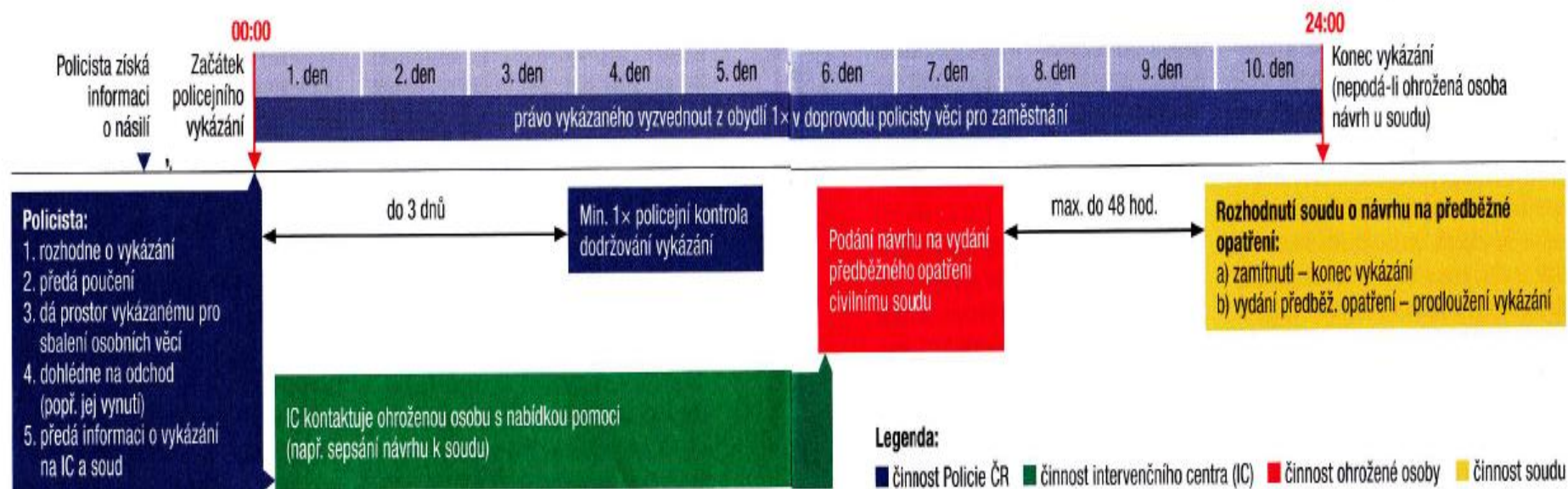
Příloha 2: Rozdíly mezi skutečnou a „falešnou“ obětí domácího násilí

Osoba ohrožena domácím násilím	Násilná osoba, prezentující se jako oběť
Má obavy ze svého partnera	Nemá obavy ze svého partnera
Má obavy s násilných projevů	Nejsou u ní patrné obavy z násilí
Není jí zcela jasný důvod rozvíjejícího se problému	Sebevědomé sebezprezentování se
Snažila se opustit násilné prostředí, či má snahu vztah urovnat	Partner má v plánu odejít, nebo už ji opustil
Stále existují city k partnerovi, projevy soucitu	Absence soucitu, osoba je orientována sama na sebe
Bagatelizuje násilné projevy, je schopna přesné chronologické výpovědi	Nedostatečný popis
Je v rozpacích z celé své situace, včetně toho, že je obětí domácího násilí	Důrazně konstatuje, že obětí domácího násilí a ze všeho viní partnera
Viní se za to, že začala situaci řešit	Má dojem, že je v právu a cítí se být postižena
Omlouvá agresorovo chování, obviňuje sebe sama	Obviňuje svého partnera
Má obavy z toho, jak daný problém vnímají děti	Prožitky dětí nebere na vědomí
Cítí smysl pro povinnost a má tendence bránit násilnou osobu.	Má negativní mínění o partnerovi

Zdroj: ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATĚNKOVÁ, Naděžda et al., 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. 192 s. ISBN 978-80-7367-690-2.

Příloha 3: Průběh vykázání

Průběh vykázání



Zdroj: VITOUŠOVÁ, Petra a Vladimír VEDRA, 2009. *Domácí násilí*. 3. vyd. Pardubice: Bílý kruh bezpečí. ISBN 978-80-86284-82-8.

Příloha 4: Přehled počtu vykázáni dle krajů v roce 2011

KRAJ	Ve spolupráci s APIC v ČR - zpracoval Bílý kruh bezpečí, o.s. - 27.1.2012												2011	celkem v letech				Celkem 2007-11
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.		2007	2008	2009	2010	
Jihočeský	8	5	3	5	4	9	7	4	9	7	7	4	72	50	37	35	84	278
Jihomoravský	7	16	16	7	11	10	9	5	8	13	8	8	118	82	72	82	87	441
Karlovarský	19	10	11	17	13	8	9	10	13	8	8	11	137	32	46	49	79	343
Královéhradecký	6	1	3	1	3	2	2	3	6	1	8	9	45	34	22	16	44	161
Liberecký	4	10	9	6	6	9	7	4	4	6	7	10	82	30	36	68	62	278
Moravskoslezský	15	9	8	11	14	9	14	7	18	9	7	14	135	213	110	111	108	677
Olomoucký	5	10	7	13	12	8	13	9	11	4	7	13	112	44	35	43	61	295
Pardubický	7	10	8	12	7	7	5	5	8	7	5	11	92	61	39	44	73	309
Plzeňský	1	2	2	2	2	2	3	2	2	1	2	2	23	16	22	14	27	102
Hlavní město Praha	8	9	10	6	9	9	10	11	14	10	12	15	123	59	34	48	104	368
Středočeský	3	10	11	7	11	14	16	7	10	8	12	12	121	79	67	59	64	390
Ústecký	10	19	19	22	19	16	17	19	11	24	14	12	202	81	87	134	133	637
Vysočina	8	3	3	1	6	3	5	1	4	3	4	1	42	32	26	39	51	190
Zlínský	10	14	18	10	10	7	6	6	12	11	9	13	126	49	46	36	81	338
CELKEM VYKÁZÁNÍ	111	128	128	120	127	113	123	93	130	112	110	135	1430	862	679	778	1058	4807

Zdroj: Domáci násilí [online]. 21. 4. 2007 [cit. 2012-05-03]. Copyright BKB, o.s. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/>.

Příloha 5: Přehled intervenčních center

▪ IC BRNO

Právnícká osoba: Spondea, o.p.s

Pověřená účastí a hlasováním: Mgr. Jana Levová

Tel.: 541 213 732, email: krizovapomoc@spondea.cz

▪ IC SOKOLOV

Právnícká osoba: Pomoc v nouzi, o. p. s

Pověřená účastí a hlasováním: Mgr. et Mgr. Kateřina Štěpánková

Tel.: 359 574 087, email: pomocvnouziops@seznam.cz

▪ IC ČESKÉ BUDĚJOVICE

Právnícká osoba: Diecézní charita

Pověřená účastí a hlasováním: Dana Bedlánová

Tel.: 603 281 300, 386 323 016, email: info@charitacb.cz

▪ IC HRADEC KRÁLOVÉ

Právnícká osoba: Oblastní charita Hradec Králové

Pověřen účastí a hlasováním: Mgr. Miroslav Kucej

Tel.: 774 591 383, email: intervencni.centrum@hk.caritas.cz

▪ IC JIHLAVA

Právnícká osoba: Psychocentrum – manželská a rodinná poradna kraje Vysočina

Pověřená účastí a hlasováním: Mgr. Jana Volná

Tel.: 567 215 532, email: ic.vysocina@volny.cz

▪ **IC LIBEREC**

Právnícká osoba: Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje,

Pověřen účastí a hlasováním: Mgr. Ivo Brát

Tel.: 482 750 890, email: info.ic@cipslk.cz

▪ **IC Moravskoslezský kraj I.**

Právnícká osoba: Bílý kruh bezpečí, o. s.

Pověřená účastí a hlasováním: Mgr. Lucie Papersteinová

Email: ic.ostrava@bkb.cz

▪ **IC Moravskoslezský kraj II.**

Právnícká osoba: Slezská diakonie, IC

Pověřená účastí a hlasováním: Michaela Ohrálová, DiS. – koordinátor IC

Email: ic.havirov@slezskadiakonie.cz

▪ **IC OLOMOUC**

Právnícká osoba: Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace

Pověřen účastí a hlasováním: Mgr. Drahomír Ševčík

Tel.: 585 754 736, email: intervencnicentrum@ssp-ol.cz

▪ **IC PARDUBICE**

Právnícká osoba: SKP CENTRUM, o. p. s.

Pověřená účastí a hlasováním: Bc. Kateřina Kukeňová Hrušová

Email: ic.pardubice@skp-centrum.cz

▪ **IC PLZEŇ**

Právnícká osoba: Diecézní charita Plzeň

Pověřen účastí a hlasováním. Bc. Jan Jung

Email: ic@dchp.cz

▪ **IC PRAHA**

Právnícká osoba: Centrum sociálních služeb Praha CSSP

Pověřená účastí a hlasováním: PhDr. Marie Šusterová

Email: marie.susterova@csspraha.cz

▪ **IC ÚSTÍ NAD LABEM**

Právnícká osoba: Spirála občanské sdružení

Pověřená účastí a hlasováním: Mgr. Martina Vojtíšková

Tel.: 472 743 835, email: spirala.cki@volny.cz

▪ **IC ZLÍN**

Právnícká osoba: Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Zlín, p.o.

Pověřená účastí a hlasováním: Mgr. Jarmila Hasoňová

Email: ic.zlin@seznam.cz

▪ **IC KLADNO**

Právnícká osoba: Zařízení sociální intervence Kladno

Pověřená účastí a hlasováním: PhDr. Jana Petráková

Adresa: Jana Palacha 1620, Kladno, 272 01 Kladno 1

Tel.: 312 292 333-335, email: ic@zsi-kladno.cz

Zdroj: ASOCIACE PRACOVNÍKŮ IC. Členové APIC. *Asociace pracovníků IC* [online]. ©2012 [cit. 2012-01-03]. Dostupné z: http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=143.

Příloha 6: Zkušenost respondentů s domácím násilím - vybrané odpovědi

Příklady odpovědí na otázku č. 6 Máte vy sami osobní zkušenost s domácím či partnerským násilím? Ano, uveďte prosím jakou:

„neohleduplné chování pod vlivem alkoholu“

„bývalý přítel mě mlátil“

„neustálé telefonování, kontaktování mé osoby, pomlouvání mé osoby a sledování“

„bití, ponižování“

„bývalý přítel mě mlátil“

„alkohol v rodině, psychické týrání“

„od otčíma“

„vyhrožování sebevraždou, psychický nátlak vyvolávání pocitu viny“

„zákaz navštěvování přátel, vykonávání koníčků, výhrůžky, vydírání“

„psychické vydírání ze strany rozcházejících se rodičů (výhrůžky sebevraždou apod.)“

„ex-přítel mě bil“

„můj otec bil mojí matku a mě se sestrou!!!“

„od bývalého přítele - psychicky mě ničil i uhodil“

„přítel mě bil“

„u bývalého partnera“

„těžké tělesné tresty od rodičů (mlácení pěstmi do hlavy, škrcení)“

„domácí násilí od otce“

„můj nevlastní otec mě bil, ponižoval a ukazoval jak jsem zbytečná“

„bývalý přítel mě fyzicky a psychicky ubližoval“

„přítel mě bil a psychicky vydíral“

„domácí násilí přímo v mé rodině“

„psychická deprivace, ponižování, týrání fyzické i psychické“

„bývalý přítel mě škrtil, málem se mu podařilo mě zabít, nebylo to jen jednou“

„facky a nadávky“

„psychický nátlak, citové vydírání“

Příklady odpovědí na otázku č. 10 Setkali jste se s domácím násilím ve vašem okolí?
Ano, uveďte prosím:

Odpovědi některých dívek

„kamarádky nevlastní otec je dlouhodobě mlátil“

„bývalého přítele mlátil jeho nevlastní otec“

„bývalý přítel mé matky ji bil a psychicky vydíral“

„bývalý strýc mlátil tetu“

„chování dědi vůči babičce v jeho opilosti“

„kamaráda tyranizovala manželka, ohrožovala ho nožem, nepouštěla domů. Teď jsou naštěstí rozvedení a nestýkají se, ale ona ho šikanuje přes jejich děti“

„kamarádka bil její přítel“

„kamarádky nevlastní otec bil v opilosti její maminku“

„kamarádka otec bil matku“

„Maminčina kolegyně ze zaměstnání je často bita a shazována před dětmi svým manželem, policie ani úřady nic neřeší kvůli manželovu váženému postavení.“

„mamka byla zbita svým přítelem, neustále ji ponižuje a ona to trpí“

„Moje sedmnáctiletá kamarádka měla o pět let staršího přítele, ve kterém se probouzely násilnické sklony, když nebylo po jeho. Neubližoval jí fyzicky, ale psychicky, měla z něho strach a byla nešťastná“

„můj otec bije mou matku a ponižuje ji“

„otec bil matku“

„otec mlátil svoji partnerku“

„známá byla bita svým mužem, který bil i jejich děti“

„Sousedka byla několik let bita od svého manžela, každý den se strachem čekala, kdy přijde z hospody, ublíží jí nebo dětem. Celu dobu ho omlouvala a věřila, že se zlepší, jak pokaždé sliboval“

„spolužačka byla doma vystavena fyzickému násilí“

„spolužačka byla týraná svým přítelem“

„kamarádka otec bil matku“

„mojí kamarádku bije otec“
„mojí matku bil bývalý manžel“
„otec ubližoval matce“
„přítel mojí kamarádky jí bez větších problémů dával facky, jen co s ním i v nejmenším nesouhlasila a chtěla mít svůj názor“
„sestru mého přítele bije manžel“
„spolužačka byla doma vystavena fyzickému násilí“
„spolužačka byla týraná svým přítelem“

Odpovědi některých chlapců

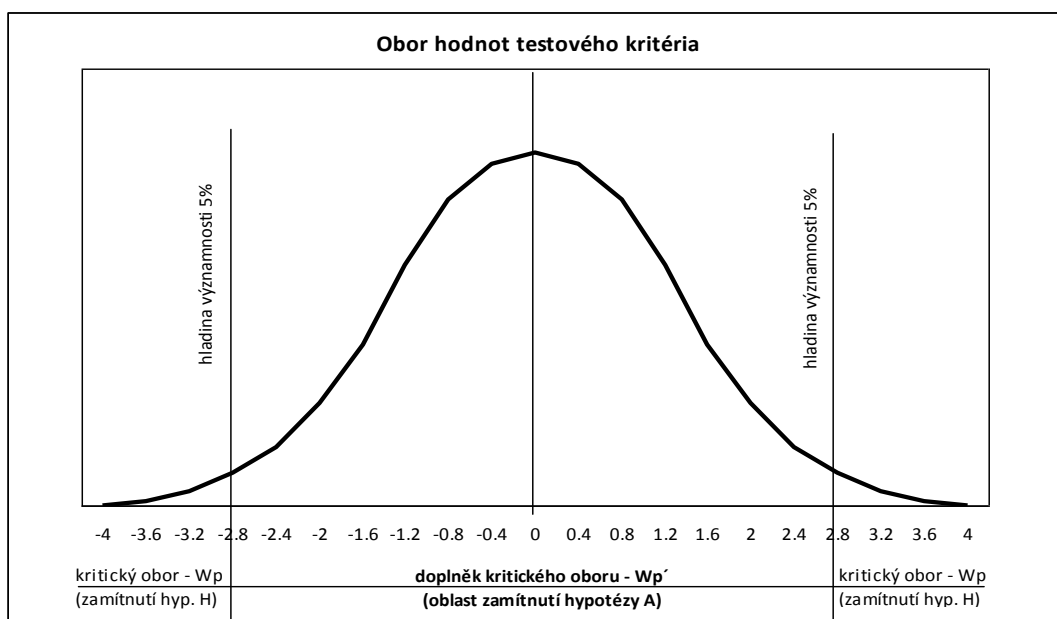
„děje se doma“
„kamarádku mlátil otec“
„kamarádku mlátil její kluk“
„kamarádky otec týral celou rodinu“
„nevlastní otec vyhrožoval mé matce s nožem v ruce“
„Otec alkoholik, mluví za vše :) Naštěstí mamka byla statečnější než většina žen, které mají tento problém a mají děti. I když neměla super placenou práci odešla, rozvedla se, a já ji za to můžu jenom nadosmrti děkovat“
„u nyní rozvedených rodičů“
„u kamaráda v rodině“
„v rodině mé přítelkyně byl násilný přítel matky“
„soused opakovaně vyhání svého syna z domu“

Příloha 7: Obecné zásady statistického testování hypotéz

Test hypotézy je pravidlo, které pozorované hodnotě náhodné veličiny X přiřadí rozhodnutí hypotézu zamítnout nebo nezamítnout. Postup, jímž ověřujeme danou hypotézu, se nazývá test statistické hypotézy. Proti testované hypotéze H , nazývané také nulová hypotéza, stavíme tzv. alternativní hypotézu A .

Pro testování hypotézy H se konstruuje vhodná statistika $T(x_1, \dots, x_n)$, tzv. testové kritérium. Obor hodnot testového kritéria se rozdělí na dvě podmnožiny: kritický obor W_p a jeho doplněk W_p' . Kritický obor W_p je od svého doplňku W_p' oddělen tzv. hladinou významnosti p . Hodnota hladiny významnosti je větší než nula a zároveň se volí hodnota nule blízka. Zpravidla se užívá hodnota 0,05, která je zvolena i pro tento statistický výzkum. Především v softwarových aplikacích se používá zápis p – hodnoty v procentech, zde tedy 5% ($p_{5\%} = 0,05$).

Rozhodnutí o hypotéze H pomocí pozorovaných hodnot náhodné veličiny X , je pak provedeno podle následujících pravidel. Jestliže tzv. pozorovaná hodnota testového kritéria $t = T(x_1, \dots, x_n)$ na získaném statistickém souboru (x_1, \dots, x_n) padne do kritického oboru, tedy $t \in W_p$, zamítáme hypotézu H a současně nezamítáme hypotézu A . Pokud naopak pozorovaná hodnota t nepadne do kritického oboru, tedy $t \in W_p'$, nezamítáme hypotézu H a současně zamítáme hypotézu A na hladině významnosti $p_{5\%}$.



Příloha 8: Prokazování hypotéz - pokračování

Prokázání hypotézy 1 - pokračování

- Vztah otázky č. 4 s osobní zkušeností s domácím násilím

Výchozí údaje

Otázka č. 4: Žena v zaměstnání zastává řídicí pozici, svého manžela před dětmi často a opakovaně ponižuje, protože vydělává méně než ona. Vysmívá se mu a zakazuje mu navštěvovat své přátele. V přítomnosti dětí mu vyhrožuje, že mu děti vezme a už je nikdy neuvidí. Domníváte se, že jde o projev domácího násilí?

Alternativní hypotéza A: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN rozpoznají DN více často než adolescenti bez této zkušenosti.

Nulová hypotéza H: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN rozpoznají DN méně často než adolescenti bez této zkušenosti.

Postup výpočtu

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 4					Celkový součet
	charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>nevím</i>	<i>spíše ano</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	19	54	31	267	430	801
<i>má zkušenost</i>	2	4	0	19	32	57
<i>Celkový součet</i>	21	58	31	286	462	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 4				
	charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>nevím</i>	<i>spíše ano</i>
<i>nemá zkušenost</i>	19,6	54,15	28,94	267	431
<i>má zkušenost</i>	1,39	3,85	2,06	19	31

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 4					G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>nevím</i>	<i>spíše ano</i>	<i>ano</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	0,01866	0,0004	0,14655	0	0	
<i>má zkušenost</i>	0,26227	0,0056	2,05944	0	0,1	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického řešení

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,178$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} > p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A byla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 4 s osobní zkušeností s násilím.

- **Vztah otázky č. 8 a osobní zkušenosti s domácím násilím**

Výchozí údaje

Otázka č. 8: Myslíte si, že je oprávněný zásah státu (úřadu, Policie ČR) do rodiny, kde je přítomno DN?

Alternativní hypotéza A: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN více často souhlasí, že je oprávněný zásah státu do rodin, kde je DN než adolescenti bez této zkušenosti.

Nulová hypotéza H: Adolescenti mající osobní zkušenost s DN méně často souhlasí, že je oprávněný zásah státu do rodin, kde je DN než adolescenti bez této zkušenosti.

Postup výpočtu:

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 8					Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>nevím</i>	<i>spíše ano</i>	<i>ano</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	2	5	33	203	558	801
<i>má zkušenost</i>		1	2	18	36	57
<i>Celkový součet</i>	2	6	35	221	594	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 8				
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>nevím</i>	<i>spíše ano</i>	<i>ano</i>
<i>nemá zkušenost</i>	1,87	5,6	32,7	206,3	555
<i>má zkušenost</i>	0,13	0,4	2,32	14,7	39

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 8					G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>nevím</i>	<i>spíše ano</i>	<i>ano</i>	
<i>nemá zkušenost</i>	0,009	0,065	0,003	0,05	0	2,2915
<i>má zkušenost</i>	0,133	0,907	0,045	0,75	0,3	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického šetření

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,182$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} > p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A byla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 8 s osobní zkušeností s násilím.

Prokázání hypotézy 2 - pokračování

- Vztah otázky č. 4 a vzdělání respondentů

Výchozí údaje

Otázka č. 4: Žena v zaměstnání zastává řídicí pozici, svého manžela před dětmi často a opakovaně ponižuje, protože vydělává méně než ona. Vysmívá se mu a zakazuje mu navštěvovat své přátele. V přítomnosti dětí mu vyhrožuje, že mu děti vezme a už je nikdy neuvidí. Domníváte se, že jde o projev domácího násilí?

Alternativní hypotéza A: Adolescenti, kteří dosáhli vyšší úrovně všeobecného vzdělání, rozpoznávají DN lépe než adolescenti s nižší úrovní všeobecného vzdělání.

Nulová hypotéza H: Adolescenti, kteří dosáhli vyšší úrovně všeobecného vzdělání, nerozpoznávají DN lépe než adolescenti s nižší úrovní všeobecného vzdělání.

Postup výpočtu

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 4		Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	
<i>nestudující</i>	3	53	56
<i>studující OU</i>	4	30	34
<i>studující SŠ</i>	72	655	727
<i>studující VOŠ, VŠ</i>	0	10	10
<i>Celkový součet</i>	79	748	827

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 4	
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>
<i>nestudující</i>	5,35	50,65
<i>studující OU</i>	3,25	30,75
<i>studující SŠ</i>	69,45	657,55
<i>studující VOŠ, VŠ</i>	0,95	9,04

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 4		G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	
<i>nestudující</i>	1,032	0,109	2,4933
<i>studující OU</i>	0,174	0,018	
<i>studující SŠ</i>	0,094	0,009	
<i>studující VOŠ, VŠ</i>	0,955	0,101	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického řešení

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,181$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} > p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A byla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost vzdělání s odpovědí na otázku 4.

▪ **Vztah otázky č. 7 a vzdělání respondentů**

Výchozí údaje

Otázka č. 7: Domníváte se, že by se mělo domácí násilí tolerovat?

Alternativní hypotéza A: Adolescenti, kteří dosáhli vyšší úrovně všeobecného vzdělání, mají tendenci tolerovat DN méně než adolescenti s nižší úrovní všeobecného vzdělání.

Nulová hypotéza H: Adolescenti, kteří dosáhli vyšší úrovně všeobecného vzdělání, nemají tendenci tolerovat DN méně než adolescenti s nižší úrovní vzdělání.

Postup výpočtu

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 7		Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	
<i>nestudující</i>	59	0	59
<i>studující OU</i>	37	0	37
<i>studující SŠ</i>	743	9	752
<i>studující VOŠ, VŠ</i>	10	0	10
<i>Celkový součet</i>	849	9	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 7	
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>
<i>nestudující</i>	58,38	0,62
<i>studující OU</i>	36,61	0,39
<i>studující SŠ</i>	744,11	7,89
<i>studující VOŠ, VŠ</i>	9,89	0,104

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 7		G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	
<i>nestudující</i>	0,0066	0,62	1,28
<i>studující OU</i>	0,0041	0,39	
<i>studující SŠ</i>	0,0017	0,16	
<i>studující VOŠ, VŠ</i>	0,0011	0,104	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického řešení

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,238$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} > p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A byla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost vzdělání s odpovědí na otázku 7.

▪ Vztah otázky č. 8 a vzdělání respondentů

Výchozí údaje

Otázka č. 8: Myslíte si, že je oprávněný zásah státu (úřadu, Policie ČR) do rodiny, kde je přítomno domácí násilí?

Alternativní hypotéza A: Adolescenti, kteří dosáhli vyšší úrovně všeobecného vzdělání, schvalují oprávněný zásah státu do rodiny s DN více často než adolescenti s nižší úrovní všeobecného vzdělání.

Nulová hypotéza H: Adolescenti, kteří dosáhli vyšší úrovně všeobecného vzdělání, schvalují oprávněný zásah státu do rodiny s DN méně často než adolescenti s nižší úrovní všeobecného vzdělání.

Postup výpočtu

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 8			Celkový součet
	charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>nevím</i>	
<i>nestudující</i>	0	2	57	59
<i>studující OU</i>	1	2	34	37
<i>studující SŠ</i>	7	31	714	752
<i>studující VOŠ, VŠ</i>	0	0	10	10
<i>Celkový součet</i>	8	35	815	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 8		
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>nevím</i>	<i>spíše ano</i>
<i>nestudující</i>	0,55	2,41	56,04
<i>studující OU</i>	0,35	1,51	35,15
<i>studující SŠ</i>	7,01	30,68	714,31
<i>studující VOŠ, VŠ</i>	0,09	0,41	9,49

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 8			G 2,61
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>nevím</i>	<i>spíše ano</i>	
<i>nestudující</i>	0,55	0,069	0,016	
<i>studující OU</i>	1,244	0,159	0,037	
<i>studující SŠ</i>	1,937	0,003	0,0001	
<i>studující VOŠ, VŠ</i>	0,093	0,408	0,026	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického řešení

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,115$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} > p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A byla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost vzdělání s odpovědí na otázku 8.

Prokázání hypotézy 3 - pokračování

- **Vztah otázky č. 4 a 11 a pohlaví respondentů**

Výchozí údaje

Alternativní hypotéza A: Dívky rozpoznají domácí násilí více často jak chlapci.

Nulová hypotéza H: Dívky rozpoznají domácí násilí méně často jak chlapci.

Otázka č. 4: Žena v zaměstnání zastává řídicí pozici, svého manžela před dětmi často a opakovaně ponižuje, protože vydělává méně než ona. Vysmívá se mu a zakazuje mu

navštěvovat své přátele. V přítomnosti dětí mu vyhrožuje, že mu děti vezme a už je nikdy neuvidí. Domníváte se, že jde o projev domácího násilí?

Postup výpočtu

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 4		Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	
<i>dívka</i>	56	484	540
<i>chlapec</i>	23	264	287
<i>Celkový součet</i>	79	748	827

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 4	
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>
<i>dívka</i>	51,58	488,42
<i>chlapec</i>	27,42	259,58

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 4		G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	
<i>dívka</i>	0,38	0,039	1,204
<i>chlapec</i>	0,71	0,075	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického řešení

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,199$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} > p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A byla tímto průzkumem zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 4 s pohlavím.

Otázka č. 11: Která z uvedených možností podle vás nejlépe definuje domácí násilí?

Postup výpočtu

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 11			Celkový součet
charakter. respondenta	Varianta a	Varianta b	Varianta c	
<i>dívka</i>	5	396	149	550
<i>chlapec</i>	6	225	77	308
<i>Celkový součet</i>	11	621	226	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 11		
charakter. respondenta	Varianta a	Varianta b	Varianta c
<i>dívka</i>	5,77	398,08	144,87
<i>chlapec</i>	3,23	222,92	81,13

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 11			G
charakter. respondenta	Varianta a	Varianta b	Varianta c	
<i>dívka</i>	0,1	0,01	0,12	4,215
<i>chlapec</i>	0,2	0,02	0,21	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického řešení

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{\text{real}} = 0,099$

Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 11 s pohlavím.

- Vztah otázky č. 8 a pohlaví respondentů

Výchozí údaje

Otázka č. 8: Myslíte si, že je oprávněný zásah státu do rodiny, kde je přítomno DN?

Alternativní hypotéza A: Dívky souhlasí se zásahem státu do rodiny, kde je přítomno DN více často jak chlapci.

Nulová hypotéza H: Dívky souhlasí se zásahem státu do rodiny, kde je přítomno DN méně často jak chlapci.

Postup výpočtu:

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 8		Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	
<i>dívka</i>	3	524	527
<i>chlapec</i>	5	291	296
<i>Celkový součet</i>	8	815	823

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 8	
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>
<i>dívka</i>	5,12	521,88
<i>chlapec</i>	2,88	293,12

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 8		G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	
<i>dívka</i>	0,879	0,0086	2,469
<i>chlapec</i>	1,566	0,0154	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického šetření

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{real} = 0,074$

Vypočítaná p – hodnota $p_{real} > p_{5\%}$, tzn., že hypotéza A byla zamítnuta. Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost otázky 8 s pohlavím.

▪ **Vztah otázky č. 12 a pohlaví respondentů**

Výchozí údaje

Otázka č. 12: Domníváte se, že děti, které byly obětí DN, mohou mít v dospělosti samy sklon k páchání DN?

Alternativní hypotéza A: Dívky se domnívají více často jak chlapci, že existuje transgenerační přenos násilí.

Nulová hypotéza H: Dívky se domnívají méně často jak chlapci, že existuje transgenerační přenos násilí.

Postup výpočtu:

Kontingenční tabulka	Možné odpovědi na otázku č. 12			Celkový součet
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>	
<i>dívka</i>	78	387	85	550
<i>chlapec</i>	41	220	47	308
<i>Celkový součet</i>	119	607	132	858

Nezávislost	Možné odpovědi na otázku č. 12		
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>
<i>dívka</i>	76,3	389,1	84,6
<i>chlapec</i>	42,7	217,9	47,4

Testové kritérium G	Možné odpovědi na otázku č. 12			G
charakter. respondenta	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>nevím</i>	
<i>dívka</i>	0,04	0,01	0,002	0,1443
<i>chlapec</i>	0,07	0,02	0,003	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek statistického šetření

hladina významnosti: $p_{5\%} = 0,05$

spočítaná p-hodnota: $p_{\text{real}} = 0,465$

Na 5% hladině významnosti se nepodařilo prokázat souvislost odpovědi na otázku 12 s pohlavím.

Příloha 9: Dotazník pro adolescenty

Vážení dotazovaní,

jmenuji se Jana Burianová a jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Studuji 5. rokem obor Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory.

Dotazník, který dostáváte do rukou, je pouze pro výzkumné účely a získané údaje budou využity výhradně ke zpracování mé diplomové práce na téma „*Faktory ovlivňující názor adolescentů na problematiku domácího násilí*“. Vyplnění dotazníku vám zabere maximálně 10 až 15 minut. Ujišťuji vás, že dotazník je **anonymní!**

Na otázky odpovídejte, prosím, pravdivě. Vybranou odpověď zakroužkujte nebo vypište, popřípadě obojí v závislosti na otázce. **Označte pouze jednu odpověď.** Za vyplnění dotazníku předem děkuji.

1. Uveďte prosím váš věk:

2. Pohlaví: a) dívka b) chlapec

3. Jste:

a) student (zaškrtněte, prosím, typ školy)

- vysoké školy
- vyšší odborné školy
- střední školy
- odborného učiliště s maturitou
- odborného učiliště bez maturity

b) pracující

c) nepracující

- 4. Žena v zaměstnání zastává řídicí pozici, svého manžela před dětmi často a opakovaně ponižuje, protože vydělává méně než ona. Vysmívá se mu a zakazuje mu navštěvovat své přátele. V přítomnosti dětí mu vyhrožuje, že mu děti vezme a už je nikdy neuvidí. Domníváte se, že jde o projev domácího násilí?**
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) nevím
 - d) spíše ne
 - e) ne
- 5. Myslíte si, že se může násilí mezi partnery vyskytovat i u partnerů ve vašem věku?**
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) nevím
 - d) spíše ne
 - e) ne
- 6. Máte vy sami osobní zkušenost s domácím či partnerským násilím?**
- a) ano, uveďte prosím jakou:
 - b) ne
- 7. Domníváte se, že by se mělo domácí násilí tolerovat?**
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne

8. Myslíte si, že je oprávněný zásah státu (úřadu, Policie ČR) do rodiny, kde je přítomno domácí násilí?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) ne

9. Uveďte, prosím, zda souhlasíte s níže uvedenými výroky:

a) *s oddaností a láskou se násilný partner může změnit*

- ano, souhlasím
- ne, nesouhlasím

b) *když se kluk chová jemně a s citem, je to slaboch*

- ano, souhlasím
- ne, nesouhlasím

c) *žárlivost je projevem skutečné lásky*

- ano, souhlasím
- ne, nesouhlasím

10. Setkali jste se s domácím násilím ve vašem okolí?

- a) ano, uveďte prosím:
- b) ne

11. Která z uvedených možností podle vás nejlépe definuje domácí násilí?

- a) Domácí násilí znamená jednorázové násilí, které se děje na veřejnosti.
- b) Domácí násilí znamená opakované a dlouhodobé násilí, které se děje v soukromí mezi blízkými osobami a jsou při něm jasné role oběti a pachatele.
- c) Domácí násilí znamená opakované a dlouhodobé násilí, které se děje v soukromí mezi blízkými osobami, kdy se pachatel může stát i obětí a naopak obětí pachatelem domácího násilí.

12. Domníváte se, že děti, které byly obětí domácího násilí, mohou mít v dospělosti samy sklon k páchání domácího násilí?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) ne

13. Kdo se podle vás může stát obětí domácího násilí?

- a) člověk se základním vzděláním
- b) jedinec se středoškolským vzděláním
- c) člověk s vysokoškolským vzděláním
- d) jedinec s jakýmkoliv vzděláním

14. Jaká forma domácího násilí je podle vás nejzávažnější?

- a) psychické násilí
- b) tělesné násilí
- c) ekonomické násilí
- d) sexuální násilí
- e) sociální násilí

15. Co by podle vás měl udělat člověk, který je svědkem domácího násilí?

- a) měl by pomoci oběti, uveďte prosím jak
- b) nic, není to jeho starost
- c) utéct, aby on sám nebyl ohrožen
- d) jiná možnost, uveďte prosím

16. Koho byste požádali o pomoc, pokud byste se setkali s domácím násilím?

- a) Občanské sdružení Bílý kruh bezpečí
- b) Intervenční centrum

- c) Linku bezpečí
- d) Občanské sdružení ROSA
- e) Policii ČR
- f) jiná možnost, uveďte prosím

Mnohokrát vám děkuji za vaši ochotu a spolupráci.

Zdroj: vlastní výzkum